

AtariMagasinet

Svenska Atariklubbens medlemstidning

Argång

Nummer 1 1999

Juni

Läs om årsmötet!

Vad händer på NAS i år!

Hur ser den nya styrelsen ut?

Plus massor av intressant läsning!

Vad är Internet?

Har hållt i Internetkurser på min arbetsplats till förmån för de anställda som tecknat företagsköp av hemdator. Det hela började egentligen på en kafferast där några vilsna stackare snabbt upptäckt att en dator av den här typen och digniteten genererade nog med problem och många mantimmar både framför skärmen och telefonsupport med datorleverantör, tillverkare, Internetleverantör och myndigheten jag arbetar hos. Att anlita utbildningsföretag var alldeles för dyrt och myndigheten hade inga resurser att fördela vad gäller datorer eller lärare för internutbildning.

-"Jag kör", ordna deltagarlistor med max nio personer åt gången, tre tillfällen och tre timmar per gång för vardera och jag offerar kvällar, sa jag. Det slutade med tre grupper på vardera åtta personer där varje grupp hade fem tillfällen, dvs jag lade ner femton kvällar nu under våren till förmån för dem. Huga, jag fick utveckla mina färdigheter i att hålla föredrag och tala inför publik.

Den långvariga busstrejken, som var i våras fick faktiskt mig att gå till och från jobbet några gånger, bor tämligen nära och funderade på varför jag inte hittat detta motionsrika sätt tidigare. Under en av dessa "promenader" tänkte jag, hur kan jag för eleverna enkelt och förstående beskriva kort och gott: -"Vad är Internet?"

Till mitt inledningstal inför kurserna måste jag få dem förstå att de här timmarna jag skall dela med dem, trots att de är många, är alldeles för få när man berör ett område som Internet. Jag har haft internutbildning med personalen i andra datorrelaterade ämnen, som berör tjänsten tidigare och måste säga att det var en otrolig skillnad på dessa och Internetkursen. Deras ögon var fixerade, stora som pingisbollar, högtintresserade, hungriga som vargar och otroligt medverkande. Den här utbildningen berör ju dem på ett annat sätt, deras krånglade maskiner står hemma och väntar på att de lär sig hantera dem och löneavdrag har de ju för hemdatorn, så visst så här bra skulle alla utbildare och föredragshållare ha det.

Jag började med att säga att min användarhandledning jag tagit fram inte på något sätt kan täcka alla de möjligheter Internet erbjuder via de tjänster en leverantör säljer via ett Internetpaket. Manualen innehåller beskrivning av applikationer, som jag av erfarenhet vet är populära i hemmen, främst av de yngre generationerna. Se Internet som ett globalt samhälle till skillnad från Göteborgs kommun. Kan man i en bok beskriva Göteborgs kommun? Finns det en användarhandledning sammanhäftad som talar om vad alla gator i kommunen finns och heter, konsekvenserna för mig om jag stjälar en bil, vad kan Frälsningsarmen göra för alla uteliggare, vilka öppettider klädfärerna på Avenyen har, varifrån korven är importerad hos Sibylla på Järntorget? Det finns böcker om detta, men inte en och samma bok.

Ni kan alltid bege er ut till Göteborg, som turister. Se er om, ta er tid, var nyfikna och upptäck den trevliga staden med intresse, besök sevärdheter, shoppingcentra, havsbadens tjustringar och gå ni förbi Järntorget i mitten

av juni månad, så ser ni att NAS är i full gång. På Internet finns allt man kan hitta i en storstad som Göteborg, trevliga hjälpsamma människor, doften av ett nattliv, samlingsställen, stora affärscentra, grönområden etc, men här finns också skumma hamnkvarter och mörka bakgårdar med klar illegal verksamhet.

Jag beskrev sökgeneratorernas urval att presentera relevant sökinformation, en liknelse med att plötsligt ökade bokbeståndet på stadsbiblioteket, så katastrofalt och fort att man beslöt att inte längre klassificera och ordna böckerna efter kategorier, utan bara hystade in dem på bokhyllorna allt efter de anlände. Att "surfa" runt på biblioteket och bläddra lite här och lite där ger en del kunskap, men jag vet att jag kommer att missa mycket av det jag gick dit för, bussen går 1615. Plötsligt så ser jag en bok, jag vet att min syster hade varit intresserad av. Jag memorerar sökvägen dit, andra våningen rum 203, första bokhyllan, andra hyllraden och tredje boken. Noterar sökvägen för att påminna min syster.

Atari 8 MHz

Atari originaldatorer kommer att leva ett tag till. Vi har sett att (Mega) Atari ST(E/F/FM), TT030 och Falcon kunde användas för Internet, med idag många möjligheter att välja anslutningsform och programvaror för seriellt ansluta sig med ett modem, trots att Internet inte var en fundering egentligen när de togs fram, vi fick serieportar och vi använde dem. På NAS visades det att dessa serieportar kan användas till mycket mera. Vi började koppla ihop datorerna med varandra och dela resurser, ansluta dem till större nät, som det ethernet vi hade med de senaste Atari kompatibla datorerna, men även PC med Linux, iMac, SUN Sparc och den vägen ut på Internet. Ett helt nytt användningsområde för de gamla originaldatorerna och det trevliga är att det fungerar, det går att utföra. Vad kommer härnäst? Vilken ny kommunikationsform kommer vi att kunna dra nytta av? Det måste sägas att det är smått otroligt att datorer från 1989, nu tio år sedan kan ta till sig nya och populära användningsområden.

SAK Lokalavdelning Karlstad

Med min arbetsgivare förhandlade jag fram ett bra bud med att verka på huvudkontoret i Karlstad i ett år från och med sept 1. Tror dessvärre inte att jag kan få fram en lokalavdelning, som bara skulle verka i endast ett år, men jag kommer att ha en tvåa med min dörr öppen för alla med intresse av Atari. Reser hem på helgerna, så jag kan krama min familj, styrelsemedlemmarna och härliga Göteborg. Bor du i Värmland eller vet att du kan ta dig till Karlstad på vardagskvällar, se till att komma, drick upp allt mitt kaffe, gå mig på nerverna och slös på mitt toalettpapper. Hör av dig!

Mille Babic

ATARI® SUPPORTERS I SVERIGE!

COPSON DATA

LINKÖPING
TEL: 013-16 41 04

DAGGSKIMMER FC3

MALMÖ
FC3@LEUF.ORG
HTTP://COME.TO/FC3
NeST 90:200/106
FAX/MAILER: 040-18 24 12

DISK1

GÖTEBORG
INFO@DISK1.SE
TEL: 031-18 01 40
FAX: 031-81 43 05

HOLMERUP MUSIK

MALMÖ
HOLMERUP.MUSIK@SWIPNET.SE
HTTP://COME.TO/CLAES.HOLMERUP
FAX: 046-611 30 86

INDIGO2

ÅRHUS, DANMARK
INDIGO2@CYBERNET.DK
TEL: 00945-86 20 16 55
FAX: 00945-86 20 12 04

LINE AUDIO

RINKABY
ROGER@LINEAUDIO.SE
TEL: 044-22 54 96
FAX: 044-22 54 20

OSAB

REPARATIONER, GÖTEBORG
TEL: 031-87 26 20

Innehåll

AtariMagasinet nr 1 1999

FASTA PUNKTER

Ledare	2
Klubbinformation	4
Tidningsdisken	4
Nyheter	5
Gästkrönika	29
Nya PD-disketter	31

ATARI®

HÄRLIGT!
Nu skall här
skickas meddelanden
per ICQ!

ÅRSMÖTET 1999 - Läs om årsmötet.

NAS 99 - Vad kommer att hända i år?

BOKFÖRING 3 - Bokföringsprogrammet för Atari.

TERMINAL - Använd som textterminal.

MIDI - Mirakel eller mardröm?

GLOAD - Visar belastning.

STING - Konfigurera STing.

EMAILER - E-posthanteraren.

MICQ - ICQ nu även på Atari.

IMAGEMAPS - Hemsidetips.

MANI-TUULS - Utöka Jinnee.

STARTKNAPP - a la Windows.

COLORS - Färgprotokollet.

PROTOKOLL - ifrån årsmötet.

CHATTER - En IRC-klient.

CT2B - En Falcon accelerator.

STraight BBS - Lite BBS historia.

Svenska Atariklubben

är en ideell datorförening för Dig med Atari datorer eller annan utrustning som baserar sig på operativsystemet TOS. Föreningen har funnits sedan 1985 och har i dagsläget runt 300 medlemmar, spridda över hela Sverige. Vi har dessutom lokalavdelningar i Skåne & Örebro. Där man kan träffas någon gång i veckan. Genom information (tidning), kurser (genom lokalavdelningarna), PD-bibliotek (fria program) och liknande aktiviteter vill vi uppmuntra till ett intressantare och mer givande användande av Atari datorer och kompatibla (t.ex. Hades, Medusa m.fl).

Vad du får som medlem!

Hjälp och information via mailinglista/e-mail eller telefon direkt till någon i styrelsen.

* **PD-bibliotek** (fria program) med ett stort utbud. Här finner du säkerligen det du söker, till låga priser (20 kronor/disk för medlemmar).

* Extra förmåner i vår BBS, **STraight BBS** Här tar du hem de senaste fria programmen, knyter nya kontakter mm.

* Den tidning du nu håller i handen, **Atarimagasinet**, Klubbens målsättning är att den skall komma ut 4 ggr per år.

* Möjlighet att delta i **kurser och temakvällar** hos lokalavdelningarna.

Hur du blir medlem!

Vi har förutom vanligt medlemskap även familjemedlemskap. Vilket gäller ett obegränsat antal personer om hela familjen använder Atari.

Ett års medlemskap	150:-
Ett års familjemedlemskap	175:-
Startdiskett	25:-

OBS! För personer i övriga nordiska länder tillkommer 50:- pga Postens avgifter.

Du blir medlem genom att sätta in pengarna på **PG 491 75 44 - 1**. Ditt medlemskap varar i tolv månader från den dag pengarna är insatta på postgirot.

Pga samordnade utskick kan det dröja ett tag innan du får ditt medlemskort. Men ha tålamod! Det kommer.

Välkommen med i Svenska Atariklubben

KLUBBINFORMATION

Våra adresser

Svenska Atariklubben, Box 11416, 404 29 GÖTEBORG
Tel: 031-493008 (Mille Babic), Fax: 0708-444213, E-post info@sak.nu

Lokalavdelningar

SAK/Skåne: Nevisborg 5C (2 tr), 245 45 STAFFANSTORP.

Tel: 046-25 02 65 (Ordförande Jesper Kock).

SAK Örebro: Andreas Sjö (mrfuture@tripnet.se)

Tel: 031-331 65 46

PD-biblioteket

Postgiro **491 75 44 - 1** för beställningar. Skriv tydligt vilka disketter du önskar beställa. Aktuell katalogdiskett kostar **15 kr**. Disketter kostar från **20 kr**.

SAK's BBS - STraight BBS

Tel: **031-336 39 73** (två linjer). Öppet dygnet runt, hela året. Totalt 4.3 GB hårddiskutrymme plus ett flertal CD-ROM-skivor i växlare som alla medlemmar har fri tillgång till. Möjlighet att läsa och skriva brev i nätverk som FidoNet, NeST, AtariNet, SAKnet m fl. Programvaran som används är Semper/Octopus/JetMail.

Funktionärer i styrelsen

Ordförande

Mille Babic	mille@ebox.tninet.se	031-493008

Vice ordförande

Johan Asserlund	asser@swipnet.se	Hemligt

Kassör

Jörgen Bergström	jorgen.bergstrom@colaik.com	031-204348

Sekreterare

Jonas Möller Nielsen	jonas.moller@mbox301.swipnet.se	0515-59441

Informationsansvarig

Mikael Folkesson	mikael_f@swipnet.se	031-454884

SysOp, STraight BBS

Bertil Jägar	bjagard@algonet.se	031-444219

PD-ansvarig

Henrik Gildå	di98gihe@ios.chalmers.se	031-537473

Hemsideansvarig

Andreas Sjö	mrfuture@tripnet.se	031-3316546

Övriga

Kenneth Medin	kennethm@tripnet.se	031-654145

Britt-Marie Babic	bibbi.babic@ebox.tninet.se	

Sven Eriksson	svemp@algonet.se	031-872682

TIDNINGSDISKETT 1/99

Disketten kan beställas av alla medlemmar för en summa av 25:-.

Sätt in pengarna på **PG 491 75 44 - 1** och skriv tydligt på talongen att du vill beställa tidningsdiskett nr 1/99.

Detta nummers tidningsdiskett innehåller följande...

Nya FreeMINT 1.15.0 Beta 3.0 Med stöd för FAT32! Ett allt i allo program Clocky samt RAP som klarar av att konvertera RealPlayer-ljudformat till RAW data. Petr Stehlik är det som gjort dom.

NYHETER

TIPSA OSS OM NYHETER!

Det är omöjligt att en människa vet allt nytt som händer i Atari världen. Vet du något som du tycker skulle vara av intresse för andra, skriv då genast via epost eller vanlig väg till klubbens adress. Tack!

info@sak.nu

Jaguarnyheter

Jodå, det händer saker på Jaguarfronten även i år. Tyvärr är inte alla så bra och roliga som man kunde ha hoppats. En tråkig sak är spelet Battlesphere, inte spelet i sig men det faktum att Hasbro inte vill godkänna enkryptionen. De nyheter som släpptes förra gången kom från en anställd på företaget som inte hade befogenhet att uttala sig om spelet. Nu har istället Hasbro blivit lite kinkiga och skyller på att de har fullt upp med sina andra projekt. Bl a gör de en ny version av Missile Command till Dreamcast, samt att de marknadsför sitt nya spel **Furby**.

Som vanligt är det en **Jagfest** även i år. Denna kanske inte är så aktuell för oss svenskar men jag tycker ändå att det är en behjärtansvärd insats som bör uppmärksammas!. Detta är kommer Jagfest att hållas i Rochester, MN den 18 juni. Detta är tredje gången som detta konvent hålls och denna gång kommer man att släppa in alla Atarisystem. Allt från 2600 VCS till Jaguaren. Temat i år ska vara **hylla Atari**. Alla som kommer uppmanas att ta med sig lite udda prylar och saker som aldrig har släppts. Dessutom ska det hållas tävlingar, bytshandel, demovisningar och försäljning av Atariprylar. Detaljerna kring konventet håller fortfarande på att utarbetas. De ansvariga, dvs Carl Forhan, tror dock att priset kommer att hamna på ca 10-12 dollar/pers. Får mer och nyare info kolla in den officiella hemsidan på <http://jagfest.atari.org>.

Förra gången berättade jag lite om Projekt X, som nu definitivt kommer att heta NUON. Nu har det släppts lite intressanta nyheter om mjukvaran. Bl a är Tempest 3000 under utveckling, Jeff Minter är ansvarig för programmeringen. Även Iron Soldier 3 är på GåEclipse sköter om det. Det är inte lätt att få tag i info om detta nya system, men det kommer kontinuerligt i nya saker på deras hemsida. Gå därför till <http://www.nuon-tech.com> om du vill få reda på det senaste.

Tänkte även att jag skulle slänga in en lista på spel som förhoppningsvis kommer att släppas inom en snar framtid. Här får ni den Protector (songbird productions), JagDOOM group game (songbird prod.), Gorf 2000 (KrunchFORCE), The Assassin (OMC games), The Age of darkness (OMC games), Legion Force Jidai (FORCE Design), S.A.I. Corps (Band in the box), Gunfight Max (Band in the box). Band in the box håller även på med två ännu okända spel.

Telegames har gått ut med att de tänker släppa en andra omgång av Iron Soldier 2 och Worms på kassett. Detta blir med all säkerhet sista chansen att få tag i dessa spel, gå därför redan nu till deras hemsida och beställ. [Http://www.telegames.com](http://www.telegames.com) Slutligen tänkte jag bara tipsa om två mycket bra Atari-relaterade hemsidor. De blir ofta uppdaterade och de innehåller massor med intressant information.

The Atari Historical Society @ <http://www.atari.nu>
Area 64 @ <http://www.geocities.com/TimesSquare/Dome/3672/index.html>

SWEBMUSIC.COM - UNIKT SKIVBOLAG PÅ INTERNET

Bakom det hela finns flera musiker som har varit (och i flera fall fortfarande är) Atarianer - kända namn som Sven Bornemark, Hans Annellsson, Bjarne Bertelsen och hrrrrm... undertecknad och flera andra har i omkring ett år hållit på med planering inför detta viktiga genombrott som gynnar både musiker och musikkonsument. Den ursprungliga idén föddes i en mailinglista på Nätet och den som till slut tog tag i idéerna var Sven Bornemark och utifrån dessa idéer har nuvarande utformning vuxit fram.

Medan de traditionella skivbolagen koncentrerar sej på ett fåtal artister och förfasas sej över MP3-formatet, så kommer en oväntad attack: [swebmusic.com](http://www.swebmusic.com). Så lyder nämligen namnet på det nya, medlemsägda skivbolaget på Internet. Där slipper artisterna stå med mössan i hand inför skivbolagsdirektörerna. Musikskaparna kan ge ut sin musik efter eget huvud.

För alla musikintresserade är [swebmusic.com](http://www.swebmusic.com) ett stort steg framåt. Där kan man söka bland olika musikstilar, Provlyssna låtarna och handla MP3-filer och CD-skivor direkt med kontokort. Varje artist har såklart en egen presentationssida. Musikutbudet är ständigt växande. Redan ett fåtal veckor efter premiären hittar man allt från techno till exotisk folkmusik. Dessutom ökar utbudet snabbt, Det tar blott minuter för artisterna att presentera nytt material, så täta återbesök rekommenderas varmt.

Adressen till sajten är enklast tänkbara: [swebmusic.com](http://www.swebmusic.com)

claes@holmerup.com
www.holmerup.com

FAMP - Falcon Audio Mpeg Player

Splash & STGhost/Sector One arbetar på en mp3-spelare för Falcon. Deras målsättning är att få den att fungera på en standard Falcon, och 030-koden är nästan klar och även snabb nog för att fungera i 16Mhz. DSP-koden kräver dock mer arbete. I nuvarande version krävs en FPU, och en extern DSP-klocka rekommenderas. FAMP kommer troligen att släppas som Freeware. Ta en titt på: <http://sectorone.atari.org>

/ Andreas S /

Årsmötet 1999

Söndagen den 14 mars var det alltså dags för 1999 års årsmöte i Svenska Atariklubben. Uppslutningen bland medlemmarna var, om inte översvallande, så i varje fall god. Efter en timmes senareläggning, Orsakad av att vi inväntade vår revisor, Gunnar Karlsson, kunde årsmötetsförhandlingarna börja. Mille Babic fick årsmötets förtroende att svinga den ordförande-klubba som inte fanns. Förhandlingarna fortskred under bitvis livliga och entusiastiska debattinlägg från de närvarande, vilket bådade om en hoppfull framtid för SAK även 1999. Årsmötet

fattade de vanliga besluten om en ny styrelse, Som presenteras på annat håll här i tidningen. Under årsmötet behandlades en proposition från den avgående styrelsen. Det är en proposition om att ändra paragraf 7 i stadgarna. Före ändringen stod det:

Styrelsen är beslutsamlig när minst fem ledamöter är närvarande.

Detta ändrades till:

Styrelsen är beslutsamlig när minst tre ledamöter är närvarande.

Årsmötet 1999 beslutade att bifalla propositionen, och eftersom detta var andra gången som ett årsmöte beslutat att bifalla propositionen, har stadgeändringen därför trätt i kraft. Punkterna rörande ekonomisk årsredogörelse, revisionsberättelse, verksamhetsplan för 1999 eller budget för 1999, kunde behandlas, på grund av att kassören för 1998 inte fått bokföringen från kassören för 1997. Bokföringen blev bara kort tid före årsmötet 1999 överlämnad till 1998 års kassör, som därför först nu i mars 1999 kan ta itu med 1998 års bokföring. Årsmötet beslutade därför att bordlägga dessa frågor till ett extra årsmöte, som skall hållas på **NAS99**. Mer information och kallelse om detta kommer senare. På grund av att ekonomin för 1998 inte klar, kunde årsmötet inte ge den avgående styrelsen ansvarsfrihet, utan även detta kommer att behandlas på det **extra årsmötet** på **NAS99**. Årsavgiften beslutades att vara oförändrad, det vill säga 150:- per år.

1999 års styrelses första möte

Direkt efter årsmötet, började den ny tillträdde styrelsen sitt arbete. Det är mest en massa formalia som skall behandlas på detta första konstitutionerande styrelsemöte. En fråga som dock behandlades under detta första årsmöte, var att besluta om avstängning av medlemmstelefonen med omedelbar verkan. När du läser detta finns alltså inte medlems-telefonen mer. Istället beslutade styrelsen att ett antal hjälpsamma personer inom SAK skall ställa upp som telefonhjälp åt behövande medlemmar. Telefonnumren till dessa personer kommer att finnas i varje nummer av AtariMagasinet, på SAK's hemsida och på framtida utskick. Redan i detta nummer av AtariMagasinet skall det alltså finnas en prydlig liten lista med namn och telefonnummer som ni, medlemmar, kan ringa för att få hjälp. Det är styrelsens förhoppning att kontakten med SAK och styrelsen på det här sättet kommer att främjas, och bli bättre än den varit hittills.

Jonas Möller Nielsen
Sekreterare i SAK

Protokoll se sidan 26!

ETT STORT TACK!!

För vad ni har gjort för föreningen. Vill vi rikta till alla i den avgående styrelsen!! Vi har tyvärr mist många eldsjälarna denna gången som har hållit på sedan "det gamla gänget!" kastade in handduken. Utan er hjälp hade varken föreningen eller tidningen sett ut som den har gjort dom senaste åren! NAS denna årets händelse startade ni och som vi skall göra allt för att hålla kvar som tradition. Vi hoppas att ni kommer att finnas med som medlemmar i klubben och vara med om att föra in SAK och Atari i Sverige i nästa sekel. Vi har nu även i och med utskicket av detta nummer fått iordning på redaktionsarbetet efter årsmötet.

Mvh Styrelsen...

Nordic Atari Show 99 - sett ur NAS-generalens ögon (igen!)

Då fick vi medlemmar, besökande och media träffas, lära känna varandra, få insikt i det senaste vad rör våra kära datorer, få tips och råd, demonstrationer av olika system förknippade, men framför allt att handla hårdvarukomponenter, mjukvara och annan kringutrustning för att bibehålla de system vi alla investerat i på ett eller annat sätt.

Framförallt vi medlemmar i SAK måste träffas minst en gång per år i just sådana här sammanhang, medlemsmöte motsv. En rikstäckande förening som denna, utan klubblokaler (SAK Skåne har en), utan längre telefonkontakter och där vi faktiskt inte känner varandra så mycket till person utan via vårt gedigna intresse. Tycker att jag själv är lyckligt lottad, som "råkar" bo i Göteborg där styrelsen har sitt säte, jag får träffa likasinnade både via föreningslivet och privat, jag får hjälp med konfigureringar av datorsystemet, tips etc. Det känns som att jag på detta sett får ut mycket mera av min årsavgift än andra i föreningen och det känns å andra sidan inte bra, sett ur mitt ordförandeskap. Vi får se i vad min vistelse i Karlstad resulterar i under hösten och våren år 2000, räknar med att träffa en del värmlänninge och uppmuntra dem att fortsätta eller damma fram de maskiner, de gömt undan.

Vi kommer att alltid låta föreningen använda olika typer av media för att hålla medlemmarna samman, det är bara att öka aktiviteterna några snäpp vad gäller befintliga system. Tänker på föreningens BBS STRAIGHT, där det finns en hopar med olika tjänster en medlem kan nyttja, FidoNet, diskussionsareor, nya eller uppdaterade versioner av Freeware/Shareware anländer idag otroligt snabbt via systemet FAN till BBSen, styrelsen kan nås via BBSen, tidningen kan administreras. Vi har sedan Internet där möjligheterna är nästan oändliga, vi möts på IRC, håller aktuell information tillgänglig via föreningens webbsidor, vi når varandra via e-post och vi har nu även ordnat med ytterligare en mailinglista dedikerad

medlemmar i SAK. Där kan vi alla ställa frågeställningar om problem vi så själva sitter med hemma och försöker lösa, få tips om nya system och lära av varandra. Dessa media är trots allt inte samma sak som att mötas i en varm gemenskap, skratta ihop och klappa varandra på axlarna. Medlems- och årsmöte i all ära, men det är via NAS tycker jag vi riktigt lär känna varandra, skapa nya kontakter och blir på så sätt inspirerade att fortsätta ytterligare ett år till nästa gång.

Detta nummer av Atarimagasinet släpps på NAS och skickas till medlemmarna, som inte kunde närvara direkt efter det visat sig att de inte kunde besöka oss. Jag skall tillägga att vi arbetade hårt med att tidigarelägga utgivningen, så att den kom ut före NAS, det hade bl a besparat oss porto för den kallelse till NAS och till extra årsmöte vi skickade ut. Det blev inte möjligt att genomföra detta, det fanns helt enkelt inget underlag att gå på, förra numret kom ju ut i februari och det behövs minst tre månader att få en tillrätta. Ja, men här står vi idag, tidningen har kommit ut, vi höll ett NAS och årsmöte har valt in i stort sett helt nya styrelsemedlemmar och jag ser genom att vara i deras närhet att, här kommer vi att hålla på ett bra tag till. Trots att jag då inte kan summera NAS99 i denna tidning, så kan jag som anordnare ge er en väldigt bra bild på vad vi alla ändå gjorde detta år. En summering kommer givetvis att skrivas ned i nästa nummer, men ni kan redan idag via NAS webbsida få en klar uppfattning om vad som gjordes och begrunda bilder och resultat av årets uppsättning.

Temat för i år är Atari & Nätverk och vi har riktat resurser på att presentera nätverkslösningar, både för de senaste kompatibla datorerna som använder sig av nätverkskort, men även hur vi kan behålla de Atari datorer vi har hemma trots att Wintel gör sitt intrång i hemmen med väldiga bra avtal via hyrköp av Hem-PC och andrahandsvärden av just denna plattform. Nätverk är lösningen på detta och även familjehem har ju insett att dela datorresurser har fördelar, även om nätverksspel för många är den drivande kraften.

Med Erik Häll som koordinator har ett basnät byggts upp på NAS, ett backbone där datorer pluggas in efter de anländer. I detta ethernet satt mängden olika datorer och operativ, bara detta visar att Atari med sina gränssnitt har tillgång till systemprogramvara för nätverk och hör hemma på Internet eller i lokala motsvarigheter. Ett antal Hades satt anslutna till nätet, där vi även fick se Linux rulla på SUN, MS Windows på Intelbaserade lådor och iMac. Subnäten innehöll Atari originaldatorer, som med olika seriella lösningar anslöts med varandra, delade resurser och hade åtkomst till stamnätet. I stamnätet gäckade Jan Persson, jag själv och Jonas Möller Nielsen. I subnäten Kenneth Medin och Martin-Eric Racine.

Ytterligare någon var på ingång när jag skrev artikeln, mannen som i Peter Rottengatters frånvaro låtit oss hungriga STinG användare få smaka på version STinG 1.20, Ronald Andersson med sina datorer kom tillsammans med Tommy Jonaesson.

Kenneth hade som målsättning att konfigurera om sin TT030, Mega STe och Stacy, så att en brygga till stamnätet kan åstadkommas. Det skall tilläggas att mailinglistan nas-users gick varm inte bara dagarna innan NAS utan veckorna innan. Kenneth hade också egna förslag hur IP-adresseringen i näten skulle sättas, bl a för att subnäten skulle kunna utökas vid behov. Kenneth hade tidigare testat subnät i två nivåer med STinG och det fungerade bra. Nästan en prestation att få tre hops när man bara har fyra maskiner i nätet, har han tidigare sagt. Fördelen med 16bit nätmask blir att jag kan hänga på vilken annan maskin (med router ingång) som helst och köra ett subnät under den, sa han.

Eriks tester hemma hade sin grund i en Hades060 med MiNT/MiNTnet, en PC med Linux och en SUN arbetsstation med Linux. Det är med dessa maskiner nätverket hade sin början, sedan tillkom Jan och Jonas att ansluta sig. Tanken är att Eriks Hades även skall fungera som router ut till Internet.

Jag har vid två tillfällen anslutit mig till Eriks Hades via Internet, den tillfälliga IP-adress han erhållit från sin Internetleverantör delgav han mig per telefon. Mycket tack vare hanses ISDN-anslutning var detta möjligt. Att Erik lyckats installera Apache server i sin Hades ser jag som lekman i dessa sammanhang, som banbrytande för de datorer vi håller på med och de gränssnitt, systemprogramvaror vi omger oss med. Självt gjorde jag ett svårt men för mig nödvändigt val i mars månad, jag var tvungen att välja endera STinG baserad anslutning med stödjande Internetprogram eller program körandes under IConnect. Utvecklingarna i båda riktningarna har gått så pass långt att det bara för min del var svårt att hänga med och få en dator att fullt stödja båda, som att dras med två bilar ungefär. Har ju investerat pengar i de program ASH försåg mig med, MagiC, NVDI, jinnex, Internetpaketen CAB och EMailer, samt medlevererade program. ASH har ju dessutom optimerat just dessa system med varandra, även med hjälp av externa program åtkomliga från Internet. Olika protokoll som programmen stödjer optimalt, som CABs egen, OLGA, font och färg, men framför allt MagiC Scripter. Samtliga dessa tillsammans gör att livet på Internet är väldigt bekvämt och modernt på något sätt.

Jag anslöt mig till Telenordia med IConnect och kunde först börja med att surfa iväg med CAB till Eriks Hades och det kändes som vilket webbställe som helst på nätet att besöka. Indexsidan laddades och där hade han lagt ut on-linemanualer i HTML-format för både Apache och MiNT98, samt länkar till hans hemsida. Fann snabbt att mitt intresse där var att ta del av informationen om MiNT98 administration av nätverk.

Samtidigt ville jag snabbt få en telnet anslutning till hans dator där man har helt andra möjligheter att interaktivt styra själv vad man ville göra. Han delgav mig ett konto han lagt upp för min skull tidigare och det var bara

BOKFÖRING 3

Det enkla och användbara
bokföringsprogrammet för TOS-datorer

Alla är inte medvetna om det, men det finns faktiskt ett utmärkt svenskt utvecklat bokföringsprogram för Atari och kompatibler. Det är Bokföring 3 från Daggschimmer i Malmö. Version 3 kom för lite drygt ett år sedan och utvecklas fortfarande. Information från Daggschimmers programvaruchef, Bo Leuf, har meddelat att en ny release är på gång, och det kan därför mycket väl vara så, att när detta har tryckts är det en ny version ute.

Italiensk bokföring med svenska kontoplaner Bokföring 3 är ett bokföringsprogram med dubbel italiensk bokföring. Med programmet följer en rad kontoplaner: BAS90, BAS95, jordbruk 90 och förening90. För den som önskar de allra senaste kontoplanerna EUBAS97 är det fullt möjligt att skapa egna kontoplaner eller modifiera de existerande. En kontoplan kan antingen skapas från Bokföring 3 eller så kan den skapas direkt i en ordbehandlare, eftersom kontoplanerna helt enkelt är vanlig text.

Bokföring och inget annat

Bokföring 3 är ett bokföringsprogram och inget annat. Det är inte lagerhantering, orderinmatning eller fakturering. Det är heller inte ordbehandlare eller miniräknare. Bokföring 3 har heller inte leverantörsrestkontra eller kundrestkontra. Bokföring 3 är ett bokföringsprogram. Men däremot finns det ett enkelt gränssnitt för import och export av verifikat, vilket gör det möjligt att i ett databasprogram, t.ex. Twist, hantera sin orderinmatning och fakturering. I samma stund som man skriver ut sin faktura i databasen skapas ett verifikat som sedan kan importeras direkt i Bokföring 3.

Verifikatinmatning Men som bokföringsprogram är Bokföring 3 helt ypperligt. Det som man förväntar sig att hitta i ett bokföringsprogram finns, och det finns där man förväntar sig att hitta det.

Postgrupp	Belopp	Trans. saldo
Postgrupp	1020	60.80
Ingående moms	1470	6.43
Reskostnader (inkl kost)	7050	53.57

Verifikationsinmatningen är ju varje bokföringsprogramms nyckelfunktion (bild 1). Bokföring 3 har allt som man kan önska sig. Automatisk verifikatnumrering, möjlighet att skriva in en förklarande text till varje

verifikat, liksom datum. För varje verifikat kontrollerar Bokföring 3 att summan av debet och kredit blir noll, i annat fall protesterar programmet. Det är även möjligt att radera de sista verifikaten, ett i taget

eller flera på en gång. Bokföring 3 har även automatkontering. När man är i verifikatinmatningen kan man när som helst importera verifikat skapade av andra program, t.ex. ett faktureringsprogram eller i andra versioner av bokföring 3.

Rapporter

De förinställda rapporterna (bild 2) är kontolista & utgående balans, dagbok, huvudbok, resultatrapport och balansrapport. Desutom är det givetvis möjligt att få utdrag mellan vissa tidsintervall. För den som har behov, är det även möjligt att skapa egendefinerade rapporter. Dessa skapas en gång och kan sedan användas efter behov. Rapporterna kan antingen skrivas ut direkt på skrivare, till bildskärm eller till fil. I det senare fallet kan man välja mellan standard

textfil, som då kan läsas i ett ordbehandlingsprogram, eller CSV-format. Det senare är användbart för export till kalkylark, databaser eller andra bokföringsprogram.

Import och export

Bokföring 3 är ett väldigt öppet program utan krussiduller i filformaten. Det innebär att nästan allting kan läsas och redigeras i ett ordbehandlingsprogram om man så önskar. Det ger väldigt fördelar, eftersom det underlättar import och export från och till andra program. Bokföring 3 har en del förinställda importmallar från dels äldre versioner av Bokföring v. 1 och 2 men även från WorkOffice. Skulle man sakna någon importmall kan man enkelt skapa en själv. Och ni har säkert gissat det redan, den skapas i en ordbehandlare.

Säkerhetskopiering

Bokföring 3 har givetvis en funktion för att säkerhetskopiera sin bokföring. Det kan göras antingen direkt till hårddisken eller till diskett. Säkerhetskopieringen går snabbt och smidigt och kräver inte mer än ett till tre musklick beroende på var man placera säkerhetskopian.

Inbyggd hjälpfunktion

Bokföring 3 har en inbyggd hjälpfunktion med helt egna rutiner. Denna funktion är bitvis svar att söka i. Det vore en klar förbättring om

Daggschimmer istället valt att använda sig av ST-Guide. Dels är ST-Guide buggfri, men dessutom är ST-Guide en de-facto standard för hjälpfiler på Atari och kompatibler och de flesta vet hur ST-Guide fungerar.

Utskrift

Samtliga listor och rapporter kan skrivas ut från Bokföring 3. Tyvärr används inte GDOS för utskrift, utan utskrifterna är helt ASCII-baserade. Det innebär att man måste luska ut vilken teckentabell man skall ställa in skrivaren på för att få ut sina kära svenskecken. Som tur är kan samma listor och rapporter sparas som textfil. Denna textfil kan därefter importeras i t.ex. Papyrus för utskrift därifrån. Denna metod använder jag, vilket även har den fördelen att jag kan förstora upp rubriken på rapporten något.

Slutsats

Bokföring 3 är ett bra bokföringsprogram, och står sig väl i jämförelse med WorkOffice på PC, som är både långsam och buggig. Både vad gäller användarvänlighet och prisnivå.

Plus och minus

+ Bra prispolitik.

+ Utvecklas fortfarande.

+ Bra hjälp direkt från Daggschimmer i Guld-versionen.
+ Enkel att använda.
- Ingen GDOS-utskrift.
- Inget stöd för ST-Guide.
- Arbetsfönstret tar upp hela bildskärmen.

Mer info

<http://www.algonet.se/~bleuf/>

SÄLJES!

Atari STe 4Mb + Atari HD
på 20Mb men utan skärm
och mus!

Pris: ca 700:-

Handscanner Colibri Hawk
s/v för halvtonsbilder. Uppl:
100 - 400. Med enkelt
bildbehandlingsprogram och
hyperpaint. Anslutes till
cartridgeporten. Fungerar
utmärkt trots sin ålder.
Manual medföljer! **Ge ett
pris!**

Peter Jahnke tel:
018-38 52 58 eller e-post
peter.jahnke@tsl.uu.se

ATT ANVÄNDA ATARI SOM TEXTTERMINAL!

Det är snart 15 år sedan ST-serien för första gången såg dagens ljus. Många har för länge sedan avfärdat den gamla maskinen och gått över till hårdvara med mångfaldigt mera minne, större hårddiskutrymme och med processorkraft i hästvåg. Andra har delegerat en eller några få nisch-uppgifter till ST-datorn och gör resten på sin Super Dunder Special 666 MHz pentiumburk.

Trots multimegahertzmaskiner låter många sin "slöa" gamla Atari sköta MIDI uppgifter, vilket innebär att man styr synthar och ljussättning via kabel och programvara från datorn. Detta pga att en gammal ST fortfarande bräddar även de bättre pentiumbarkarna på detta område. En mycket känd sådan atarian är exvis Mike Oldfield.

En annan nisch där Atari excellerar är DTP med Calamus. Har man dessutom turen att ha en 19" storbildsskärm är ju lyckan gjord! Såväl MIDI som Calamus är alltså fortfarande påfallande konkurrensstarkt även jämfört med dagens häftiga maskiner från andra tillverkare.

En inte helt oviktig faktor är dessutom att en Atari idag kan fås för en spottstyver. Detta gör att man kan unna sig lyxen att tom ha flera stycken. I en tidigare artikel nämnde jag att man kunde låta en av sina Atarimaskiner agera permanent faxmaskin. Det räcker med ett 9.600 modem, som bör kunna fås näst intill gratis. Skärmen stänger man av, förutom när man ska kolla inkommande fax. (Det är INTE "nyttigt" för en skärm att vara på dag och natt!) Vidare vet vi ju alla att det fortfarande går bra att ordbehandla utan att för den skull behöva brassa på med 400MHz och 64Mb RAM.

En tillämpning som definitivt inte kräver några större datorresurser är att låta sin ST agera textterminal. Detta innebär att din ST/TT/F030 etc "läsas" vara en seriell "dum" terminal. Terminal betyder "på slutet" och innebär rent praktiskt en textskärm och ett tangentbord, som en tänkt ända på ett datasystem. I sammanhanget talas om TTY, som står för TeleTYpe, alltså "fjärrskrift" på svenska. Teletype Corp. var en firma som långt innan dataåldern, på 1920-talet, tillverkade fjärrstyrda 5-bitars skrivmaskiner och som på något vis är en avlägsen förfader till både serieportar, modemkommunikation och textterminaler av idag.

Till skillnad mot vad många tror behöver en dator inte alls ha någon egen bildskärm, eller överhuvudtaget grafikmöjligheter, eller tangentbord. Detta är verkligheten med många servrar som gör viktiga och tunga uppgifter, men inte har något intressant att visa upp på skärmen. Filservrar, printerservrar, webbservrar osv. Man kan jämföra dessa med motorer i bilar, som gör en viktig uppgift men som för de flesta förare inte är intressanta att titta på.

För att ändå kunna ge dessa servrar kommandon och övervaka att allt står rätt till brukar

man koppla in sk textterminaler på serieportarna. Ibland är dessa kopplade via modem och då kan operatören befinna sig i stort sett var som helst i världen. Men oftast är operatören i samma eller i ett angränsande rum. I så fall har man dragit en nollmodemkabel mellan server och terminal.

Textterminaler används också mycket i affärsvärlden och på universitet då man vill ge flera tillgång till samma information. Du kan ofta hitta sådana på bibliotek, banker och flygplatser. Enda möjliga grafikläget är text och inga WIMP-finesser finns. (Windows Icons Menues Popups om jag minns det hela rätt)

Att kommunicera med en dator via RS232 (serieporten) är mycket enklare och mindre resurskrävande än att ha ett grafiskt gränssnitt med allt vad det innebär. Den normale användaren kommer väl aldrig kunna övertalas att lämna allt det trevliga som WIMP innebär, och det är inte heller syftet med denna artikel! Dock finns det intressanta saker man kan göra med en textterminal om man vet hur att bära sig åt.

I ärlighetens namn ska nämnas att det brukar finnas gott om textterminaler för avhämtning på dataskrotarna, oftast får man dom gratis eller mot max en hundring.

Men varför springa till skroten när det enda du behöver är en nollmodemkabel och ett kommando till din gamla trogna Atari? Dessutom är det mera praktiskt att ta med sig en 1040STFM med SCART-kabel till kompisens man ska hjälpa än att släpa på en otymplig Tandbergterminal. Atarin kan dessutom emulera (efterlikna) en hel rad terminaltyper. Det kan inte alla riktiga terminaler. För den penningstinne kan nämnas att det går bra att köpa nya textterminaler också, exempelvis från Wyse eller Dell, dessa kostar 5000-10000 kronor och ger inte den minsta fördel över att använda en Atari...

Info om riktiga textterminaler

Boundless har köpt verksamheten med VT och Dorio terminaler från DEC.
<http://www.boundless.com/textterm/>

Wyse, stor tillverkare av textterminaler hittas på... <http://www.wyse.com/terminal/>
...och specar på gamla Wyse modeller hittas här: <http://www.wyse.com/service/faq/wysetter.htm>

Du köper en nollmodemkabel eller löder själv, men det kostar lika mycket i material så varför insistera? Det skulle väl vara ifall man har någon udda portkombination i så fall. Se faktarutan här intill om du trots allt vill löda själv.

Nollmodemkablar

Atari ST/F/M/STE:s 25-poliga D-sub kontakt för serieporten är alltid hane, alltså behöver du en hona i kabeln. På en PC med 25-polig D-sub är kontakten nästan alltid en hane, men honor förekommer på vissa andra system. Titta och skriv upp innan du handlar kontakter.

Atari D-sub 25			Annan D-sub 25		
TxD	Transmit Data	2 → 3	RxD	Receive Data	
RxD	Receive Data	3 ← 2	TxD	Transmit Data	
SG	Signal Ground	7 — 7	SG	Signal Ground	

Du kan hitta andra beskrivningar, med hårdvaruhandskakning, men det är inte alla kopplingar som fungerar med hårdvaruhandskakning. Skulle din köpta kabel visa sig inte fungera bör du prova att löda loss alla kablar (i ena ändan räcker) utom de tre ovanstående. Om det fungerar efter detta är det bara till att klippa bort eller isolera dessa övriga kablar. Lämpligast låter man hårdvaruhandskakningen tillfredsställas lokalt på varje sida för sig.

I det fallet kopplar du loss alla övriga kablar (förutom TX, RX och SG) och sedan lägger du till följande byglingar:

Atari D-sub 25			Annan D-sub 25		
RTS	Request To Send	4 → +	+ 5 CTS	Clear To Send	
CTS	Clear To Send	5 → +	+ 4 RTS	Request To Send	
DSR	Data Set Ready	6 → +	+ 6 DSR	Data Set Ready	
DCD	Carrier Detect	8 → +	+ 8 DCD	Carrier Detect	
DTR	Data Term. Ready	20 → +	+ 20 DTR	Data Term. Ready	

Eftersom det också finns niopoliga serieportar, på Atari TT, Mega STE och Falcon, samt på de flesta PC-maskiner så kan det bli fråga om att i ena ändan koppla in en D-sub25 och i andra en D-sub9. Enklarest är att köpa en D-sub25 till D-sub9 konverterare (eller adapter). Även där finns varanter vad gäller kön på kontakterna. Inget (utom bekvämligheten) hindrar att du löder denna kabel själv. Nollmodemkabeln ska då se ut på följande vis:

Annan (PC) D-sub9			Atari D-sub25		
RxD	Receive Data	2 ← 2	TxD	Transmit Data	
TxD	Transmit Data	3 → 3	RxD	Receive Data	
GND	Signal Ground	5 — 7	GND	Signal Ground	

(Pinne 2 och 3 har alltså motsatt betydelse på D-sub9 och D-sub25 kontakterna!)

Behöver du göra fuskhandskakningsbyglingar handlar det om samma schema för D-sub25 ändan som beskrivits ovan. Den 9-poliga ändan ska byglas så här:

D-sub9

DTR	Data Terminal Ready	4 → +
DCD	Carrier Detect	1 → +
DSR	Data Set Ready	6 → +
RTS	Request To Send	7 → +
CTS	Clear To Send	8 → +

Slutligen har vi möjligheten att du vill koppla mellan två 9-poliga D-sub kontakter. Här kan man köpa två adapterar eller löda.

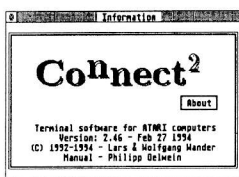
D-sub9			D-sub9		
RxD	Receive Data	2 ← 3	TxD	Transmit Data	
TxD	Transmit Data	3 → 2	RxD	Receive Data	
SG	Signal Ground	5 — 5	SG	Signal Ground	

För fuskhandskakning se ovan!

Kommunikationsprogram

Om du inte redan har ett kommunikationsprogram till din Atari kan det vara läge att skaffa ett. För det här syftet är dina behov mycket modesta, så vilket program som helst bör duga. Connect är PD numera och kungen av alla kommunikationsprogram på Atari (

...och kanske även i jämförelse med andra plattformar?). Freeze Dried Terminal ser bra ut på färgskärm och

andra program har sina fördelar. Som sagt, i stort sett vad som helst duger här.

Du kan hämta hem Connect via Internet, på adress:

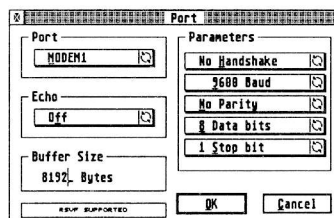
<http://www.kabel.de/~philipp/personalien/connect.html>

eller via SAK:s PD bibliotek.

Tja, så är du då rustad.

Stäng av båda maskinerna, koppla in nollmodemkabeln i respektive serieport (även kallad "Modem") på AtariST/STE, eller RS232 på andra system), kör ditt kompprogram på Atarin, kör en snutt kommandon på det andra systemet och det är klart.

Vad "kommandosnutten" är skiljer sig från system till system, vi ska strax titta på några exempel. Först ska bara nämnas att du måste använda dig av samma serieportsparametrar på båda sidor samt att du inte inte bör ställa in några hysteriska hastigheter. Du kan ändå aldrig skriva mer än ett mycket begränsat antal tecken per sekund som sannerligen inte ställer några nämnvärda överföringskrav på hårdvaran. Jag brukar alltid köra med 9600-8-N-1. Men lägre hastigheter ända ner till 300

baud går också bra. Ju längre nollmodemkabel, desto lägre hastighet ska du ställa in. Med 9600 baud klarar du ca 8m, med 4800 baud 15m, och med 2400 hela 23m.

Om du kopplat upp dig mot en PC med MS-DOS kan du låta textterminalen vara standard-outputen för DOS, istället för PC:ns egen skärm. Att köra Windows kommer givetvis inte på fråga i sammanhanget! Kör du Linux är detta redan en förutsedd möjlighet. Om grafikskärmen eller skärmen till PC:n är sönder eller felaktigt konfigurerad kan man i alla fall se om resten av systemet fungerar som det ska. Detta innebär inte garanterat att din PC kommer fungera utan ikopplat tangentbord, på många moderkort går detta att

ställa in med byglingar, eller i BIOS-parametrarna.

I DOS ska man köra nedanstående rad kommandon, antingen rad för rad, eller som batchfil. Det senare innebär helt enkelt en serie kommandon sparade i en textfil. Vilket man vill göra om man har återkommande komplexa instruktioner att ge systemet. Speciellt intressant är det att göra en DOS-startdiskett med vår lilla snutt inbakad, så att den fungerar som ett räddningssystem.

Spara följande som CTTY1.BAT på ditt DOS-system. Denna batchfil ställer in din första serieport till 9600 baud, ingen paritet, åtta databitar och en stoppbitt. Samma inställningar ska givetvis gälla för din Atarimjukvara. Därefter aktiveras CTTY kommandot för första serieporten i MS-DOS.

```
MODE COM1:9600,N,8,1
CTTY COM1
```

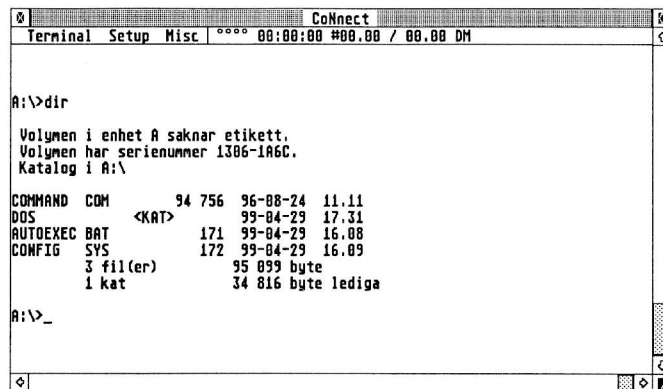
Den normala utskriften på PC:ns skärm blir nu omdirigerad till utskrift på din Atari textterminal. Likaså skriver du kommandon på Atarin istället för på PC:ns tangentbord.

Motsvarande batchfil för PC:ns andra serieport blir:

```
MODE COM2:9600,N,8,1
CTTY COM2
```

Denna kan du spara som CTTY2.BAT

För att avsluta den logiska (inte fysiska)

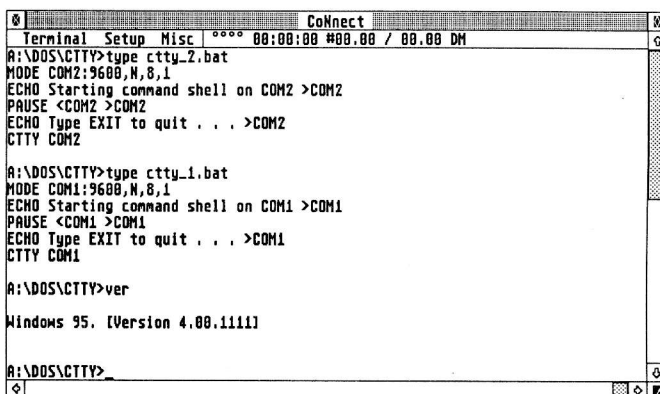

använda en textterminal istället för det vanliga PC tangentbordet och skärmen. Ett problem är att det inte går att skriva något när man får ett felmeddelande av typen:

"Abort, Retry, Continue?"

MS-DOS förväntar sig en tangenttryckning på det vanliga tangentbordet och inte på textterminalens tangentbord. Du kommer heller inte se startupmeddelandena från BIOS (minnestestet) och inte heller de andra meddelanden som föregår CTTY kommandot. Men så är ju inte denna övning tänkt som en ersättning för Super-VGA och treknappars mus med ratt, heller... Mest nytta har man väl av att kunna få ut felmeddelanden till textterminalen vid felsökning, tester, processövervakning, mm.

En avgjort mera "naturlig" miljö för textterminaler är UNIX och dess olika dialekter. Linux är väl känt för de flesta? Linux har fördelen att det finns för i stort sett alla hårdvaruplattformar. Kör man Linux på Ataris hårdvara krävs minst en Motorola 68030 processor, vilket innebär att du måste ha en TT, Falcon, Hades, Milan, Phenix eller liknande. Det ska visst fungera med uppgraderingskort till ST också. Ett sådant med 68030 är PAK från Tyskland. Linux finns även till andra maskiner med Motorola CPU, Amiga och MacIntosh är väl de man tänker på i första hand. Samma begränsning vad gäller processor gäller även där. Linux har dock gjort sitt största segertåg på Intelmaskiner. En anledning till detta har varit de CD distributioner som medföljt olika datortidskrifter. En annan är att i hackerkretsar är Linux (och UNIX) "fint",

förbindelsen mellan PC:n och Atari terminalen skriver du EXIT. MS-DOS kommer då att återbörda utskriften till PC:ns normala skärm och tangentbord.

Det finns en rad tillkortakommanden med att

medan MS-DOS och Windows ses som något som katten släpat in...

Linux är i teorin gratis, i praktiken inte, men mycket billigt, exempelvis kostar SuSE Linux för PC 400:-, då får man fem CD skivor med

bla Star Office och handbok. Star Office mäter sig med och överträffar Microsofts Office paket som bara det kostar 4000:-. Du får ett mycket stabilt system som inte kraschar bara för ordnings skull, som W95 och W98 gärna gör...

Dock är inte allt guld och gröna skogar.

Linux och UNIX har först på senare tid fått installationsprogram för vanliga dödliga, yrvaket har man också börjat inse att många användare vill ha det som kallas "workstation" på unixlingo, dvs fönster, ikoner, mus mm. Samma med kontorsmjukvara som olika ordbehandlare, kalkylprogram mm.

Hittills har det väl varit så att Linux och UNIX varit den förtappade hackerns favoritval, men fler och fler "vanliga" datoranvändare har börjat leka med och använda dessa utmärkta OS.

Som nämnts ovan har de ovannämnda OS:en redan från början designats för att kunna använda textterminaler, då de var tänkta som fleranvändarsystem. Tanken har varit att exempelvis samtliga terminaler på en flygplats skulle kopplas till samma dator och dela samma resurser. Vilket innebär att om Stina på terminal 17 sålt den sista förstaklassbiljetten på flight 532 till Bryssel, så kommer ingen annan att kunna sälja samma plats en gång till. Detta eftersom datorn som terminal 17 är kopplat till är exakt detsamma som de andra terminalernas. Ögonblicket efter att Stina sålt biljetten arkeras denna speciella sittplats som "SÅLD" och det är så den "uppfattas" över lag hos samtliga övriga terminaler.

I verkligheten är det så att flygbolagen faktiskt överbörar de flesta av sina flygningar, men det är en helt annan diskussion...

Nå, för att återgå till vår Atari textterminal.

Linux tillåter dig ett flertal samtidigt öppnade terminaler, ingen inhibering av huvudskärmen och tangentbordet inträffar, som i MS-DOS. Alltså, TVÅ Atari-TTY:er! Eller TRE, eller upp till 256 på vissa UNIX OS. Samtidigt aktiva. Detta förutsätter förstås att din hårdvara har serieportar nog till samtliga. En normal PC brukar vara utrustad med två serieportar, man kan billigt lägga till ytterligare två genom att köpa till extrakort. Men ska man ha flera än så bör man nog satsa på speciell hårdvara som ger 8, 16 eller flera serieportar. Denna hårdvara brukar vara rätt dyr då det inte är någon volymprodukt. Självt hade jag turen att hitta två 16-portars terminalservrar från Xyplex som ingen ville ha. Dessa kopplas till ditt system via ethernet och innehåller en liten dator med Motorola 68000 på 16MHz! I en gammal prislista ser jag att dessa kostade \$2000 styck som nya. Det är inte utan att man känner sig rik...

Jag kan alltså skaffa fram 32 st Ataridatorer (eller VT terminaler), en PC med Linux och massor med kabel och börja utbilda en hel klass i något intressant ämne. Jämför detta med ett nätverk med 32 PC-maskiner och allt som hör dessa till. Mycket pengar, mycket krångel och inte så kul när de blå dödsbilderna börjar poppa upp här och var...

Nåväl, de flesta som läser detta kommer väl inte starta flygplatser och kursverksamhet, utan kanske bara vilja koppla in en Atari

textterminal för felsökning eller som alternativ inloggningsmöjlighet på sitt Linuxsystem. De som fått fast höghastighetslinan till Internet i sina bostadsområden kan få för sig att ha en egen FTP server online? En sådan ska man inte behöva köpa grafikkort och skärm till. Samma med web- post- och nyhetsservrar. Återigen kan man handla på datorskroten och blåsa liv i något gammalt udda system. Här passar det perfekt med en textterminal.

Eller Linux-experimenteraren som fått tag på någon riktigt udda workstationmonitor med fasta synkfrekvenser. Skärmen är en jättefin 21", men funkar i bara ett, fast, synkläge. Han ser bara skräp på skärmen tills han ställt in exakt rätt H-synk och V-synk i konfigurationsfilerna. Men han kan ju inte konfigurera något om han inte kan se konfigurationsfilerna? Moment 22, sas. Teknisk info om skärmen går att hitta på Internet, men hur knappa in datat om man inte ens vet var man befinner sig i systemet? Här är det mycket tacksamt att kunna få konfigurera via textterminalen. När allt väl är inställt kan Atari återböras till sina tidigare uppgifter, eller vara kvar och dubbla som "console". Mera om detta nedan.

Linux låter användaren ställa in sitt system exakt på det sätt som passar honom. Ett av de många valen man kan göra är varifrån man vill göra inloggningen till systemet. Normalt är att detta sker från konsollen, huvudskärmen, men man kan logga in från en textterminal likväl.

Följande ska skrivas in för att inloggningen på ett Linux-system automatiskt ska ske från textterminalen:

I filen /etc/inittab läggs kommandot getty till. Varje terminal (om man har flera) måste ha sitt eget kommando. Här nedan är ett par exempel:

S1:23:respawn:/sbin/getty -L 19200 ttyS1 vt102

S1 står för ttyS1. 23 betyder att kommandot aktiveras i runlevel 2 och 3. Kommandot respawn betyder att om getty kommandot blir kill:at (=dödat) återstartar det automatiskt. Sökvägen /sbin/getty pekar på var kommandot finns. Parametern -L står för Local, vilket innebär att modemkontrollsignalerna ignoreras (RTS, CTS, DTR, DSR, RI). 19200 är baudraten. Beteckningen ttyS1 står för andra serieporten, (COM2 i MSDOS) den första är ttyS0. Terminaltypen indikeras på slutet, i det här fallet VT102.

Inloggningsprompten kommer sannolikt se fel ut på din textterminal tills du slår in något på dess tangentbord. Här ett exempel med första serieporten, lägre hastighet och VT100 terminal istället:

S0:23:respawn:/sbin/getty -L 9600 ttyS0 vt100

Det går bra att konfigurera textterminalen som "console", dvs dit samtliga systemmeddelanden automatiskt skickas. Kernel 2.2 har möjligheten inbyggd, se dokumentet serial-console.txt i din Linuxdokumentation. Tidigare kärnor klarar också detta men kräver patchningar. Vill du att även valet för vilket OS du vill boota ifrån LILO Boot ska presenteras på textterminalen så finns info om detta i manualsidan för lilo.conf, sök efter

"serial=". Slutligen, för att logga ut från textterminalen skriver du "exit" eller "logout".

Beskrivningen för Linux är inte avsedd som en lärobok i hur man använder systemet utan som fingervisning till vad det rör sig om. Linux användare är duktiga (eller är på väg att bli) och behöver inte så mycket mera info än så här. Atari delen av det hela inskränker sig till att kunna ställa in serieportens parametrar och den terminalemulering man önskar sig. Vilka olika datorförbindelser man kan få ihop på det här sättet är i stort sett godtyckligt.

Man kan exvis tänka sig en TT med Linux eller Mint som har en 520ST agerandes som textterminal inkopplad via en av serieportarna. Eller en Portfolio kanske? Då får man lite Terminator-känsla på köpet! Det finns också testkits för hårdvara som kopplas till serieporten på detta vis.

Andra tillämpningar för textterminaler, emulerade eller riktiga, är kommunikation med styr- och reglerutrustning som tågbanor, tjuvlarm, eprombrännare mm. Erfarenheten visar också att själva tillgängligheten och medvetenheten om ett verktygs existens frammanar nya användningsområden för detta. Var kreativ!

Det ska nämnas att en emulerad textterminal, alltså en Atari med kummprogram, faktiskt är snäppet bättre än en riktig terminal. Man kan nämligen, med samma koppling, även skicka filer mellan Linux/UNIX/Mint och Atari systemen.

För den företagsamme kan det finnas pengar att tjäna på dessa kunskaper då det fortfarande behövs olika kassasystem, lagerhållnings-system mm som är uppbyggda med textterminaler. Inom fem år kan Windows vara helt borta från marknaden. Skäl? Det funkar inte. Samtidigt blir Linux mera och mera populärt, både i hemmen och på arbetsplatserna. Då kan det vara praktiskt att redan kunna sådana här små trix som ger mersmak åt datoranvändandet!

Martin Graiter, graiter@starmail.com

**STRAIGHT
BBS**

031 - 336 39 73

SAK's egna BBS!

Öppen dygnet runt. Här har du som medlem extra bra status med tillgång till bla 8 CD-ROMS skivor med filer/program. Plus hårddiskar på totalt 4.3 Gb! Två telefonlinjer för att det alltid skall vara lätt att komma fram. Så varför inte leta fram terminalprogrammet och slå en signal! Max hastighet är 33600 Bps på båda linorna.

Midi - mirakel eller mardröm?

I denna artikel tänkte jag ta upp lite grundläggande saker om midi - hur det fungerar och tänkbara problem som kan uppstå. Det kanske är mest för nybörjarna som inte känner till så mycket om midi, men även "proffsen" kan säkert få reda på något matnyttigt...

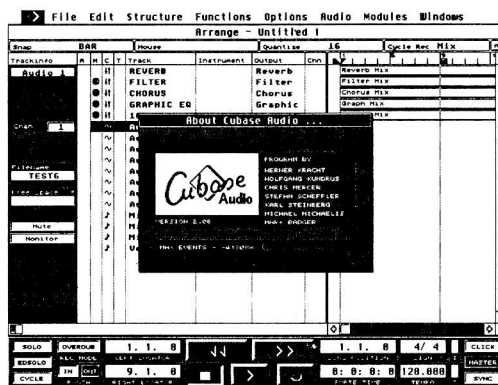
Till att börja med så är det nog ingen hemlighet att Ataridatorer blev väldigt populära bland musiker just för att midi-interfacet är inbyggt i datorn och man därför slipper köpa till ett dyrt interface, som man måste göra till alla andra datorer. Eftersom midi fanns utan extra kostnader så såg många programmerare en chans att kunna sälja många musikprogram till Atariägarna och det blev en ordentlig satsning på utveckling, som så småningom ledde fram till höjdpunkterna Cubase Audio och Logic Audio för Falcon. Ett bra tag låg utvecklingen faktiskt främst på Atarisidan eftersom det var en väldigt stor marknad. I dag är situationen tyvärr annorlunda. Priserna på midiinterface till andra maskiner har fallit till en mera acceptabel nivå och utvecklingen har formligen exploderat i takt med att allt snabbare datorer utvecklas - för att inte tala om vad "personalköpsdatorerna" har bidragit till. Eftersom Atari maskinerna inte kunde hänga med i denna skenande utveckling och följa utvecklarnas och marknadens krav så är numera nästan all kommersiell midi-programvara till Atari dessvärre nedlagd.

Vad är då detta magiska ord MIDI? Vad är det bra för? MIDI är en förkortning som står för "Musical Instrument Digital Interface" och detta utvecklades för att man skulle få en standard för hur syntar, trummaskiner, effekter och datorer skulle kunna "prata" med varandra. Senare kom man på den lysande idén att låta även ljusanläggningar och mixers vara midistyrda.

Olika tillverkare använde från början helt slumpmässiga ljudbanker i sina syntar - eller så höll ljudplaceringen i bankerna ungefär samma standard i alla syntar från samma tillverkare (och som vanligt har alla sin egen åsikt om hur det BORDE vara). Det gjorde förstås inte så mycket när man fortsatte använda samma syntar från år till år, men så fort man ville byta så fick man problem med att hitta lämpliga ljud i de nya syntarna som ersättning för ljuden i den gamla synten. Dessutom ställde det till problem för de som ville skriva musik som läggs ut på Nätet eller som görs för Karaoke, resande trubadurer etc. Detta föranledde att några kloka gubbar någonstans (förmodligen i Japan) började diskutera problemet och de kom fram till en lösning som heter General Midi (GM), som definierar ljudbankerna på ett sätt så att ett piano alltid blir ett piano - kanske med lite annat sound, men dock ett piano - oavsett vilken synt man använder för uppspelningen. Det finns variationer på ljuden om man byter

till andra banker och vissa ljudmoduler har upp emot 1000 ljud eller ännu mer att tillgå - något som tillåter stor variation och ändå är någorlunda standardiserat så att den som lyssnar på musiken i sin egen midirigg alltid kan vara säker på att det låter ungefär som det ska - Åtminstone med rätt typ av instrument. Många syntmoduler av skiftande kvalitet har kommit och gått, men i dag har de flesta åtminstone ett GM-läge man kan ställa in - om de inte är helt GM-kompatibla från början. Roland har hittat på ett eget system för detta och förutom att vara GM-kompatibla så stöder de Rolandvarianten General Standard (GS) - är det inte underbart med standardisering...?

Om man har en synt med midi så kan datorn (med rätt program förstås) ta emot information om vilken tangent man trycker ner, hur hårt man slår ner den och en massa annat. Detta innebär att man kan låta datorn komma ihåg det som spelas, med hjälp av ett sequencerprogram. Datorn kan sedan spela upp detta samtidigt som man spelar in något annat instrument. Vips! så har man en hel orkester till sitt förfogande - som dessutom aldrig klagar eller lägger sig i hur låten ska spelas, aldrig kommer senare än man själv, aldrig tappar

takten eller glömmer ordningen på lådelarna - och alla andra fördelar man kan hitta på. Nackdelen är givetvis att man ibland kan sakna den feedback man får från andra bandmedlemmar och som i många fall kan vara mycket stimulerande för utvecklingen (det är lätt att bli insnöad i sina egna idéer om man inte får in andras synpunkter ibland) - men i många fall bara är irriterande... Allting kan spelas in med hjälp av samma klaviatur, men i datorn styr man det så att ljudet kommer från allehanda ljudalstrare, som syntmoduler, trummaskiner etc. En viktig funktion i sammanhanget är "Local off", som kopplar isär ljuddelen i synten från klaviaturen - och låter dig spela på valfri ljudkälla i midiriggen. Om man inte använder "Local off" så kommer synten med klaviaturen alltid att låta när man spelar och om man styr utgående signal från datorn till en annan ljudkälla så kommer båda att låta medan man spelar in - men inte när man spelar upp. Om man låter datorn skicka utgående midi tillbaks till klaviaturens ljuddel (eller glömmer aktivera "Local off") så kommer samma ljud att dubblas och det blir då en sorts flanger eller choruseffekt - återigen medan man spelar in, men inte när man spelar upp. Detta kan skapa en viss förvirring...

Midi används på i stort sett alla Mskivproduktioner i dag - i större eller mindre grad, dels för att allt blir "tjatt" utan alltför mycket behov av repetitioner, samt att

man som låtskrivare kan jobba väldigt mycket hemma och därför slipper ifrån mycket av den dyra studiotiden. Dessutom kan man med hjälp av midi göra saker som skulle vara helt omöjliga att utföra med handkraft. Man använder gärna midistyrning av mixers för att slippa se ut som ett nervvrak efter att under en nermixning ha behövt ändra femtioelva saker samtidigt och hålla dem i minnet, samtidigt som man håller koll på utstyrning och att det verkligen låter lika bra som föregående mix... I sådana fall är det bra att kunna automatisera mixningen med hjälp av midistyrning.

Midi har dock en del begränsningar som kan vara viktiga att känna till: Man har i midistandarden 16 kanaler att tillgå - dvs att man kan spela upp 16 olika ljudkällor samtidigt. Det kan verka ganska mycket, tyvärr känns det lite begränsat när man har jobbat med det ett tag. Tänk bara att man har trummor på en kanal, bas på en, piano på en, stråkar på en, brass på 4-5 kanaler (för att det ska ha en chans att låta äkta), vissa extra trumljud från en kanal på en sampler, effektljud på en kanal och marimba på en kanal. Hur många blev det - jo, 13 kanaler. Lugnt tänker man då, men ack vad man bedrar sig. För att få lite mer "liv" i låten behöver man kanske dubblera pianot så att två lite olika pianoljud spelar samma sak. Man behöver kanske dubblera stråkarna och panorera ut dem mot höger och vänster för att få en bredare ljudbild och fetare sound. Nu finns plötsligt bara en kanal kvar och vill man få lite mer gung i låten så lägger man kanske en plockgitar där. Nu var det fullt - och jag som hade tänkt lägga in en solosynt också... En annan aspekt på detta med att vara begränsad till 16 midikanaler är att man kan få lättare att variera sig och få bättre överblick över olika ljudalstrare och kan kombinera dem på ett mycket lättare sätt. Problemet är lite knepigt att kringgå i en enkel midirigg och snål som man är så vill man ju låta alla midikanalerna i de dyrt införskaffade modulerna höras och när många nyare moduler har 8 eller 16 midikanaler tillgängliga så blir det lite besvärligt att få ihop det med de 16 kanalerna. Lösningen är att man antingen gör en kompromiss som låter godtagbar, eller att man skaffar en midiexpansion som ger flera midiutgångar. Till Atari finns ett par varianter, exempelvis Steinberg's Mixex och SoundPool's MO-4 - båda med 4 extra midiutgångar. Plötsligt har man då 80 midikanaler att tillgå, något som borde kunna räcka till även för den mest kräsne...

Fördröjningar och timingproblem: Om man ska koppla flera syntar till samma midiutgång så kopplar man normalt datorns midiutgång till första syntens midiingång, från syntens midi thru (som är en kopia av midi in) till nästa syntens midi in etc. Detta kan dock ge vissa problem i form av fördröjningar, felaktiga eller försvunna toner och annat. Fördröjningar kan det bli i de fall man har en "soft thru", där all midiinformation går in i synten och behandlas av syntens processor innan det skickas vidare till "soft thru" utgången. Detta kan variera väldigt mycket mellan tillverkare och hos vissa innebär en "soft thru" bara att det är programmerbart, men att det som skickas vidare aldrig behandlas av synten. I dessa fall slipper man problemen med fördröjningar. Ett annat problem när man gör thru-in-thru-in kopplingar är att de känsliga midisignalerna på sin väg måste gå genom ett flertal optokopplare

och omvandlas. Detta går väldigt snabbt och den eventuella fördröjning som kan ske där är försumbar (det rör sig om nanosekunder) - men efter många omvandlingar börjar signalen försvagas och delvis förstörs, vilket kan ge till följd att felaktig data kommer fram till synten. Detta kan också av användaren ibland uppfattas som en fördröjning, men det är alltså inte någon fördröjning det är frågan om. Lösningen på de problem jag har beskrivit här är en thru-box, som har en ingång och ett antal thru-utgångar som man kopplar till alla syntarnas midi in. Då slipper man den typ av fel som kan uppstå i de nämnda situationerna.

Nästa problem är hastigheten. Midi är seriell kommunikation med 31.25 kbaud och det är mycket information som ska pressas fram på kort tid för att det ska låta "tajt". Ett MIDI-ord byggs upp av 10 bitar. Den första biten är en startbit, sedan följer 8 databitar och sist en stoppbit. Varje ord tar 320 mikrosekunder att sända. Det första midi-ordet som sänds är ett status-ord (10 bitar), som innehåller information om vilken midikanal som avses och vilken typ av information som kommer att sändas. Nästa är data-ord, som kan vara olika många beroende på vilken typ av information som sänds. Varje data-ord är också 10 bitar. När man spelar upp musik är det vanligaste "NOTE ON" meddelanden, som består av ett statusord och två dataord vardera, vilket innebär att tre midiord måste sändas för att en ton ska kunna spelas. Här ger jag ett exempel på vilken tid som åtgår för ett ganska normalt arrangemang: Ett ackord med 4 toner på två syntar, 4 syntar med 2 toner vardera, trummor med basrumma, virvel, hi-hat och congas samtidigt - redan denna relativt begränsade uppsättning ger 20 toner som ska skickas ut och höras som om de kommer samtidigt. Det tar 19200 mikrosekunder (20 toner * 3ord / ton * 320mikrosekunder / ord)=19.2 millisekunder. Det innebär att tidskillnaden mellan den första och den sista tonen blir ca 19 millisekunder eftersom seriekommunikationen gör det omöjligt att verkligen skicka tonerna SAMTIDIGT. 19 millisekunder verkar kanske inte så farligt, men tillsammans med eventuella fördröjningar i "soft thru" och sönderhackade signaler på grund av för många syntar kopplade med thru-in-thru-in, så kan man ganska snart få allvarliga problem och det kan bli tydligt hörbart även för ett otränat öra.

Detta väldigt komplexa arrangemang blir det förstas ännu mer märkbart. För att inte tala om vad som händer i modern dance-musik där man ofta vill leka med filter och annat i realtid - något som verkligen kan suga musten ur midisystemet. Kom ihåg att varje händelse tar upp tid i midihanteringen och ger upphov till fördröjningar eftersom det är ganska långsam seriell överföring. På ett filter har man oftast 256 steg från lägsta till högsta värdet, vilket innebär att vid en full svepning över filtret så kommer det förmodligen att ta i anspråk minst 512 midi-ord (om dessa filterkommandon nöjer sig med statusordet + ett dataord), vilket säger en del om hur snabbt man kan få för mycket fördröjningar om man är för frikostig med filterna. Något som kom ganska snabbt efter att midistandarden hade börjat följas var något som kallades "Running status" och som numera finns på alla nya syntar. Det är ett system som gör att det inte skickas ut något nytt statusord om statusordet närmast före har varit likadant till den midikanalen. Med hjälp av detta sparar

man lite tid, men tyvärr inga mängder. I mitt exempel ovan skulle tiden då hamna på 15-16 millisekunder istället för de 19 jag räknade fram... Hastighetsproblemen som finns inbyggda i midisystemet är ganska allvarliga eftersom man kan höra ett fel på 50-100 millisekunder och det kan i vissa fall bli irriterande att lyssna på eftersom det kan låta "otajt". För att förstå hur snabbt (eller långsamt) det faktiskt går - gör följande jämförelse: Lyssna på en klockas tickande - sekunderna hörs. Tänk dig något som tickar 10 gånger per sekund - detta hörs fortfarande som ett tickande och då är det en tidskillnad mellan tickningarna på 100 millisekunder. I exemplet ovan tog det ca 19 millisekunder, så det är helt acceptabelt eftersom man inte kommer att höra någon skillnad. Hade det däremot varit dubbelt så många toner eller många olika filteråkningar, pitch-bend, modulation, aftertouch o dyl så hade det blivit svårt att få det att låta helt perfekt. Lösningen även här är att skaffa många midiutgångar - en Midex eller MO-4, så har man 5 oberoende midisystem att dela upp all midiinformation mellan. Självt har jag exempelvis kopplat min Yamaha CS1x till en ensam midikanal för att inte riskera otrevligheter när jag känner för att leka lite med filter i realtid. Känsligt blir det förstås också om man har en midistyr mixer och man med hjälp av den vill automatisera nermixningen. Då ska både syntarnas toner och mixerns förändringar skickas samtidigt och på enbart en midiutgång kan man snabbt stöta på patrull. Då kan det vara lämpligt att låta mixern få en alldeles egen midiutgång istället.

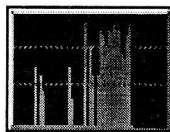
Hastigheterna ställer förstås till problem, men när standarden sattes var elektroniken mycket dyrare än i dag, liksom kablarna. Detta gjorde att man trots allt enades om den hastighet som nu gäller, för då blev det möjligt att använda relativt långa kablar (upp till 15m) och inte alltför dyra sådana med specialskärmning o dyl. Det har funnits förslag på en ny standard med dubbla överföringshastigheter, men det har aldrig slagit igenom, tyvärr.

Som vanligt är läsarna välkomna med frågor och synpunkter. Berätta gärna vad ni vill veta mer om.

claes@holmerup.com
www.holmerup.com

Gload är vad Xload är för X-Windows

Det vill säga ett program som i ett diagram grafiskt visar hur mycket processor det går åt att hålla systemet igång.

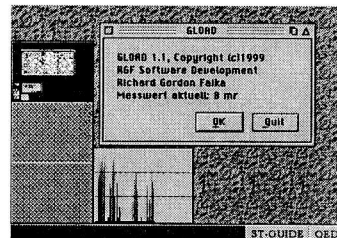

Vissertligen finns sedan innan GEMLoad till TOS-plattformar, nytt i Gload är dock att det är trevligt inställbart. Tex kan man välja om man vill ha titelbalk eller inte, färgen som används till att rita diagrammet kan vara en övergång mellan två färger osv. Programmet är

fortfarande i sin linda, versionen i mitt test är 1.1, men den nuförtiden oerhört produktive Richard Gordon Faika arbetar säkert vidare på nya versioner.

Barnsjukdomar som fortfarande förekommer i skrivande stund är att hela fönstret ibland inte ritas om när det borde det, minnet korrumperas när programmet avslutas (kan undvikas genom att helt enkelt kasta ut programmet istället för att avsluta) och att fönsterpositionen måste ställas in via en textfil. Just att allt måste ställas in via en textfil och att det inte finns något program för detta är enligt min mening lite dåligt också, inte för att det spelar någon större roll.

Istället för att enbart klaga kan jag säga att det är ett väldigt flexibelt program, måhända har man kanske inte så stor nytta av det men det är iallafall sexigt och man kanske kan imponera på en och annan unix-freak om man känner för det. Har man även TWSM/2, en Workspacemanager av Thomas Kunneth, installerad kan man nästan stoltsera med att man har koll på läget. I vilket fall som helst kommer jag att köra Gload ett tag framöver. Vårt att nämna kan vara att övergångar ritas endast i upplösningar av minst 8 bitars färgdjup, alltså 256 färger. Att rekommendera är dock minst Highcolour, dvs 15 bitars färgdjup (32000 färger) för under 256 färger ändras paletten när övergången skapas.

Annat utseende på Gload, en alert som säger att arbetsbelastningen nu uppgår till 8%, TWSM/2 till vänster och MultiStrip nedan.)

(Download: <http://www.atari-computer.de/rgfaika/files/gload1.1.lzh>)

Mikael Folkesson

STinG, enklare än du tror!

Om du bara vill åstadkomma en enkel Internetuppkoppling. Men STinG kan mer än så: Inbyggt stöd för LAN och IP-maskering gör det till ett kraftfullt verktyg fullt jämförbart med vilken annan plattform som helst. Allt körs under TOS och du behöver inte ens hårddisk för att få igång det.

Atari har ju inget inbyggt stöd för Internet-anslutning i TOS. Vill man koppla upp sig så måste man själv lägga in ett lämpligt verktyg för TCP/IP-kommunikation. Det finns flera olika lösningar att tillgå, men ett av dem bättre är STinG av Peter Rottengatter. Detta paket är rejält kompetent inklusive stöd för lokala nätverk (LAN) där flera maskiner kan ligga uppkopplade mot nätet samtidigt som dom pratar internt med varandra.

Allt är mycket flexibelt upplagt med diverse moduler, CPX:er, etc. Nackdelen med detta blir förstås att det kan tyckas komplicerat att installera. På sant Atari-manér så finns heller inget installationsprogram som sköter allt automatiskt. Eftersom hela paketet innehåller 70 filer i 12 mappar så kan det kanske vara lätt att tappa sugen redan från början. Äldre versioner krävde också att man gick in och ändrade för hand i diverse konfigurationsfiler, men numera är det mycket lättare än man i förstone skulle kunna tro.

Systemkrav

STinG kräver inte mycket hårdvara för att vara körbart. Det ska fungera på allt från en ST med 512kB och uppåt. Helst vill man nog ändå ha 1MB internminne för att även kunna köra lite klientprogram. Det är väl inte så roligt att sitta med en elegant Internet-uppkoppling utan att kunna använda den till något!

En hårddisk rekommenderas starkt, men det är faktiskt möjligt att köra allt från en 720 boot-diskett om man vill. När allt är inlagt har man ca 400 kB kvar till en mail-klient, så det bör fungera. Har man mer minne kan man naturligtvis kombinera med en RAM-disk för att få lite mer utrymme.

Alla TOS-versioner går att använda, från 1.0 och uppåt. Kör man TOS 1.0 så fungerar inte den medföljande SERIAL.CPX, så man får hålla till godo med Ataris egen MODEM.CPX.

Dom som använder det buggiga AES 4.1 gör sig inte besvär med buggrapporter. Peter Rottengatter är definitivt inte glad åt denna betaversion och brukar reagera tämligen bryskt om någon klagar över att det inte fungerar. Annars är det fritt fram att köra med Geneva, Magic, Mint och NAES etc. Allt fungerar även om multitasking inte alls är något krav för att använda STinG fullt ut.

För att kunna ringa behöver man förstås ett modem. Är man en sann Power-without-the-price-Atarist och sitter med en ST med bara en

modemport räcker det alldeles utmärkt med ett gammalt 14400-modem. Sådana brukar man kunna få till skänks numera om man har tur. Annars kommer man långt med ett 28800-modem, även på maskiner med snabbare serieportar.

När man väljer Internet-operatör går det numera bra med de flesta. Kolla dock så att dom inte kräver CHAP-protokoll vid inloggning eftersom STinG än så länge bara stödjer PAP. (Lycka till när du frågar om det i kund-tjänsten!). Ett exempel på en leverantör som inte fungerar är Utfors.

Eftersom STinG också hanterar lokala nätverk kan man ha nytta av det även utan modem och Internet-operatör. Har man flera Atari-maskiner kopplar man lätt ihop dessa med nollmodem-kabel och/eller MIDI-sladdar. Eftersom TCP/IP stöds av de flesta plattformar kan man också ansluta till både pc och Mac om man så vill.

Utöver själva STinG-paketet behöver du några program installerade:

HSMODEM:

Den inbyggda serieport-hanteringen i TOS är både buggig och långsam. Med HSMODEM i auto-foldern blir det genast mycket bättre. Det stödjer också användning av MIDI-portarna för vanlig seriell kommunikation.

XCONTROL:

Används för att ladda dom olika cpx-modulerna.

ST-GUIDE:

Nödvändigt för att läsa dokumentationen till STinG.

Installation

Visst, det är fullt möjligt att bara packa upp direkt till boot-partitionen men inte att rekommendera. Är du rädd om din befintliga konfiguration så lägg allt i en temporär mapp först och flytta sen fil för fil till sina slutgiltiga platser. STinG är förinställt för att ligga på hårddiskens C-partition. Vill man ha det på något annat sätt (floppy A t ex) så måste ett par .INF-filer redigeras med lämplig texteditor. Beskrivningen nedan utgår från C:\ som boot-partition och att cpx-modulerna ligger i C:\CPX\.

Om du har hårddisk gäller det att vara försiktig när du ändrar i AUTO-foldern. Det är mycket lätt att åstadkomma konflikter mellan programmen om dom ligger i fel fysisk ordning i mappen. Har man ingen boot-manager (XBOOT t ex) kan det sen bli knepigt att reda ut problemen eftersom man får bomber innan man hinner fram till desktoppen. Saknar du boot-manager så måste du åtminstone ta en kopia till diskett av hd-drivprogrammet (ofta C:\SHDRIVER.SYS) och döpa om det till .PRG. Med hjälp av den disketten kan du i nödfall få igång hårddisken manuellt och rätta till felet.

C:\AUTO\STING.PR

Detta är själva kärnan i systemet. Den ska om möjligt ligga allra sist i AUTO-foldern. När jag provat med MiNT så har den även behövt komma efter denna. STING.PRG lägger sig minnesresident och laddar sen in övriga moduler. För att hitta dom behövs:

C:\AUTO\STING.INF

Om du vill lägga mappen med moduler någon annanstans eller om du bootar från floppy så måste den editeras. Det är en vanlig textfil med filvägen till modulerna.

C:\CPX\SERIAL.CPX

är en av Peter Rottengatter utvecklad ersättning för Ataris egen MODEM.CPX som fungerar tillsammans med HSMODEM och medger inställning av samtliga serieportar inklusive MIDI. Om du redan har MODEM.CPX installerad så måste den avaktiveras (eller helt enkelt tas bort) för att undvika konflikter.

C:\CPX\STING.CPX

Detta är "huvud-cpx:en" där man aktiverar STinG och ställer in hur pass mycket processor-tid det får använda.

C:\CPX\STINGPROT.CPX

Medger detaljerad inställning av dom olika Internet-protokollen (TCP, UDP etc.). Är det trångt om utrymme på disken kan du börja med att inte installera denna modul alls. STinG kommer då att använda standardvärden från DEFAULT.CFG som oftast fungerar alldeles utmärkt.

C:\STING\DEFAULT.CFG

Konfigurationsfil i textformat. För enkel användning behöver man normalt inte ändra någonting alls i denna.

C:\STING\RESOLVE.STX

C:\STING\SERIAL.STX

C:\STING\TCP.STX

C:\STING\UDP.STX

Du behöver samtliga dessa moduler. STinG är alltså moduluppbyggt så att det enkelt går att lägga till framtida funktioner vid behov.

C:\DIALER\DIAL.INF

Textfil som innehåller filvägen till dialern. Om du kör från diskett så måste du gå in och ändra filvägen till A:\DIALER\

C:\DIALER\DIALER.APP

C:\DIALER\DIAL.RSC

Detta program använder du när du vill ringa upp eller lägga på luren. Det behöver alltså inte vara igång hela tiden under en uppkoppling, nödvändigt om du inte kör ett multitaskande operativsystem.

Konfigurering

När filerna väl är på plats är det dags att starta om maskinen så att STinG laddas in. Om allt gick väl ska desktoppen komma upp som vanligt.

Välja serieport

Börja med att öppna Kontrollpanelen och dubbelklicka på "Serial Ports". Du har nu kommit in i Peter Rottengatters utmärkta alternativ till Ataris MODEM.CPX. Här kan du hantera inställningar för alla tillgängliga serieportar inklusive MIDI.

Vilken serieport du ska använda för modemet beror av vilken maskintyp du har:

ST, STe, Mega ST: Här finns ju bara en standard serieport så det får bli "Modem 1".

Mega STe: "Modem 2" erbjuder bäst prestanda och hårdvaruhandskakning.

TT: "Ser.2/LAN" vilket alltså motsvarar "Serial 2" baktill på maskinen ger bäst kompatibilitet vid modem-användning. "Modem 2" går också att använda men du får då ut max 38400 bps eftersom dess högre hastigheter inte brukar finnas på modemet. "Serial 1" går bara i max 19200 bps oaktat det går att ställa in högre hastigheter i Peters cpx-modul. Den saknar dessutom handskakning och lämpar sig alltså inte alls för modemtrafik.

Falcon: "Modem 2"

När du valt modempool genom att klicka i översta rutan är det dags att välja lämplig hastighet (bps) och flöde till "8 Bits", "None Parity" och "1 Stop Bits". Handskakningen (FlowCTRL) sätter du till "RTS/CTS".

Rutan "Parameter" kan växlas till "Driver" via ett par musklick. Så länge du inte fipplat med HSMODEM så behöver inget ändras här.

Porthastigheterna bör inte sättas onödigt högt. På portar som tillåter det börja med 38400 bps och när allt fungerar kan du senare höja farten samtidigt som du kollar att du inte tappar en massa datapaket. När du är nöjd med inställningarna sparar du med "Save".

Aktivera STinG

Dubbelklicka på "STinG Internals" i kontrollpanelen. Klicka nu i rutan "Active" för att aktivera STinG. I mitten finns en regel där man kan ställa in hur mycket processortid STinG ska lägga beslag på. Har du en vanlig 8 MHz maskin kan du prova med c:a 15-20. Lägre värde betyder mer tid åt STinG som då ger bättre prestanda på bekostnad av det klientprogram du vill köra. Man kan efterhand prova sig fram efter tycke och smak. När det är gjort klickar du på "Save" och "OK".

Så länge du bara tänker koppla upp dig mot din modempool ska du inte göra några övriga ändringar alls. Om du lagt in cpx:en "STinG Port Setup" så ska inget ändras i den. Den används enbart vid lokala nätverk (LAN) för att aktivera portar etc. Det är lätt att missa detta, så bäst är att helt enkelt inte ha den laddad alls. När du sen ringer upp med DIALER.APP så aktiveras modempoolen automatiskt.

Konfigurer Dialern

Nu är det dags att ta fram pappren du fått från din Internet-leverantör. Där ska allt du behöver veta gå att läsa sig till. Dialern motsvaras av Windows' "Fjärranslutning" så detta stickord kan vara lämpligt att söka efter i texten.

Det finns ett antal sätt, och detta dessutom i olika varianter, att åstadkomma en uppringd Internet-uppkoppling. På senare tid har dock lyckligtvis de flesta infört stöd för PAP-inloggning. PAP står för "Password Authentication Protocol" och är alltså det sätt du identifierar dig på när du ringer upp din operatör. Det kan vara lämpligt att kolla med Kundtjänsten hos operatören så att dom

verkligen stödjer detta. En som inte gör det är som sagt Utfors som istället använder CHAP, tydligen en säkrare metod som jag inte kan så mycket om...

Dom enda uppgifter du vanligen behöver från din operatör är:

Användar-ID

Lösenord

Är operatören av det lite primitivare slaget så kan du också behöva ip-adressen till deras domännamnserver (DNS). STinG stödjer servertilldelad DNS, så oftast klarar du dig utan detta.

För att lägga in dina data börjar du med att starta DIALER.APP och klickar på knappen "Configs". Den dialog som nu kommer upp är indelad i ett antal "sidor". Vilken sida du vill visa väljer du nere till vänster där det från början står "Modem Specifics". Nere till höger finns knapparna "Save" som sparar ändringar

Dial script

För en vanlig PAP-inloggning behövs inget inloggnings-script så inget behöver skrivas in här heller.

Port Parameters

Tag bort ip-adressen 127.0.0.1 genom att sätta markören på raden och trycka [ESC]-tangenten. Du kommer att få olika adresser vid varje inloggning så denna rad ska vara helt blank. Ändra "MTU" från 252 till 576. Detta är din "Maximum Transfer Unit" och bestämmer hur stora datapaket du ska använda. 576 bytes brukar alltid fungera men Windows brukar ofta ha 1500 som default.

Klicka på den lilla knappen märkt "PPP". Detta står för "Point to Point Protocol" och är det datapakets-format din maskin ska använda när den pratar med operatörens dator.

Som du kanske märkte blev nu de tre raderna ovanför valbara och det är alltså dags att fylla i dina personliga inloggningsdata:

"PAP ID" är det användarnamn, användar-ID eller motsvarande du fått från din operatör. "Password" är det lösenord du blivit tilldelad. När du skriver in detta syns inget på raden. Det går förresten inte att bara klicka för att få dit markören. Använd upp- eller ner-pil för att komma dit.

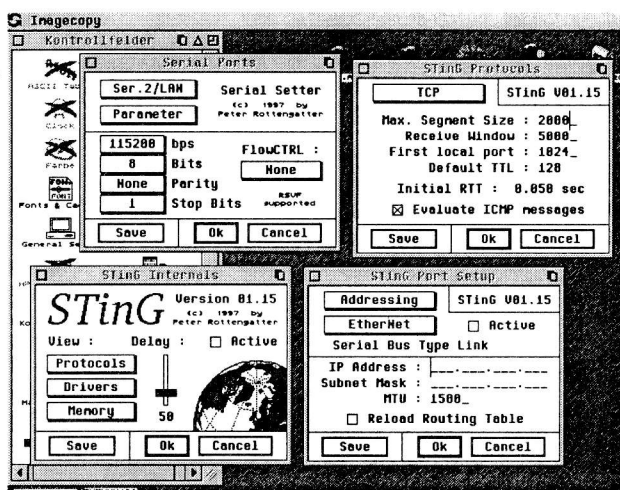
Det bör särskilt påpekas att ditt passord ligger helt oskyddat i DIAL.SCR filen. Kan din dator kommas åt av obehöriga rekommenderas starkt att inte fylla i något passord utan istället klicka på knappen framför "Prompt for PAP Password". Du får då fylla i passordet för hand varje gång du loggar in. För att behålla dina ändringar klicka på "Accept".

Addressing

"User name" och "Full Name" behöver inte fyllas i, men har du ett användar-ID som motsvarar namnet före @ i din e-postadress så lägg in det vid "User Name". I mitt fall står där alltså "kennethm" och "Kenneth Medin".

Samma sak gäller för "Fully Qualified Domain Name" fast nu är det delen efter @ som gäller. Jag har alltså "tripnet.se". (Dom här tre fälten finns med av historiska skäl. Föregångaren till STinG, som heter STik, började med att lägga in dessa egentligen ovidkommande uppgifter så att klienter kunde efterfråga dem vid behov. Jag har faktiskt inte kollat om något av dom nyare klient-programmen använder detta.)

Moderna operatörer har automatisk tilldelning av namnserver. Klicka alltså i rutan vid "Request Name Servers from remote". Skulle din operatör inte stödja detta så får du lägga in ip-adressen vid "Name Server". För att ip-adressen ska sparas måste du först klicka på "Add" och sen skriva in den. Vet inte om det här bara är dåligt genomtänkt eller en bugg. Iallafall är det lätt att missa. Det går att lägga in flera servrar genom att klicka flera gånger på "Add". Till sist: glöm inte "Accept"!

till disk, och "Accept" som lagrar valda inställningar utan att direkt spara dom.

Konfigurationssidorna har den lilla egenheten (till skillnad från Windows t. ex.) att varje sida måste sparas innan man går till nästa. Det går också att välja "Accept" för varje sida och sen ta "Save" när man är klar. På så sätt slipper man få upp filväljaren hela tiden. Konfigurationen sparas under filnamnet DIAL.SCR som är en vanlig textfil.

Om du har följt mina filflyttningsanvisningar ovan så har du nu en "ren" Dialer med defaultvärden. Den DIAL.SCR som följer med STinG är rikligt kommenterad och läsning rekommenderas för den intresserade. Dock försvinner alla kommentarerna så snart man sparar den inifrån Dialern, och sen är den också delvis ifylld med Peter Rottengatters egna data som måste raderas. Det blir alltså enklare att starta helt utan SCR-fil.

Allmog, dags att fylla i uppgifterna sida för sida:

Modem Specifics

Här behöver du normalt inte ändra någonting alls så klicka igen på rutan och välj:

Phone & ISP Cost

I "Telephone"-rutan fyller du i tel-numret till till din operatörs modem-pool. Även här måste man först klicka på "Add" och sen skriva in numret. Som sagt, lätt att missa! Det går att lägga in fler nummer genom att klicka på "Add" igen. STinG kommer då att prova alla nummer så länge det är upptaget.

"Fee File" är en styrfil till den relativt avancerade telefonkostnads-loggningen. Det finns en "LOCAL.FEE" med i paketet fast med tyska helgdagar. Betalar du för uppkopplad tid eller antal skickade bytes så finns det rutor för det också. Inget av detta behövs för att få en fungerande uppkoppling, så användaren rekommenderas att själv studera dokumentationen vid behov. Och kom ihåg att trycka "Accept" innan du byter sida!

Environment

Inget behöver läggas in här för normal användning.

Miscellaneous

Vid "Serial Port:" väljer du den serieport du anslutit modemet till. I övrigt behöver inget ändras. "Add default route through port" ska alltså vara markerat!

Eftersom detta var den sista konfigurerings-sidan väljer du "Save"- knappen nere till höger. Spara filen under namnet "DIAL.SCR" i den förvalda mappen och stäng sen dialogen med övre vänstra "fönsterstängnings-knappen".

Det kan nu vara lämpligt att först gå ur Dialer-pogrammet med "Exit"- knappen och sen starta det igen för att kolla igenom att allt du lagt in finns kvar. Det är som sagt lätt att missa "Accept" så det kan vara värt en extra kontroll.

Testa uppkopplingen

Eftersom detta är ett kvalitetsprogram så behöver du inte starta om datorn innan du använder det första gången. Det är bara att sätta på modem och köra. Klicka först på "Enable" i Dialerns huvuddialog och sen på "Connect" så ska det börja ringa. Det kommer upp ett statusfönster som visar hur uppkopplingen fortskrider. Om allt fungerar som det ska så ska det till slut stå "Success!" innan fönstret försvinner.

För att prova att uppkopplingen verkligen fungerar klicka sen på "Tools" och välj "Ping host". På den tomma raden skriver du t. ex. domännamnet tripnet.se och klickar på "Okay". STinG börjar nu skicka testpaket till tripnet som sen returnerar dom till dig. Det ska alltså helst stå samma antal bredvid "Sent" och "Received". Kommer inga paket tillbaka är det bara att ringa upp supporten för hjälp (Nej förresten, dom klarar nog inte detta...). För att avsluta testet klickar du på "Halt".

LAN-installation

Har man mer än en dator kan det vara praktiskt att ha dom ihopkopplade i ett lokalt nätverk (LAN). Både dom vanliga serieportarna och MIDI-portarna är möjliga att använda. Någon modul för parallellporten

finns dock ännu inte tillgänglig. Däremot finns visst stöd för Ethernet om man nu skulle råka vara ägare ett sådant kort för Atari.

Vad ska man då med ett LAN till? Särskilt som det som mest går att köra i 57600 bps mellan maskinerna. Som alternativ till att flytta filer med disketter fungerar det faktiskt riktigt bra. Kör man ett multitaskande OS går det utmärkt att köra FTP (File Transfer Protocol) under tiden man gör annat. Under Magic går det t. o. m. att komma åt de andra maskinernas diskar som om dom vore lokala. Har inte provat det själv (använder Geneva) men det påstås fungera.

För enbart lokal användning kan man naturligtvis skippa att lägga in allt som finns i C:\DIALER\ men Dialern har en del test- och statistikfunktioner som kan komma till användning, så det är bäst att ha den till hands ändå. Däremot behövs följande filer utöver den enkla (?) Internet-installationen ovan:

C:\CPX\STNGPORT.CPX

Här konfigurerar man ip-adresser och överföringsprotokoll för dom serieportar man har tillgång till. När man sparar ändringar så skapas filen CASTING.PRT som innehåller portinställningarna.

C:\STING\ETHER.STX

Modul för kommunikation via Ethernetkort. Troligen har du inget sådant och kan således helt skippa att lägga in denna!

C:\STING\ROUTE.TAB

Routing-tabell som definierar vilka ip-adresser som nås via olika portar. Observera att denna fil bara behövs i ett LAN. Det är därför den inte finns med i beskrivningen av uppkopplingen mot Internet ovan (ifall någon undrar...). Den har också den egenheten att den inte får innehålla några mellanslag utom i själva portnamnen. Istället måste man använda äkta TAB-tecken när man skriver. Det gäller alltså att använda en texteditor som hanterar detta.

Konfigurera ett LAN

Börja med att ställa in serieportarna. Inställningarna gör du i Kontrollpanelen - "Serial Ports" på respektive maskin. Du måste ha samma porthastighet i bägge ändarna av kabeln. Någon handskakning behövs däremot inte. Bit-inställningarna sätts (som alltid) till 8N1 motsvarande åtta databitar, ingen paritet och en stopp-bit. Sätt portarna till 19200 bps till att börja med. När allt fungerar kan du senare gå upp i hastighet för portar som stödjer detta.

Vilka portar ska jag då använda? Har du bara två ST(e)- och/eller Falcon-maskiner kan det vara värt att testa MIDI. Själv har jag haft lite blandad framgång med det. MIDI-portarna visade sig var mycket känsliga för ordningen i AUTO-foldern, särskilt som jag testade under Geneva. Det hela slutade med att jag valde en (långsammare) 19200-port istället. Vill man samtidigt ha ett modem inkopplat så får det dock bli MIDI vare sig man vill eller inte. Jag fick det iallafall att fungera perfekt under TOS så prova gärna!

Har man en TT eller Mega STe finns det lite fler portar att välja på. Var dock beredd på att dom inte alls går att köra på högsta inställbara

hastighet! I mitt eget nätverk har jag följande rätt konservativa (men pålitliga) koppling:

TT	Modem 2	till pc(win-95)	med 38400 bps
TT	Serial 1	till Stacy Modem 1	med 19200 bps
TT	Modem 1	till MStE Modem 1	med 19200 bps
(TT)	Serial 2	till 28800 modem	med 57600 bps)

Och, kom ihåg att datorn aldrig får vara påslagen när du kopplar kablarna! Det är mycket enkelt att bränna en IC-krets om man har otur. Att skaffa en ersättningskrets däremot, kan vara betydligt svårare...

Aktivera portar

Till skillnad från vid uppkoppling mot din leverantör med Dialern så måste dom portar du vill använda lokalt aktiveras manuellt. Detta sköts i cpx:en "STinG Port Setup" i Kontroll-panelen. Den övre vänstra knappen används för att växla mellan cpx:ens två sidor "Addressing" och "General". Precis under denna finns en knapp där du väljer vilken port du vill konfigurera.

Om du redan har en fungerande uppkoppling mot en Internet-leverantör bör du börja med att starta om datorn ifall du precis varit uppkopplad. STinG kommer annars att spara inställningen för den port som använder modemets trots att du inte skrivit in något själv.

Börja med att bestämma vilka ip-adresser dina maskiner ska ha. Adresser som börjar med 192.168. är särskilt avdelade för lokalt bruk. För att undvika problem om du kopplar upp dig med modem håll dig till dessa. Sätt alltså maskinernas adresser till 192.168.1.1 och 192.168.1.2, och 192.168.1.3 om du har tre som du vill koppla ihop.

MTU (Maximum Transfer Unit) bör du sätta till samma värde överallt i ditt LAN. Jag har med framgång kört både med 1500 och 576. Är det en pc inblandad kan det vara bra att veta att Win-95 som standard har 1500 och Win-98 576. Detta går naturligtvis att ändra men då blir det till att bräka med register-filen och sen starta om...

Du måste också bestämma dig för vilket kommunikationsprotokoll du vill använda. Här går det utmärkt att ha olika protokoll på olika portar så länge du valt samma i bägge ändarna på respektive kabel. När du pratar med andra Atari-maskiner rekommenderas SLIP utan "Van Jacobson Compression". PPP och header-kompression (CSLIP) tvingar STinG att jobba hårdare och stjäla processortid i onödan, särskilt om du har en långsam maskin. För att prata med en pc fungerar däremot PPP bäst, åtminstone för mig. Det blir inte snabbare men går enklare att få igång via Win-95 fjärranslutning.

Kör du PPP med en aktiv port är det lätt att råka ut för ett lurigt programfel i STinG: Så fort du startar maskinen börjar STinG skicka paket till porten. Om inget finns i andra ändan (avstängd pc = inget) av kabeln så fylls först bufferten upp och sen tycks inget mer allvarligt hända. Men, efter mer än en halvtimme kommer plötsligen en total krasch. För att undvika detta ha aldrig en port med PPP aktiv från start utan aktivera den istället manuellt varje gång jag startat maskinen.

För varje port på varje maskin du vill använda i ditt LAN ställ alltså in följande i "STinG Port Setup":

"Adressing"-sidan:
Maskinens ip-adress
MTU till 576 eller 1500

"General"-sidan:
SLIP

Till sist aktiverar du porten genom att klicka i Active-rutan. När alla portar är konfigurerade klickar du på Save-knappen. Dina inställningar sparas i filen "CASTING.PRT".

Hur får man då liv i sin pc? Lösningen (åtminstone för Win-95) heter "Ny fjärran-slutning" med en fejkad modem-drivrutin. Den jag hittade någonstans på nätet heter MDMCBX4.INF som man enkelt installerar...

Routing-tabellen

Vid LAN-användning måste du själv gå in i CASTING\ROUTE.TAB och modifiera. STinG använder tabellen för att bestämma till vilken port paket med olika destinationer ska skickas. För ett enkelt nät med bara två datorer ska alla paket skickas till samma port. Det räcker alltså med en "Default Route" som finns i den ROUTE.TAB som medföljer STinG för bägge datorerna. Du behöver bara gå in och ändra portnamnet vid behov till "Modem 2", "Ser.2/LAN" etc.

I ett lite större nät där en central dator (router) är kopplad till flera datorer blir routing-tabellen lite längre i den maskin som fungerar som router:

192.168.1.3	255.255.255.255	Modem 2	0.0.0.0
192.168.1.2	255.255.255.255	Serial 1	0.0.0.0
192.168.1.4	255.255.255.255	Modem 1	0.0.0.0

Denna motsvarar alltså mitt eget lilla LAN med en TT med adressen 192.168.1.1 som router. Till den har jag alltså kopplat:

PC	[192.168.1.3]	via	Modem 2
Stacy	[192.168.1.2]	via	Serial 1
MStE	[192.168.1.4]	via	Modem 1

Någon "default route" behövs inte eftersom alla möjliga destinationer redan finns i tabellen. Skulle du sen ansluta ett modem så kommer Dialern automatiskt lägga till en lämplig "default route" automatiskt.

På övriga maskiner används samma enkla routing-tabell med enbart en default route som i exemplet med bara två datorer ovan.

IP-maskering

Har man flera datorer i nätverk men bara ett modem (och tele-lina) går det ändå att komma ut på Internet från alla maskiner med hjälp av STinGs stöd för ip-maskering. Vill du utnyttja detta behöver du lägga in maskeringsmodulen på den maskin där du har modem. Efter några ändringar i konfigurationerna kan du sen dels använda ditt lokala nätverk precis som förut, men också köra klienter för mail, news, www, etc. samtidigt på alla anslutna maskiner. Ut mot Internet uppträder ditt nätverk som vore det en enda dator med en (även dynamisk) ip-adress. Dina egna datorer kör du som vanligt med fasta ip-adresser. Maskerings-

modulen i STinG sköter sen om sortering av datapaketet så att dom hamnar rätt inom ditt eget LAN.

De flesta klienter går att använda som vanligt, men eftersom du bara har en ip-adress utåt blir det inte längre möjligt för utomstående att enkelt initiera en förbindelse mot någon av dina datorer. För FTP (File Transfer Protocol) så måste du ha klienten i passivt modus. Jag har inte testat ICQ och diverse push-tekniker men om dom initieras utifrån så fungerar det inte. Samma borde gälla för lömska attacker utifrån mot din kära pc. Kanske får du lite av en brandvägg på köpet som skydd av din Windows-dator?

Installation

För att ha någon glädje av ip-maskering behöver du både ett fungerande LAN och en Internet-uppkoppling inlagd på din huvudmaskin (routern), så installera och konfigurera dessa först enligt ovan.

CASTING\MASQUE.STX

Detta är själva maskeringsmodulen. Du behöver bara lägga in den på den dator där modemmet sitter (routern).

C:\CPX\STNGPROT.CPX

Lägg in denna på dom maskiner som inte har modemmet inkopplat. Har du med framgång kommit så här långt i nätverksbyggandet kan du lika gärna lägga in den på routern (den med modemmet) också eftersom den kommer till användning om du vill fininställa tcp-parametrarna. Observera att det alternativt (?) går att ställa in dessa i DEFAULT.CFG också, men jag har valt att hålla manuell ändring i konfigurationsfiler till ett minimum. Observera också att om du sparar ändringar i STNGPROT.CPX (STinG Protocols) så sparas dessa internt i CPX-en och inte i DEFAULT.CFG!

Konfigurering

Börja med dom maskiner som inte har modemmet. Eftersom du ska komma åt Internet från samtliga måste du manuellt lägga in IP-adressen till din leverantörs DNS (Domain Name Server). På router-maskinen sköts detta automatiskt vid PPP-inloggningen men på övriga måste du köra med fasta DNS-adresser. Naturligtvis måste detta också utföras på eventuella inkopplade Mac- och pc-datorer. Gör på följande sätt:

Öppna Kontrollpanelen - STinG Protocols och välj "Resolver" i knappen uppe till vänster. Skriv nu in de fyra talen vid "Name Server". Har du mer än en kan du klicka på pilarna för att lägga in fler. När du är klar klickar du på "Save" och "OK". Upprepa detta på samtliga maskiner utom routern.

Om du använder mer än en leverantör så kommer dom fasta DNS-adresserna att innebära att endast den ena leverantörens DNS-server anropas oavsett vems modempool du använder. Jag har inte haft några problem med detta men möjligen skulle man kunna lägga in fler leverantörers DNS-servrar ifall den förstas inte svarar.

Dags för konfigurering av routern: Öppna Kontrollpanelen - STinG Port Setup och välj

"Masquerade" i andra knappen uppiifrån. IP-adressen 10.0.255.1 står redan inskriven så behåll den. Växla från "Addressing" till "General". Vid "Masked Port" väljer du den serieport du har anslutit modemmet till. Vid "Masking IP" står redan 10.0.255.0 som ska behållas. "Active"-rutan ska inte vara ikryssad. Det fungerar istället så att dialern automatiskt tar hand om aktiveringen vid behov. En route till "Masquerade"-porten kommer då också automatiskt, så ROUTE.TAB behöver du inte röra. Klicka till sist på "Save".

Starta DIALER.APP och välj Configs - Miscellaneous. Undvik att fippla med "Serial Port"! Eftersom du har aktiva portar för ditt LAN så blir dialern förvirrad om du råkar välja en aktiv port. Detta går inte att återställa utan då blir det till att avsluta dialern och starta den igen för att "Save"- och "Accept"-knapparna åter ska bli valbara. Det enda du ska göra här är att kryssa för "Use IP Masquerading" och spara din DIAL.SCR på vanligt sätt.

Eftersom STinG får jobba hårdare på din router kan det vara idé att höja minnestilldelningen till STinG-kärnan. Överst i DEFAULT.CFG hittar du "ALLOCMEM". Prova med 150000 bytes. Du kan också dra igång klienter på alla maskiner och kolla hur mycket internt minne STinG har kvar i CPX-en "STinG Internals" senare. Du måste boota om maskinen för att ändringen ska få effekt.

Några tips

Har du tidigare försökt lägga in STinG utan att få det att fungera så rekommenderas starkt att ta bort allt innan du försöker igen. Den senaste versionen kraschar hopplöst om du försöker blanda med med äldre versioners moduler. Data sparas också på ett flertal ställen som man lätt missar: DIAL.CFG, STING.PRT, DEFAULT.CFG, STNGPRT.CPX etc. Det enda du kan ha oförändrat är SERIAL.CPX som ju egentligen bara är en vanlig (men kraftigt förbättrad) serieportsinställare.

STinG-paketet innehåller ingen lokal namnsserver men det går ändå att lägga in maskinnamn i läslig form genom att använda specialkommandon och anropa resolvern. Se STING.HYP för detaljer. När man har en CACHE.DNS man är nöjd med kopierar man bara över den till övriga maskiner. Under Windows finns en motsvarande textfil där man kan lägga in sina maskinnamn.

Har du en pc med Win-95 i nätverket så har jag skrivit ihop ett litet program som kan fjärrstyra uppringning till din leverantör. Mycket bekvämt om datorerna står en bit ifrån varandra.

Kenneth Medin

kennethm@tripnet.se
<http://www5.tripnet.se/~kennethm/>

Det senaste STinG-paketet hittar du hos:
<http://www.ettnet.se/~dlanor/index.htm>

E-posthanteraren ASH E-mailer

Programmet är tänkt att vara din elektroniska informationskälla under MagiC, dethär ett modernt och tidsenligt utseende med de funktioner man förväntas ha från en medeländehanterare. E-mailer distribueras, som ett Internetpaket av företaget Application Systems Heidelberg (ASH), det andra Internetpaketet från samma företag är webbläsaren CAB med tillhörande plugin-moduler och andra verktyg för Internet. I båda paketen medföljer programmet för seriell anslutning med TCP/IP via SLIP eller PPP till Internetleverantören, IConnect.

E-mailer har ett strukturerat mappsystem för att ordna upp meddelanden, en adressbok, funktioner för hantering av meddelanden, en inkorgshanterare (organisera/filtrera meddelanden), signaturfiler och automatisk anslutning till brevhanterarna hos leverantören, dvs den ropar på IConnect vid behov eller med automatik. Funktionen med att presentera antal och storlek på de meddelanden, som finns i brevservern innan man hämtar dem i ett dialogfönster är nyttig funktion. I dialogrutan kan man välja bort de brev man ämnar hämta vid ett senare tillfälle, det kan vara meddelanden med stora bifogade filer. Det går även att markera meddelanden för borttagning utan att hämta dem eller att låta en kopia vara kvar på brevservern. Det senare alternativet är användbart då man kanske vill hämta meddelandena till ett annat e-postprogram också eller en dator på annan plats, typ på jobbet.

Verktyget för att automatiskt organisera meddelanden till framtagna ordnade mappar, istället för att alla skall hamna i inkorgen är en funktion, som är väldigt användbar i dessa tider då många företag, framförallt webbtjänster skickar direktklam. Man skapar olika regler baserade på avsändarens e-postadress eller nyckelord i ämnesraden till meddelandet. Det går även att ta fram en regel på mottagarens e-postadress, nyttig om man prenumererar på exempelvis en mailinglista, som den för SAK medlemmar. Bara att välja mottagare och skriva med-users@tripnet.se och peka ut den separata, ordnade mapp man först skapat. Då hamnar samtliga meddelanden från mailinglistan i mappen och väl där har man bra ordning på dem. Du kan även fånga upp meddelanden du inte tror att du vill ha och skicka dem till en mapp eller helt enkelt välja att ta bort dem. Själv har jag valt att radera meddelanden, som har nyckelord i ämnesraden som dollartecken, FREE eller SEX.

E-mailer använder inga systemmappar för att särskilja meddelanden från varandra,

som skickade brev eller utkorg. Inkorgen är basen i hela informationssystemet, här hamnar de brev man tidigare sänt, de som väntar på att skickas, alla lästa meddelanden och de olästa. Meddelandena åtskiljs med hjälp av färgkodning, färger man själv väljer ut från en palett eller att man via menyraden slår på att endast olästa meddelanden skall visas, egna etc. Via olika av skrivbordets stödjande protokoll är det väldigt enkelt att exempelvis via drag&Drop "släppa" teckensnitt via medlevererade programmet DragFont i de olika fönsterdelarna och nymodigheten i E-mailer 2.0 att dra och släppa bakgrundsbilder och mönster till E-mailer. Givetvis kan man skapa en egen mapp man helt enkelt kallar för "skickade brev" och sätter en regel att alla meddelanden med ens egen e-postadress, som avsändare hamnar där. Sådana regler är dock tämligen onödiga, då separation med färger och att samtliga meddelanden har en speciell miniikon framför sig, som talar om att meddelandena är egna, ermottagna, olästa etc.

I nya E-mailer finns numera valbart att köra en registerdatabas istället för att hantera alla meddelanden, som datafiler på hårddisken. Det finns fördelar och nackdelar med båda systemen, därför har detta väl lämnats öppet till användaren. Databasen slår istället ihop alla meddelanden till en enda stor datafil, något mycket vanligt hos e-postprogram på andra plattformar, ofta kallat personlig mappfil. Försatt är att inte köra databasen och det beror helt på att man skall vara kompatibel bakåt mot E-mailer versionerna 1.0, 1.1 och 1.2. Att man somnika kan använda meddelanden från dessa versioner i den nya. Efter uppgradering av E-mailer 2.0 till samma sökväg som den tidigare versionen, kan man välja att konvertera alla meddelanden till databasen och använda denna mappfil. Det går faktiskt att köra båda varianterna samtidigt, en mappfil och meddelanden som brevfiler på diskenhet.

Att använda databasläget ger följande fördelar:

- Alla meddelanden sparas ned i en och samma gemensamma mappfil på diskenheten.
- Hanteringen av meddelanden blir snabbare
- Sparar diskutrymme
- Mer information i meddelandeöversikten
- De tidigare frågetecknerna om avsändare försvinner

Att använda datafilsläget:

- Mindre störningar
- Snabbare hantering av ett enstaka meddelande
- Meddelanden som filer kan dras och behandlas av andra program

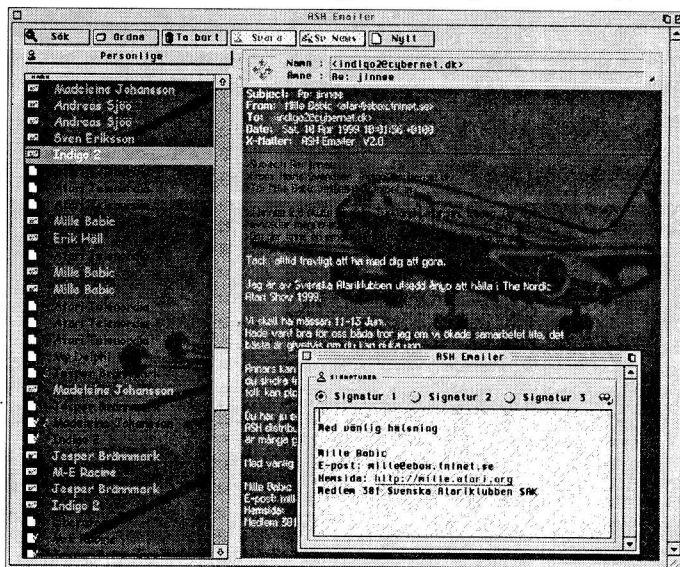
Under Alternativ\Databas... kan man sätta ett kryss att alla meddelanden skall importeras till databasen vid uppstart och

användning. Annars kan man manuellt starta konvertering via Verktyg\Lägg in i databas... och köra båda varianterna.

En annan nyhet är att man kan lägga in bakgrundsmönster tillika bilder i programmets olika fönsterdelar. Bildformatet som får användas till detta är GEM-(X)IMG och läggs in via Drag&Drop. Skulle man behöva ta bort bilderna, så tar man sig till Alternativ\Färger... där finns en knapp med namnet "Ta bort alla inlagda bakgrundsbilder". Ett antal bakgrundsmönster levereras i paketet och är faktiskt en del av dem som finns för skrivbordet jinne. Det finns ju också fler i MagiC distributionen för inbyggda skrivbordet MagXDesk. Bara att ladda bildbehandlingsprogrammet Smurf eller motsvarande, som kan spara under NVDI-paletten, vilket ger de bästa resultaten. Då kan man leta efter bakgrundsbilder på Internet, CD-ROM eller att använda inskannade fotografier.

Det har varit väl mycket diskussioner på News vad gäller E-mailer sätt att (inte) radbryta meddelanden. Det finns rekommendationer som säger att man bör göra detta efter 70-72 tecken, men inte måste. Det riktiga är enligt ASH och många förespråkare att det är upp till den som mottager brev att radbryta, inte den som sänder brev. Detta för att man skall kunna maximera eller minimera fönsterstorleken och då skall texten följa med och inte ha medlevererade radslutstecken. Denna beskrivning av hur text skall hanteras i brevfönster bet tyvärr inte och har troligtvis att göra med det icke-stöd för detta, som återfinns i e-posthanterare under STinG. E-postprogram på andra plattformar har en kryssruta, som medger radbrytningar på inkomna brev. Nu med version 2.0 av E-mailer så implementerades val av radbrytning i både personliga och offentliga brev, men även att radbrytningar tas bort i inkomna brev för att passa alla förespråkare.

Under menyvalet Verktyg\S skapa ordnad mapp... har en kryssruta dykt upp. Funktionen för denna är att man kan skapa en ny mapp dit meddelanden skall ordnas till, men när man använder menyvalet Verktyg\Uppdatera... dvs när man vill radera gamla meddelanden före en given tid, så görs detta inte för den markerade mappen. Det går alltså att i detta menyval ta och markera en mapp i taget och kryssa för de mappar som skall ignoreras av en uppdater-

ring (radering).

Ett nytt fönster har implementerats, som visar alla bifogade filer i ett meddelande, filnamnet för dessa. Detta fönster fungerar med Drag&Drop vilket innebär att man kan ta en av de bifogade filerna från fönstret och släppa det på ett diskenhetsfönster eller direkt på skrivbordet. Fönstret innehåller även en liten diskett-ikon, som kallar på filväljaren och en manuell nedsparring av den bifogade filen är möjlig. En annan liten ikon föreställande två ögon, kallar på MG-VIEW för att "visa" filen som text. Ett riktigt alternativ är dock att dubbelklicka på den bifogade filen i fönstret, vad som gäller då är att filtypsassociationer man gjort för skrivbordet gäller, dvs är det en HTML-fil bifogad så startar CAB upp och är det en packad fil så startar PacShell motsv igång. Rätt praktiskt och därmed enkelt att handha bifogade filer i meddelanden.

Anges "smileys" i dess varianter, så omvandlar Emailer dessa till små gula och runda ikoner i breven istället. E-postadressen från en avsändare kan skickas direkt till adressboken. En ny indexeringsfunktion är implementerad vad gäller ordnade mappar på diskenheten, det gör läsningen snabbare än hos föregångarna.

Prenumenera på diskussionsgrupper

Emailer har funktioner för att hantera offentliga meddelanden (News). En diskussionsgrupp är en samling meddelanden som har skickats av olika personer till en diskussionsgruppsserver, det kan vara en dator som kan lagra tusentals sådana grupper.

Du kan hitta diskussionsgrupper kring praktiskt taget allt. Två bra sådana är comp.sys.atari.st och tyskspråkiga maus.computer.atari.software. Det går även via vissa Internetleverantörer nå FidoNet och exempelvis R20_ATARI_FRITT.

Diskussionsgrupper kan innehålla flertalet hundratals meddelanden som kan ta lång tid att sortera eller ladda hem. I Emailer finns det några funktioner som gör det lättare för dig att söka efter intressant information eller ta bort meddelanden efter vissa kriterier, som datum.

När du läser offentliga, men även personliga meddelanden kan du lägga till avsändarens namn och e-postadress direkt till adressboken via en ny knappikon. En rätt installation av IConnect och CAB medför att förekommande webbadresser i meddelanden är klickbara och aktiverar CAB för ett besök. Detsamma gäller utifall man klickar på en länk till en e-postadress på en webbsida, då startar Emailer upp med ifylld e-postadress i mottagarfältet.

IConnect (PPP-Connect)

Denna programvara för att åstadkomma en seriell anslutning med hjälp av ett datamodem eller ISDN-adapter till Internet, via en Internetleverantör medföljer båda Internetpaketen från ASH. Den är nödvändig så till vida att den möjliggör datorn att ringa upp Internetleverantören och ansluta sig med Internet med en egen TCP/IP-stack (jmf STinG). Operativsystemen TOS och MagiC innehåller ingen inbyggd systemprogramvara för TCP/IP anslutningar till andra datorer eller upprigad förbindelse. Detta är anslutnings-

programvaran med vilken ett datamodem eller en ISDN-adapter används för anslutning till Internet. Installationsprogrammet av Emailer ordnar upp var systemprogramvaran och e-postprogrammet skall ha sina platser i filstrukturen. Konfigurationen av IConnect göres sedan med start av ICONF.PR.G. IConnect är väldigt enkel att konfigurera och allt sköts GEM-baserat. Ett bra tips är att hämta hem den svenska översättningen, som finns på min hemsida <http://mille.atari.org> då blir också mina anvisningar här lättare att följa.

IConnect är framtagen av Sven Kopacz för ASH och uppdaterad till version 1.7 och förutom senaste versionen 2.7e av webbläsaren CAB och 2.0 av Emailer, så finns det fler applikationer att användas under IConnect. Shareware- och Telnetprogrammet Teli av Jurgen Koneczny är släppt till version 1.06, även denna finns i full version och svensk version på min hemsida. Andra program är tillbehörsprogram, som medföljer de två paketen. En enklare Telnet klient kallad T2 av Thomas Much medföljer CAB och under IConnect finns Connection Info, vilken presenterar anslutna servrar och IP-adresser, med GetIp kan man skriva domännamn och erhålla deras IP. Ett

Det första man gör i IConf är att skapa en ny fjärranslutning (Setup) och kalla den efter namnet på den Internetleverantör man har. Efter detta går det att bota samtliga förvalda tyska leverantörer i programmet. Ställ sedan den serieport som används och den maximala hastighet serieporten klarar att överföra data med till modem. Detta val har alltså inget som helst att göra med vilken hastighet modem används utan har att göra med den hastighet som används ut genom serieporten till modem. Här skall alltså ett så högt värde som möjligt användas (Det som inställningen av HS-Modem är inställt på dvs det porten klarar i den dattortyp man har). Handskakning sker i regel med hjälp av hårdvara (RTS/CTS) om man nu inte fått för sig att använda ett riktigt gammalt modem. Ingen paritet, åtta databitar och en stoppbit enligt den gamla tumregeln 8N1. Man bör i möjligaste mån använda de försatta värden IConf presenterar och det finns inga krav att man måste klicka i kryssrutan för Avancerat läge och ändra på försatta parametrar, här skall man isf veta vad man gör.

Initiera modem

Modeminitieringen är något nödvändigt, som många av de jag hjälpt igång har strandat med. Varje modem måste ha en initieringssträng lämpad för den modemmodell, som används. Det går förvisso att använda de minimivärden som finns, exempelvis ATZ och AT&F vilka gäller för samtliga modem, men använder man exakt den sträng lämpad för det modem man äger får man ökad prestanda och man tar tillika till vara de egenheter modem har. Trots försatt fabriksinställning. Rätt initiering ger alltid ett stabilt dataflöde. Initieringssträngen används även under andra datorsystem, för MS Windows laddas det in när modem "känns igen" vid installation och man behöver inte manuellt ange detta, men det finns där. På den datadiskett från fabriksstillverkaren finns denna initieringssträng att hitta i konfigurationsfilen för Windows Modem Setup file. Min ser exempelvis ut så här AT&FE0&C1&D2V1S0=0V1. Har man inte

disketten, så går det alltid att hämta uppdaterade drivrutiner (Inte för IConnect utan för att komma åt initieringssträngen) modemmet på fabriksstillverkarens hemsida eller om man har någon vän, som använder just detta modem under MS Windows, då går det att få fram initieringssträngen enligt följande: Välj Kontrollpanelen, ikonen System, fliken Enhetshanteraren, leta upp modem, tryck på plustecknet framför, välj egenskaper för det modem som listas på raden under och sedan fliken Drivrutin och där knappen Information om drivrutinsfil. Här tittar du på filnamnet för översta drivrutinen, i mitt fall är det LTMODEM.VXD. Följdaktligen heter den konfigurationsfil innehållande initieringssträngen i mitt fall LTMODEM.INF och går att söka fram. Varför jag beskriver detta beror på att Windows innehåller installationsfiler för alla av det kända modem och det kan annars vara svårt att veta vilken konfigurationsfil man skall leta i.

Anslut

Under valet anslut skall man sätta det AnvändarID (loginnamn) och lösenord man fått tilldelat av Internetleverantören. Det telefonnummer modemmet skall ringa upp och om så krävs den IP-adress man skall använda. Här anger man i regel bara 0.0.0.0 då de flesta leverantörer använder DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol) dynamisk konfiguration av IP-adresser och tillhörande information. Man erhåller alltså ett lån av en tillfällig IP-adress under den tid man är uppkopplad. Med DHCP erhålles en säker, tillförlitlig och enkel nätverkskonfiguration av TCP/IP, samtidigt som adresskonflikter förhindras. Detta och med att leverantören slipper avse en specifik IP-adress (vilka det är ont om) till alla användare.

Primär huvudnamnserver (DNS)

Valet DNS i IConf sköter tjänsten för namnupplösning och vad gäller för TCP/IP så används en namnkonvention som kallas för DNS (Domain Name System). Primär DNS-server skall här anges om nu Internetleverantören begär detta i sina installationsanvisningar. Det börjar bli vanligt numera att man får detta medlevererat under anslutningsfasen och anger ingenting i detta fält. Skulle man ändå stöta på problem med anslutningen i detta avseende, så ange ändå primär DNS. Jag hade tittat på anvisningarna för hur man ansluter en Apple Mac till leverantören och använt den DNS-server som anges där. Det är faktiskt vanligt att det finns en sekundär DNS-Server angiven i installationsanvisningarna från leverantören, detta för att balansera belastningen, avlasta primärservern och låta DNS fortsätta om primärservern skulle inte vara tillgänglig. STinG av Peter Rottengatter har val för båda men inte IConnect och nu när det börjar vara vanligt att inte ange DNS, så var det problemet löst. Huvuduppgiften för DNS är att gentemot användarna använda vanliga namn för URL-adresser vid surfning och sedan omvandla dessa till de IP-adresser som faktiskt krävs för Internettrafik.

Logga in

Det är i programmet möjligt att skapa ett inloggningskript för en anslutning till

Internetleverantören, denna metod är emellertid helt onödig om leverantören stödjer PAP (Password Authentication Protocol), det gör inte bara de största leverantörerna av Internetåtkomst i Sverige utan vad jag erfar nästan samtliga. Valet "logga in" i IConnect räcker ofta med andra ord att man bara kryssar i PPP. PAP är ett verifieringsprotokoll, med faktiskt en låg säkerhetsnivå som sänder lösenordet i klartext för att verifiera en användare. Det finns leverantörer som börjat använda det med högre säkerhetsnivå verifieringsprotokollet CHAP (Challenge Handshake Authentication Protocol). IConnect v1.7 och STinG v1.20 stödjer ännu inte detta. Det är på gång vad gäller nästa version av STinG och vad gäller IConnect är detta i dagsläget obekant. Leverantören Utfors är en av dessa, som helt använder CHAP för verifiering.

Tjänster

Under detta val anges E-postadress, POP-server (Utgående meddelanden), SMTP-server (Ingående meddelanden), fullständigt användarnamn, inloggningsID och lösenord till POP-servern för att hämta meddelanden, Newsserver (inloggningID och lösen om så krävs, vilket är ovanligt) och en Time-server. Alla dessa värden framgår från leverantören.

Sockets

Här kan man välja om de för anslutningen viktiga konfigurationsfilerna skall hittas via en miljövariabel eller enligt en sökväg. Här har jag märkt att många haft problem med anslutningen, då IConnect förvärlar att hitta dessa via miljövariabel. Klicka istället i en sökväg och peka ut katalogen \ppp\etc\.

Proxy

Det är inte många leverantörer som använder proxyserver. BIP är en av de stora som gör det, men de kräver att man använder deras version av MS Internet Explorer kallad Bottnia för att få åtkomst till annonsserverna och ingen annan webbläsare stöds.

Anslut datorn till Internet

Operativsystemet MagiC har ett eget skrivbord kallat MagiCDesk, ofta används större anpassade skrivbord, som jinnee eller Thing. Vilket man än använder, så skall man först se till att associera (anmäla) konfigurationsfilen ICONFSET.CFG med programmet ICONNECT.PRГ. Det gör man på samma ställe där man associerar dokumenttyper med applikationer

Systemkrav

Det finns fler minimikrav förknippade med användning av paketen, de är näst intill självförklarande och följer ideologin kring datorer i allmänhet, ju mer resurser att tilldela desto bättre funktionalitet. Här har man ändå på olika smarta sätt inte krävt och slösat med programoptimeringen. Historiken kring MagiC i allmänhet visar tydliga tecken av detta, vem trodde för några år sedan att en STe med sitt SingleTOS 1.62 en dag skulle kunna köra ett modernt pre-emptive (tilldelad) multikörning med en snabb

3D AES vida överlägsen efterföljaren MultiTOS? Webbläsaren CAB är även den optimerad att köras i alla de färgdjup och bildskärmsupplösningar man träffar på de olika modeller Atari och kompatibler, som fortfarande används. Att man i CAB kan tala om hur bilder skall diteras till olika färgdjup för att få ett så smidigt användande av programmet, som möjligt. Det är klart, det finns gränser även om kraven är med dagens mått otroligt låga. Det minsta jag har erfarenhet av är att en hårddisk är ett absolut krav. CAB liksom alla webbläsare hämtar hem all den information och bilder man ser under surfningen, lokalt till diskenhet i form av datafiler i temporära mappar. Emailer hämtar ju personliga- och offentliga meddelanden (E-post och News) och vad gäller just E-post, så är det mycket vanligt att de har bifogade filer med sig.

Den dator jag iordningställde för min syster Britt-Marie (ersättare i SAK styrelse) att använda för föreningsarbete i SAK nu i april månad var just en modell, som såg dagens ljus för snart åtta år sedan. En Atari 520 STe försett med 4 MB RAM och 50 MB HD, en monokrom bildskärm. Datorn hade inga svårigheter med att köra båda Internetpaketen med MagiC installerad, detta visar att en STe är full kapabel att använda ett modernt operativsystem och tidsenliga applikationer för Internet. Datorn är förvisso begränsad vad gäller färgdjup och bildskärmsupplösningar, hos min syster till ST Hög, men det finns med andra ord ingen anledning att avyttra en sådan här datormodell om man vill hämta och skicka elektronisk post, samt söka information på Internet.

CAB och Emailer fungerar ändå bättre i en datormiljö, som inte bara försetts med MagiC utan ett skrivbord, som ASH egna jinnee där många protokoll och program arbetar i harmoni med varandra, först då tar man verkligen vara på funktioner och egenheter kring Internetpaketen. Jag pratar om olika gränssnitt och funktioner, som gör datoranvändarens tid framför datorn mycket tidsbesparande och hantering av informationsflöden på ett strukturerat sätt. Hela distributionen Emailer är på tyska, manual, e-posthanteraren, installationsprogrammet och de medföljande verktygen. Det snabba informationsmediat Internet och lättillgängligheten dit för hemanvändare av datorer med Atari som grund, samt distributörernas vilja att ha program med minst på engelska har medfört översättningar. På min hemsida finns samtliga släppta versioner av Emailer på svenska, även anslutningsprogrammet IConnect.

Programvara för seriell anslutning

Till Internetpaketet medföljer systemprogramvaran och shareware programmet HS-Modem av Harun Scheutzow och Markus Kohm, som optimerar de seriella portar Ataridatorer är bestyckade med. IConnect av Sven Kopacz, programmet som ordnar en TCP/IP-anslutning för datorn med SLIP, PPP och ISDN är medlevererad i form av version 1.7. IConnect finns även med i CAB-paketet och sköter inställningar även de som är direkt relaterade till CAB och Emailer. Det är faktiskt i detta program e-postadress, brev-, news- och DNS-servrar, användarnamn och lösenord sätts och inte i själva Emailer. Fördelarna med detta är att Emailer blir mer renodlad för hantering av meddelanden och

CAB för att tolka HTML, det tekniska med anslutningar, överföringsprotokoll, TCP/IP-stack m m lämnas helt till IConnect. Det gör det lättare att ta fram Internetklienter för körning under IConnect.

HS-Modem har ibygga lösningar för de "buggar" Ataridatorer ändå har vad gäller serieportarna. Dessa har en mer historisk bakgrund och kan sammanfattas med att när TT030 släpptes, så fanns all det hårdvarustöd för de olika serieportar datorn var bestyckad med, men utvecklingen av operativsystemet TOS hängde inte riktigt med denna utveckling. HS-Modem möjliggör TT030, Falcon030 och Mega STe att passera en överföringshastighet på 19200 bps, nämligen ända upp till 57600/115200/230400. Det skall sägas att HS-Modem är lite komplicerad att få till och att dokumentationen något förvirrande. I autostartmappen skall DRIVIN.PRГ ligga och därefter skall drivrutin laddas för den datortyp man använder. Denna drivrutin är antingen MFP eller SCC, dvs för den krets som handhar serieportarna. MFP har funnits i ST-serierna sedan de första kom ut, även STe och Mega ST använder denna. Det var först Mega STe och TT030, som började använda SCC (Modem 2) även om MFPn var närvarande för kompatibilitetens skull (Modem 1). Falcon030 använder uteslutande SCC för både serieporten (Modem 2) och LAN-porten. På en ST skall alltså programmet MFP.PRГ köras efter DRIVIN.PRГ och på en Mega Ste, TT och Falcon SCC.PRГ.

MFP.PRГ och SCC.PRГ skall alltså konfigureras första gången och det görs med att man med Drag&Drop släpper någon av dessa på SETTER.TTP eller kör SETTER.TTP och anger drivrutin som inparameter. En enkel GEM-variant är också medlevererad under namnet SETTER.PRГ då man får välja Arkiv\Öppna... och sedan peka ut drivrutinen. Kommer inte att i denna artikel ge mig på en djupdykning i inställningarna. Lättast kan vara att använda drivrutinerna med de försatta inställningar de redan har.

Mille Babic

E-post: mille@ebox.tninet.se
Hemsida: <http://mille.atari.org>

AtariMagasinet behöver alltid material till tidningen! Känner du för att skriva om något nytt program eller du har en bra lösning på något problem så skicka in det till redaktionen! Det är en medlems-tidning så den är till för dig!

ICQ för Atari? Jo! Nu är det möjligt, med Micq!

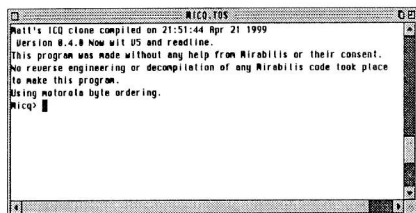
VAD ÄR ICQ?

ICQ är en förkortning för "I Seek You" som översatt till svenska blir "Jag söker dig". Med ICQ, kan du se om dina kompisar är uppkopplade på nätet, och du kan då skicka meddelanden till dessa. Du behöver inte själv leta efter dina vänner, eftersom du i realtid blir meddelad om vilka av de personer i din personliga kontaktlista som finns uppkopplade mot internet!

ICQ har blivit en jättesuccé i PC och MAC världen, och nu finns det flera miljoner registrerade användare!

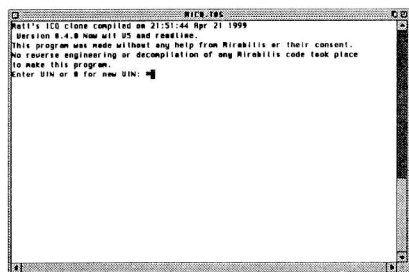
Micq

Micq är en portning av unix icq klonen Micq och har i skrivande stund inget grafiskt användargränssnitt. Programmet fungerar under STiK, GlueSTiK och STiNG och körs i TOS-läge och fungerar fint i VT-52 fönstret i MagiC.

HUR AVÄNDER MAN Micq?

När du startar programmet för första gången, frågar det efter ditt UIN (Universal Internet Number). För att skapa ett nytt UIN så trycker man "0". Du måste även ange ett lösenord för din registrering. Efter en liten stund är registreringen klar, och Du har fått ditt egna personliga UIN! Nu är det bara att sätta igång med ICQ:andet.

Du kan få hjälp i programmet genom att skriva 'help' vid prompten. Nedan förklaras några av de mest grundläggande kommandon du kommer att använda som "nybörjare". <uin> är antingen ett ICQ-nummer eller ett nickname ur din kontaktlista!

För att lägga till personer i din kontaktlista i Micq skriver du:

Syntax: **add <uin> <nick>**, där <uin> är personens ICQ-nummer och <nick> det namn du själv förknippar personen med.

Exempel: **add 37778154 Andreas**

Om du nu skriver ett 'w' vid Micq-prompten och trycker ENTER, så kommer din kontaktlista att visas på skärmen. Även din status kommer att visas, dvs. om du är markerad som ONLINE, AWAY osv.

För att skicka ett meddelande till en person skriver du:

Syntax: **msg <uin>/<meddelande>**

Exempel 1: **msg andreas/Hej Andreas! Hur är läget?**

Exempel 2: **msg 37778154/Hej Andreas! Hur är läget?**

Om du vill skicka ett till meddelande till samma person du senast skickade ett meddelande till så gör du såhär:

Syntax: **a <meddelande>**

Exempel: **a Har du senaste versionen av Micq?**

För att svara på ett meddelande från en person använder du 'r' (reply).

Syntax: **r <meddelande>**

Exempel: **r Jag heter Andreas.**

Vill du veta mer om någon person kan du använda kommandot 'info'.

Syntax: **info <uin>**

Exempel 1: **info andreas**
Exempel 2: **info 37778154**

Prova att skriva ditt egna UIN, så kommer du se information om dig själv!

Genom att skriva 'update' kan du ändra ditt Nickname, Förnamn, Efternamn, E-mailadress och om du måste ge andra användare din tillåtelse innan de kan lägga dig till sina kontaktlistor.

Vill du att någon ska lägga till dig i sin kontaktlista så skickar du ett 'auth' (Authorize, dvs. godkänna).

Syntax: **auth <uin>**

Exempel 1: **auth andreas**
Exempel 2: **auth 37778154**

En URL (Uniform Resource Locator, dvs en hemsidaadress) kan skickas med 'url'.

Syntax: **url <uin> <url> <meddelande>**

Exempel: **url andreas http://www.sak.nu Ta genast en titt på denna sida!**

Du kan söka efter en person, om du känner till dennes emailadress.

Syntax: **search <emailadress>**

Exempel: **search mrfuture@atari.org**

Om man laddar in filen MICQ.RC i en texteditor kan man själv ändra vissa delar som man inte kan komma åt från själva programmet. Här kan du ta bort personer från din kontaktlista, göra så att vissa personer alltid kommer att se dig som OFFLINE, bestämma vilka personer som ska kunna se dig även om du är INVISIBLE (osynlig).

Du kan även ändra "namnen" på de kommandon som finns. Detta kan även göras direkt i Micq.

Detta är en tidig version av Micq, och är förstås inte helt felfri. Det finns inget stöd för svenska tecken. Man kan ej heller skicka filer till varandra.

Kontaktlistan uppdateras inte korrekt. Personer är enligt Micq OFFLINE när de i själva verket är ONLINE. Om man lägger till en person i sin kontaktlista uppdateras faktiskt listan och först då ser du vilka personer som finns ONLINE, men så ska det ju inte vara. Vi får hoppas på att en framtida uppdatering fixar detta problem. Ett annat problem som för mig återkommer ofta är att jag blir "kickad" från ICQ, dvs. att jag blir ofrivilligt avloggad och programmet avslutas. Detta beror på, enligt Micq, att nätet är segt, men händer detta så är det ju bara att köra programmet igen, och vips så är man synlig på nätet igen!

Programmet fungerar annars bra, och det finns ju i skrivande stund ingen annan ICQ klient för våra kära Atarimaskiner, så Micq är mycket välkommet! Det ryktas också om att en ICQ-klient för GEM är på gång, så det är bara att hålla ögonen öppna!

/ Andreas Sjö / Medlem 47 /
mrfuture@tripnet.se / ICQ: 37778154

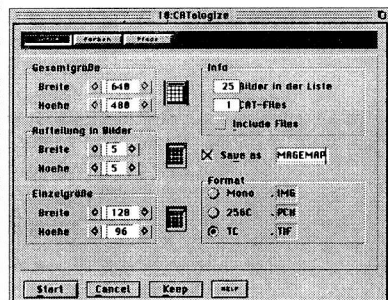

Hemsidetips Gör Imagemaps med din Atari

Har du någonsin funderat på att lägga upp en bingefotografier på din hemsida på Internet? Att lägga alla på en och samma sida är dumt dels i det att det tar en evighet att ladda hem alla bilder, dels i att översiktligheten inte blir den bästa. Att genom text beskriva bilden innan man klickar på texten för att få se bilden är inte heller helt smart i alla lägen, småbilder (så kallade thumbnails) är ofta att föredra. Särskilt om man har just en hög fotografier är det lämpligt att smocka samman dessa till en enda bild bestående av dessa småbilder, när man sedan klickar på en del av denna samlingsbild (bild 1) visas delbilden man klickade på i full skala.

Som tur är för oss TOS-frälsta finns det ett väldigt bra program vid namn GrafTool som med hjälp av en extern binärfil (ttf) kan skapa just sådana bilder och HTML-koden som behövs därtill. Att GrafTool, se separat ruta, är registerware gör inte saken sämre, man skickar bara ett mail till programmeraren och man får en nyckel som låser upp alla restriktioner. Låt oss nu säga att bilderna ligger inscannade och klara på din hårddisk, gärna i din hemsidemapp som de sedan skall ligga på servern, att du har GrafTool snurrandes och att du har ett HTML-dokument där allt som fattas är imagemap:en.

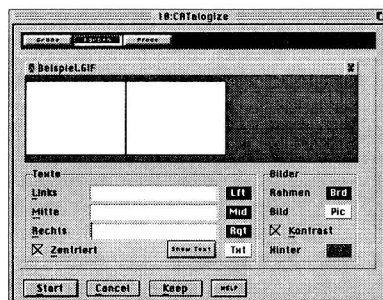
I GrafTool väljer du "Interne Liste" i menyn "Datei", du får upp ett fönster där bilderna du vill skall ingå i din imagemap skall listas. Detta gör du antingen genom att i fönstret välja "Hinzufügen" i menyn "Datei" och sedan bara ge sökvägen till bilderna på ett eller annat sätt, eller genom att helt enkelt Drag&Droppa filerna på fönstret. Sedan är det dags att smälla ihop alla bilder till en bild, det gör man genom att välja "CATten..." i Dateimenyn i fönstret. Du får då upp en dialogruta (bild 1) där du bestämmer hur imagemapen skall se ut. Bra är då att veta hur liten varje bild i imagemapen får vara alternativt hur stor imagemapen får bli. Det är också bra att ha bestämt sig för hur

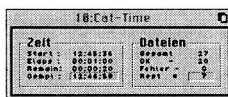
många rader/bilder i varje rad det skall vara. Detta beror mycket på hur många bilder man har. Om du inte har för avsikt att plåga dina besökare bör du välja TC i format-delen av fönstret, dvs 16.777 miljoner färger på slutbilden. Tyvärr sparar inte GrafTool bilder i jpg-format, därmed får man spara i PNG om man känner för att använda det formatet eller spara i något annat av formaten och sedan

konvertera slutbilden till jpeg. Se också till att "Save as"-knappen är ikryssad och att du har ett käckt namn på den, till exempel imagemap.

Det är lämpligt att sedan trycka på "Farben"-knappen (bild 2) uppe i fönstret och sedan ta bort all text som den vill skriva överallt i bilden, så att det bara är en ram som skiljer bilderna åt. Färgen på denna ram kan ställas in genom att trycka på "Brd" i "Bilder"-knappen (bild 3) uppe i fönstret.

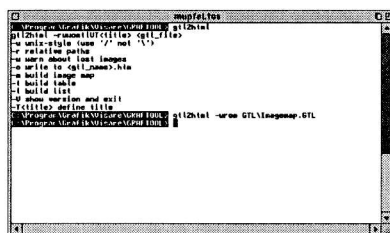

färg av denna dialogruta. Även bildfärg och bakgrund kan ställas in. Kontrast är en väldigt bra funktion som gör bilderna skarpa och klara, välj alltså inte bort det om du inte har speciella skäl. Sedan är det bara att trycka "Start" så är vi färdiga i GrafTool efter att han malt färdigt och processat alla bilder (bild 3) och sparat slutbilden. Vad vi hittills har gjort är att vi har skapat en fil som gör att man kan använda

GrafTool som bildkatalog. Filen vi just skapat, imagemap.gtl om du skrev imagemap i "Save as"-fältet innan, kan alltså bara läsas av GrafTool. Och ett program till, som konverterar filen till HTML-format, nämligen gtl2html.ttf som följer med i GrafTool-arkivet.

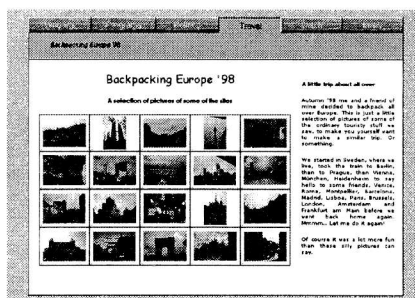
Vi utgår nu från att du är en duktig pojke/flicka och har en kommandotolk, till exempel mupfel (bild 4), installerad. Då ställer

du dig bara i samma sökväg som gtl2html.exe och skriver gtl2html -urom GTL\Imagemap.GTL Hemsidetips Gör Imagemaps med din Atari och du har en vacker HTML-fil med allt du behöver, nästan, i GTL-mappen. Se till att sökvägar stämmer i kommandoraden, vilket de borde göra. Så fort du gör en katalogfil skapas nämligen en GTL-mapp i sökvägen där GrafTool ligger. Är du stygg och ingen riktig Atariörd (givetvis en fullkomligt subjektiv bedömning) får du vackert se till att plita i kommandoraden i rutan som kommer upp efter att du dubbelklickat på programfilen och givetvis dumpa gtl2html-delen. Vill du fatta vad det är du skriver kan du starta programmet utan parametrar så får du upp en beskrivning av hur du ropar upp binären. Nu återstår bara att kopiera in imagemapkoden i ditt färdiga html-dokument och eventuellt ändra lite sökvägar i koden. Du kanske vill lägga till lite käck

TITLE i IMAGE-taggar och så för att närmare beskriva vad bilderna föreställer, men det får du göra själv! Återstår också bara att konvertera bilden, som även den ligger i GTL-mappen till jpeg om det är vad du önskar, ett 24-bitars format är närmast tvång, annars är det klart.

Vill du se lite imagemapar kan du ju springa till min hemsida på home.swipnet.se/mikael_f där det i alla fall på vissa sidor (bild 5) kryllar av imagemapar jag

gjort på detta vis. Med risk för att bli stenad är det bäst om du använder minst IE4, för jag använder CSS på sidorna och ingen annan browser är i dagsläget vad jag vet lika kapabel att tolka CSS. I CAB ser det fortfarande vettigt ut (dock ej vackert), men Netscape ballar ur totalt som synd är.

Mikael Folkesson

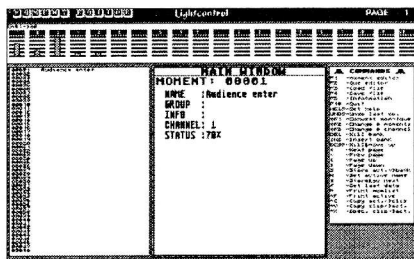
Var får jag tag i allt!?

GrafTool - <http://ourworld.compuserve.com/homepages/JJvB/mupfel> - http://www.muenster.de/~reschke/soft_e.html

Svenska Atari BBS'er!

Kockens BBS	046-250256
MaSTer BBS	0303-92083
Shadow BBS	0521-30222
STraight BBS	031-3363973
The Toxic BBS	013-128907
Tomba BBS	033-271760
Wet Dreamz BBS	08-59073485

Uppgifterna är hämtade ifrån Svenska Atari BBS listan. BBS'erna är öppna dygnet runt och många av dem har även tillgång till SAKnet som är klubbens egna nätverk för att medlemmar och atari intresserade skall kunna byta erfarenheter samt kunna få support.

Intervju med Jesper Brännmark

ett system att styra ljussättning med hjälp av en Atari ST för bl a teatrar eller andra sammankomster är framtaget av Jesper Brännmark. En utmaning som lär väcka uppmärksamhet inom den homgena ljusmarknaden och Jesper är just nu mitt uppe i en pressrelease när jag kommer i kontakt med honom. Hela systemet är banbrytande då priset blir så otroligt lågt för att sätta upp ljuseffekter för olika tillställningar. Kanske ger det den så anrika gamla ST:n ett nytt andrahandsvärde?

–"Programmet kommer att säljas kommersiellt, mest för att systemet skall tas på allvar", säger Jesper. Han nämner två priser som pendlar mellan ett mycket få antal hundralappar, 120-300 kr. Detta att jämföra med en applikation för 6700 kr plus moms på en PC, som medger att TESTA inte styra ljussättningen.

–"Det är ganska absurt med detta på en marknad där en dosa för att testa ens MIDI-produkter kostar över 9000 kronor plus moms", säger Jesper.

–"Genom Midiportarna (MSC1.01) och RS232 (PMX) kan man styra motsvarande ljus på en hel musikal på en liten Atari ST. Motsvarande digitala ljusbord för motsvarande prestanda kostar över 100.000,- och därför skulle det vara väldigt ekonomiskt"

Programmet Jesper tagit fram har precis blivit färdigkompilerat och bär namnet Moment. Ataridatorn klara således att hantera 512 kanaler, men för att öka hastighet och tillförlitlighet, så har 120 kanaler satts som ett maximum, som standard. Inga som helst hårdvaruutvidgningar krävs till datorn.

Han medverkar på NAS 1999 genom att demonstrera systemet och ger tillställningen ljussprakande effekter vilket lär markant höja pulsen på besökarna.

Mille Babic

Kommer att finnas på
NAS 99!!

Utöka jinnee egenskaper med Mani-Tuuls

Dessa verktyg för systemutvidgning av operativsystemet MagiC och skrivbordet jinnee i synnerhet är speciellt framtagna för att ge användaren ännu mer behagliga funktioner att användas i denna moderna och tidsenliga grafiska miljö. Distributionen av dessa sker i ett samlat arkiv och är nedladdningsbart via Internet, STraight BBS och återfinns på SAK PD-disk 561. Sammanhållande av utvecklingen kring Mani-Tuuls är upphovsmannen till jinnee, Manfred Lippert och detta ger köparna av jinnee en möjlighet att uppdatera och utvidga systemet mellan versionsändringarna av skrivbordet. jinnee i sig har också ett flertal andra verktyg och program medlevererat, som används för systemutökning och bekväma användningsområden för det grafiska gränssnittet i helhet.

Trapper

Via programmet Trapper, som startas via placering i autostartmappen möjliggörs färdiga rutiner och systemutvidgning för programmerare av egna Freeware program att använda systemanrop. Det betyder indirekt att det redan nu finns program, som använder sig av Trapper och bäst är att läsa igenom dokumentationen till vissa program eller enklast att bara lägga Trapper i autostart och ha den där utifall. Flera av programmen i Mani-Tuuls är baserade på Trapper, som möjliggör systemcall för Bios, Xbios, Gemdos, VDI och AES.

MenuBar

Programmet handhar utökade rutiner för rullgardinsmenyer under MagiC och förlitar sig på att Trapper är installerat. MenuBar startas även det med placering i AUTO och program som använder sig av MenuBar är exempelvis MKEY och Ratsch även dessa finns i distributionen Mani-Tuuls. MenuBar installerar en cookie för sig själv och avger ett felmeddelande utifall utrymmet för cookies tagit slut och gör att programmet inte kan användas. Under MagiC 6.x kan man ju nu mera ange utrymmet för cookies i systemet via miljövariabel i MAGX.INF under sektionen #[boot] med att där skriva in raden cookies=50, som exempel för att gardera sig. Tidigare versioner av operativsystemet använder sig av MOORECOOK.PRg för att göra samma sak. MenuBar är dessutom ett alternativ till A-MAN.PRg.

WFNAME

Till att börja med så behövs inte WFNAME om man äger en version Av MagiC 6.x. Det är möjligt med detta verktyg att för egen-tillverkade program fråga efter fönstertiteln på valfria öppna fönster.

KeyWatch

Verktyget övervakar användning av snabbvalstangenterna <Control> och <Alternate> med vilket man i egenproducerade program kan dra fördel av användning av just snabbvalstangenter. Skrivbordet jinnee exempelvis använder sig av KeyWatch, som även det startas via AUTO och använder sig av Trapper för systemanrop.

MKEY

Möjliggör att nå menybalkar i program via tangentbordet med valfri kombination. Använder sig av MenuBar (inklusive Trapper) eller A-MAN och köres under MagiC.

Ratsch

Med Ratsch kan rullgardinsmeyer lösgöras från menybalken och användas i egna separata fönster och på så sett placeras valfritt någonstans ovanför skrivbordet för användning. Dessa fönster går sedan även att ikonifiera. Ratsch startas med placering i AUTO, MagiC START-mapp eller som programikon på ett skrivbord och behöver MenuBar (inklusive Trapper) eller A-MAN. En ljudfil kallad RATSCH.RAW medföljer och spelas upp när en rullgardinsmeny lösgörs, denna kan även ersättas med en egenproducerad ljudfil bara den är 8-Bit/Mono/25033Hz. Ratsch medföljer jinnee 2.xx.

Senaste versionerna

För att hålla MagiC och jinnee uppdaterat, så beakta att användning av Mani-Tuuls som ett bra komplement. Den senaste versionen av Mani-Tuuls var från 2 mars 1999 när denna artikel skrevs. I den ligger Trapper v1.3 (Mars 1999), MenuBar v2.1 (Mars 1999), WFNAME (Juli 1998), KeyWatch v2.1 (Mars 1999), MKEY v1.1 (Jan 1999) och Ratsch v1.1 (Nov 1998).

Mille Babic

NYHETER!

Hades-datorerna har nu, sen starten, sålts i över 900 exemplar! De säljs främs till reklamföretag.

Startknapp a la Windows

Vill man tjäna lite processor, och det vill man ju, och på köpet få en sexigare startknapp kan man istället för Start Me Up under jinnee (minst version två?) fixa en mapp med länkar, ungefär precis som startmenyn i Windows är uppbyggd, fast denna gången med äkta symboliska länkar. Nackdelen är dock att man får fixa allting själv.

Detta är dock inte mycket svårare än att få igång SMU som man vill, själv skulle jag till och med vilja säga att det är enklare. Enheten man skall göra länkarna på skall framförallt förstå sig på symboliska länkar, vilket inte är fallet under Magic PC (då får man skapa en container istället, mer om det i den särskilda box-uten), och helst även långa filnamn. Har man inga långa filnamn på någon enhet kan man under MagiC enkelt fixa det genom att plottra in

```
#[vfat]drives=f
```

någonstans i början av magx.inf och ersätta "f" med enheten man valt. (Innan jag börjar kan jag lika gärna säga att jag bara har tyska versioner av allt jag skriver om i denna artikel, därför är mina referenser till dialoger med mera på tyska.) Personligen har jag långa filnamn på enhet F: på min Falcon, och har skapat en mapp kallad länkar som ligger i mappen F:\Övrigt. Det kända med kråksången är att man under jinnee kan säga åt en mapp eller enhet som ligger på skrivbordet att den skall öppnas som en Popup och efter bara ett enkelt musklick, alltså precis som en startmeny. Det följer även med ett antal ikoner i jinneedistributionen för just detta ändamål. Har du nu skapat en mapp som du vill ha länkarna i är det bara att skapa lite undermappar så du får lite struktur och sedan börja dra över programmen.

Själv har jag jinnee inställt på att länkar skall skapas om man håller Alt+Shift nedtryckt när man kopierar, men det kan även vara så att det räcker med bara Alt, se i "Einstellungen->Kopieren->Links mit Alternate erzeugen" om du inte har koll på hur det förhåller sig i din dator. Vål färdig med detta kan du göra så att ikonerna fungerar som en startknapp genom att välja "Informationen" om mappen och kryssa för de båda kryssknapparna "Mit Einfachklick öffnen" och "Als Popup öffnen". Radera gärna även mappnamnet så att bara ikonerna syns utan text. Ikonen ja, den tilldelar du som vanligt med "Sonstiges->Icons zuordnen...", och hittar då

ett antal knappar att välja mellan. För att det skall bli extra sexigt skall vi nu utnyttja de långa filnamnen. Enkla filnamn som NEWTON.APP till exempel låter sig enkelt konverteras till Newton.app tack vare funktionen Kapitalisieren i jinnee's nya kontextmeny som man ropar upp genom att hålla höger musknapp intryckt på filen vars namn man vill konvertera.

Det går även bra att döpa om filer eller mappar helt och hållet, bara man i dialogen "Einstellungen->Links" har de första två knapparna ikryssade. Till exempel kan programmet CON_INFO.APP bli Connection Info.app Som extra mumma finns i jinnee (detta underbara program) även möjligheten att tilldela nästan vad som helst någon sorts musklick. Detta lät kanske lite konstigt, men det är mycket enkelt. I dialogen "Einstellungen->Mausklicks" kan man till exempel göra som jag gjort, det vill säga på punkten "Ctrl+Alt Links:" har jag valt OrdnerPopup, klickat på rutan till höger och i filväljaren valt F:\Övrigt\Länkar. Detta resulterar i att varje gång jag håller Control och

Alternate nedtryckt när jag klickar med vänster musknapp på desktopen poppar min nya härliga startmeny upp. Ein Renner, som tysken hade sagt.

Mikael Folkesson

MPC box-uten

Skapa container under MagiC PC

Windows filsystem stödjer inte symboliska länkar, därför detta lilla extra-krux. Om du har Sofortstarten aktiverat avbryter du denna direktstart genom att hålla kontroll-knappen på tangentbordet nedtryckt. Därefter är det bara att välja Laufwerke i menyen Einstellungen, välja en ledig enhet i listan, klicka på Laufwerks-Container och sedan på OK. MagiC PC föreslår sedan en containerstorlek på 32MB, vilket är lite väl påkostat om man bara vill ha länkar på enheten. För det endamålet räcker 1MB gott och väl, själv valde jag dock 4 för man vet ju aldrig vad man hittar på. Så långt så gott, återstår bara att fixa långa filnamn på containern också, då gör man som beskrivet i den vanliga texten och ersätter f i exemplet med enhetsbeteckningen på containern. Så var det klart.

Fortsättning ifrån sid 7! (NAS 99)

att starta det till IConnect ypperliga GEM sharewareprogrammet Teli av Jurgen Koneczny, som med egna menyer och funktioner känns lättare användbar än den telnetklient som medföljer CAB, T2 av Thomas Much som ändå är ett TOS-program. Inloggningsprompten kom upp och det var bara att ange login och lösen och vips stod jag i min hemmakatalog. Här kunde jag nu ange kommandon för att se vilka processer som låg och snurrade i hans maskin och lista innehållet där jag stod. Jag och Erik började sedan "chatta" via ntalk han hade i maskinen och det var ändå en angenäm upplevelse, helst när man tänker att vi båda kör Atari i grund och botten. Fick här en försmak om möjligheterna det finns för anslutna datorer på NAS nätverk och hur otroligt roligt vi kommer att ha där tillsammans.

Sedan var det dags att pröva en FTP-Anslutning mot hans dator, som kändes så nära trots att den stod i Karlskrona. Startade upp Fiffi med vilken jag så smidigt brukar administrera NAS och mina egna webbsidor. Samma sak här anslutningen kom och Fiffi listade innehållet i min hemkatalog. Tänk nu skall han få en massa Drag&Drop onödiga filer, men jag nöjde mig med två bara för att testa om överföringen går bra.

Andra gången jag anslöt mig till Eriks Hades körde jag bra många sessioner mot den. Två filöverföringar samtidigt med Fiffi via trådar, en telnet anslutning och några webbfönster i CAB där jag ibland sparade ned intressantawebbsidor. Att bara detta är möjligt är slående egentligen.

Ett samtal med Internetleverantören Tripnet resulterade i en fast IP-adress under NAS-dagarna, vilket möjliggör de sessioner jag två gånger gjorde mot Eriks Hades hemifrån, för

DAGGSKIMMER

fc3 Scandinavia

www.leuf.org -- www.leuf.com
svensk supportweb: <http://come.to/fc3>

SAK-NAS-erbjudande
**Beställningar inkomna under 11-30 juni, 1999
erhåller minst 10 % rabatt på hela
sortimentets gällande priser plus fraktfritt.
(pf avgift tillkommer vid efterkrav)**

Exempel:

Becroft musadapter, Kr 340 inkl moms och porto,
specialpris enl erbjudandet **Kr 280.**

Daggskimmer fc3

Falcon & Compatible Competence Center

E-post: fc3@leuf.org

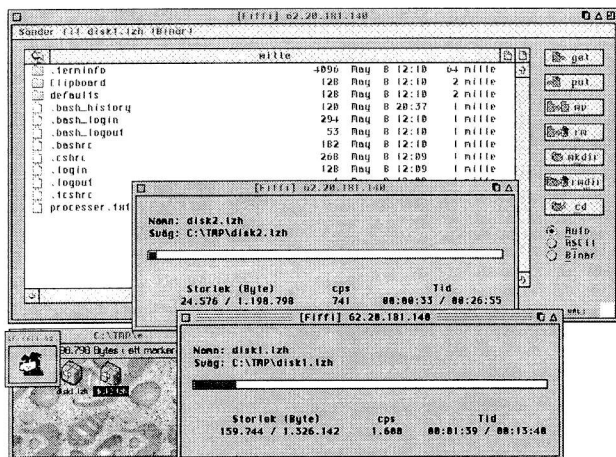
Kontor: 040-298427 -- FAX: 040-298437

(OBS, nya telefonlinjer!)

Sveriges Rikes postutdelning:

Daggskimmer, Zenithgatan 56, 21214 Malmö

TT030's VME buss av M-E Racine, även en ACSI adapter.

Hoppas att tillställningen liksom de tidigare NAS var tillfredställande för alla. Försäljning av både mjuk- och hårdvaror är inplanerat, precis som förut. Försäljning av korv och läsk likaså.

Mille Babic

alla dem som inte på något sätt kunder närvara på årets NAS, att ansluta sig till NAS99 On-Line och interaktivt ta del i NAS99. NAS On-Line är tillgänglig under kvällarna från klockan 1800 till 2100. -ven på Atari kända IRC-kanaler huserade vi från våra nät på NAS.

Min beskrivning av NAS98 i förra Atarimagasinet kunde läsas att det blev en trevlig tillställning, som var uppskattad, gick runt ekonomiskt och att besöksantalet var högt. Kända profiler även från utomstaders var beblandade med medlemmar i faktiskt skilda åldrar. Atari datormodeller och kompatibler av skilda slag, 8-, 16- och 32-bitars datorer, även 64-bitars multimediaskonsollen Jaguar. Operativsystem och grafiska gränssnitt med applikationer för Internet, hårddiskspelning, CD-bränning, musik, DTP, spel m m. En ljudupplevelse där moddar, musikprogram, och Jaguarens effekter beblandade sig med folksorlet. Att NAS99 kom att andas i samma anda är en garanti och de visuella effekterna från bildskärmar fick ett färgsprakande ljusbombarderingar såg Jesper Brännmark till med sina spotlights styrda av en Atari ST, egentligen ämnade teatrar och andra tillställningar. Ljus, ljud och värme från oss alla gör upplevelsen attmedverka på NAS är en av ens egna årets höjdpunkter.

Lördagens seminarier var för att beskriva hur man gått till väga att skapa dessa nät på NAS, vilka möjligheter det finns och att alla maskiner som kan kallas datorer, även de från slutet av åttiotalet kan nätverksanslutas och användas i ytterligare år framåt. Erik liksom Kenneth och Jonas, även Martin-Eric är seminariehållare. För min del tog jag ta det lite lugnare än förra året. Kom vid förfrågningar demonstrera nya Homepage Penguin Pro 3 av Matthias Jaap, som numera M.u.C.S distribuerar. Det har jag ändå gjort på NAS 1977 och NAS 1998, så varför inte i år också. Denna första riktiga webbeditor för Atari och kompatibla datorer.

Hade annars med mig spel på min Falcon, Running, Ishar Trilogy, Confusion, Reeking Rubber och Towers II. SAK representeras med PD-biblioteket, BBSen, SAK Skåne precis som året innan. Atarianvändare kom med sina datorer för att delta och hjälpa varandra med nya ideer och system.

Johan Klockars kom med sin Falcon + AB040 J+ Eclipse och visade fVDI för oss ur ett intressantare perspektiv, än förra året. Vi fick även visat en Ethernet adapter för MEGA-STE/

Färgprotokollet

Färgprotokollet är ett relativt nytt protokoll för TOS-kompatibla system utvecklat av Holger Weets. För programmerare möjliggör det ett enkelt sätt att ge användarna möjligheten att välja färg på olika saker i sina program. För användaren möjliggör det genom Drag&Drop ett enhetligt och lättanvänt sätt att välja färger i programmen man använder. Själva färgväljaren installeras genom att man sätter en miljövariabel, under MagiC lägger man in följande rad i magx.inf:

```
#_ENV COLOR_SELECT= C:\SÖKVÄG\COLORS.APP
```

När man sedan vill välja färg på någonting ropas programmet som är satt i ovan nämnda miljövariabel upp och man drar och släpper helt enkelt färgen på det objekt man vill ändra färg på (eller hur programmeraren valt att lösa det på). Lätt som en plätt. För tillfället finns det vad jag vet bara en färgväljare, och det är Freewareprogrammet Colors av just Holger Weets. Ett mycket välskrivet och trevligt litet program som de flesta av Holgers alster är, med bland annat GEMScript-stöd. I fönstret finns 32 små rutor, en lite större ruta och en pipett. De första rutorna är de första sexton färgerna i systempaletten, följande grupp om 16 rutor är till för användardefinierade färger. Dessa definierar man genom att trycka höger musknapp på den stora rutan, man får då upp en popup med maximalt 256 färger i, man väljer färgen man vill ha och drar helt enkelt färgen till rutan man känner för. Om man kör i palettupplösningar, dvs max 256 färger, kan man med hjälp av pipetten välja en färg som finns någonstans på skärmen. Holger är en inbiten Mausnetanvändare och har därför ingen egen hemsida, men de flesta av hans program, så även Colors, kan laddas ner på adressen <http://www.bteam.de/weets/index.html>.

För programmerare upprop av färgväljare MagiC har lite extra funktioner i sitt shel_write() upprop, därför måste man kolla om MagiC körs innan programmet uppropas och i så fall göra ett särskilt upprop. I C kan det se ut så här:

```
env=getenv("COLOR_SELECT");
if( env==NULL ) /* om
$COLOR_SELECT inte är satt */
    form_alert(
1,No_Colour_Select);
else
```

```
{
    if (Get_cookie
(MagX_COOKIE, &val) == TRUE)
        shel_write(1,1,100,
env, NULL);
    else
        shel_write(0,1,1, env,
NULL);
}
```

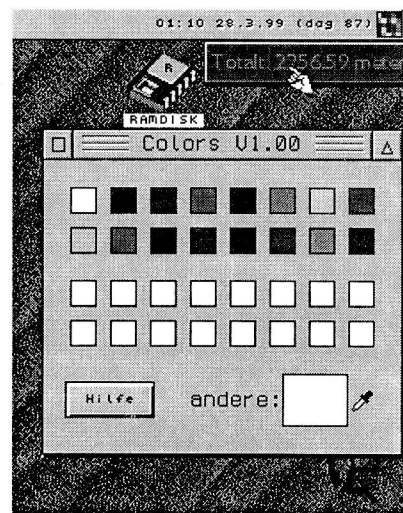
Uppbyggnad av protokollet /* Detta kan ju vara i en egen box-out eller nät */

Färgprotokollet är väldigt enkelt uppbyggt, vilket gör att det kan byggas in lätt som en plätt i vilket program som helst bara det multitaskar, alltså ligger i fönster. Meddelandet man får (eller skickar om man planerar göra en egen färgväljare) ser ut så här:

```
msg[0]: COLOR_ID (0xC010)
msg[3]: Mus-X
msg[4]: Mus-Y
msg[5]: Färgindex
msg[6/7]: reserverad, för tillfället alltid 0
```

Detta är det enda som skickas och något svarsmeddelande som förekommer i vissa andra protokoll finns inte.

/Mikael Folkesson

Protokoll ifrån årsmötet 1999 samt det konstituerande mötet för Svenska Atariklubben

Mötesprotokoll för SAKs årsmöte.

Plats: Första Långgatan 20, IOGT-NTO uthyrningslokal

Tid: 1999-03-14 kl. 13:00

Närvarande:

Jörgen Bergström
Jonas Möller Nielsen
Britt-Marie Babic
Martin Graiter
Kenneth Medin
Henrik Gildå
Torbjörn Gildå
Andreas Sjöo
Mikael Folkesson
Stig Kamlöv
Sven Eriksson
Gunnar Karlsson
Mille Babic

- 1 Mötet öppnades.
- 2 Röstlängden justerades.
- 3 Årsmötet fann årsmötet behörigt utlyst.
- 4 Dagordningen godkändes.
- 5 Till mötesordförande valdes Mille Babic.
- 6 Till mötessekreterare valdes Jonas Möller Nielsen
- 7 Till justeringsmän och rösträknare valdes Britt-Marie Babic och Jörgen Bergström.
- 8 På föregående årsmöte fattades första beslutet av totalt två nödvändiga, om ändring av stadgarna, § 7 Styrelsemöten, från:

Styrelsen är beslutsmässig när minst fem ledamöter är närvarande.

till:

Styrelsen är beslutsmässig när minst tre ledamöter är närvarande.

Årsmötet 1999 beslutade att ändra stadgarna enligt ovan. De nya stadgarna har härmed trätt i kraft.
- 9 Årsberättelsen föredrogs och godkändes.
- 10 Den ekonomiska årsredovisningen beslutades att skjutas fram till ett extra årsmöte på NAS99. Detta på grund av att den föregående kassören för 1997 har vägrat att lämna över det ekonomiska underlaget till kassören för 1998. Kassören för 1998 har nyligen fått papperen och skall under våren 1998 gå igenom ekonomin och bokföra de transaktioner som skett under 1998.
- 11 Revisionsberättelsen beslutades att skjutas fram till ett extra årsmöte på NAS99. Orsakerna är de samma som de som anges under punkt 10 ovan.
- 12 Frågan om 1998 års styrelses ansvarsfrihet beslutades att skjutas fram till det extra årsmötet på NAS99. Detta på grund av att ekonomin inte är klarlagd av de skäl som angivits under punkt 10 ovan.
- 13 Årsavgiften beslutades vara oförändrad, 150:- kronor per år.
- 14 Verksamhetsplan och budget för 1999 beslutades att skjutas på till det extra årsmötet på NAS99. Detta på grund av att ekonomin för 1998 inte är färdig ännu. Se vidare punkt 10.
- 15 Till ordförande på ett år valdes valberedningens förslag, Mille Babic.
- 16 Till sekreterare på två år valdes valberedningens förslag, Jonas Möller Nielsen.
- 17 Till kassör på ett år valdes valberedningens förslag, Jörgen Bergström.
- 18 Till ordinarie ledamöter på ett år valdes valberedningens förslag,

Johan Asserlund, Mikael Folkesson, Bertil Jägar, Andreas Sjöo, Henrik Gildå och Göran Eklund.

- 19 Till suppleanter på ett år valdes valberedningens förslag, Kenneth Medin och Britt-Marie Babic.
- 20 Till revisorer på ett år valdes valberedningens förslag, Bo Leuf och Gunnar Karlsson.
- 21 Till valberedning valdes valberedningens förslag, Jesper Kock och Bill Andersson.
- 22 Mötet avslutades.

Sekreterare, Jonas Möller Nielsen

Mötesprotokoll för SAKs styrelsemöte.

Plats: Första Långgatan 20, IOGT-NTOs uthyrningslokal

Tid: 1999-03-14, kl. 15.30

Deltagande:

Mille Babic
Jörgen Bergström
Jonas Möller Nielsen
Mikael Folkesson
Andreas Sjöo
Henrik Gildå

- 1 Mötet öppnades.
- 2 Dagordningen ändrades på nedanstående punkter:
6) Adjungering av Sven Eriksson.
7) Övriga frågor.
8) Nästa styrelsemöte.
9) Mötet avslutas.

Dagordningen med ovanstående ändringar och tillägg godkändes.

- 3 Till mötesordförande valdes Mille Babic.
- 4 Till mötessekreterare valdes Jonas Möller Nielsen
- 5 Till justeringsman valdes Britt-Marie Babic.
- 6 Till vice ordförande valdes Johan Asserlund.
- 7 Till chefredaktör för AtariMagasinet valdes Göran Eklund.
- 8 Till informationsansvarig valdes Mikael Folkesson.
- 9 Till BBS-ansvarig valdes Bertil Jägar.
- 10 Till PD-utskicksansvarig valdes Sven Eriksson.
- 11 Till PD-uppdateringsansvarig valdes Henrik Gildå.
- 12 Till hemsidesansvarig över SAK valdes Anders Sjöo.
- 13 Till hemsidesansvarig valdes ingen. Detta väntar tills dess att den nya redaktionen för AM har kommit på plats.
- 14 Till hemsidesansvarig över NAS valdes Mille Babic.
- 15 Till ansvarig för SAK diskussionslistor på Internet valdes Andreas Sjöo.
- 16 Till medlemsregisteransvarig valdes Mille Babic.
- 17 Till tidningsdiskettansvarig och medlemsdiskettansvarig valdes ingen. Vi väntar tills dess att den nya redaktionen för AM har kommit på plats.
- 18 Som styrelsepryo skall Mille Babic kolla om pryo för 1998 vill vara kvar 1999 eftersom 1998 var ett lite speciellt och inte särskilt representativt år.
- 19 Styrelsen beslutade att adjungera Sven Eriksson.
- 20 Styrelsen beslöt att kassör Jörgen Bergström så snart som möjligt skall säga upp SAKs telefonabonnemang. SAK skall inte ha någon medlemstelefon, utan istället skall ett antal personer med olika kunskaper ställa upp och hjälpa de medlemmar som behöver hjälp. Dessa personer med privata telefonnummer skall finnas med på SAKs hemsida, i AtariMagasinet och i eventuella utskick.
- 21 Nästa möte beslutades att hållas hemma hos Mille Babic, 18 april.
- 22 Mötet avslutades.

Sekreterare, Jonas Möller Nielsen

Chatter - En IRC-klient för IConnect

Ytterligare en Internetjänst går nu att nyttja med användning av programmet för att seriellt ansluta sig till en Internetleverantör, med ett datamodem - IConnect (PPP-Connect). De två Internet-paketen från Application Systems Heidelberg (ASH) möjliggör redan WWW, E-post och News, samt Telnet. Nu är tillgång till IRC möjligt med Chatter av Jurgen Koneczny.

IRC är en förkortning för Internet Relay Chat. En direkt översättning till svenska skulle vara lite missvisande, diskussioner i realtid skulle vara närmare sanningen. Det hela började 1988 när finländaren Jarkko Oikarinen skapade en ersättare till dåtidens TALK.

Den version jag fick av Jurgen, v0.36a daterad Juni 5 fungerade direkt problemfritt vid första försöket med en anslutning till Chalmers IRC-server och kanalen #atari. Genast hamnade jag i en diskussion vad gällde NAS99 (se bild). Programmet är en alpha- betaversion och hurvida programmet kommer att släppas, som shareware eller ingående i någon av ASH-Internetpaket kommer det säkert stå mer om på Jurgens Hemsida:

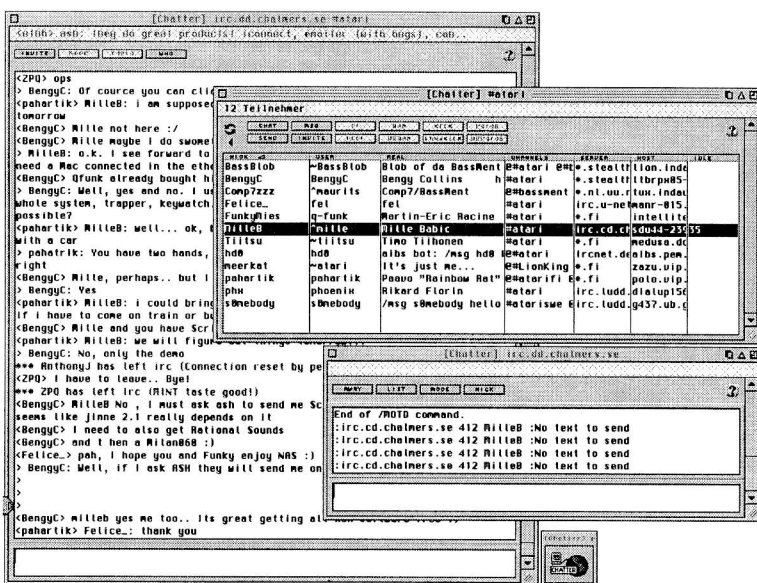
<http://www.camelot.de/~zulu>

Där han redan tagit fram en webbsida om Chatter. Chatter har redan vid detta tidiga stadium många av de funktioner en IRC-klient kan ha. Hittade genast en knapp för att DCC-protokollet (Direct Client to Client) stöds, det

innebär att man kan ha chat och filöverföring med en annan användare, utan att filerna eller själva diskussionen tar vägen om de IRC-servrar båda är anslutna till. Det fina med Chatter till skillnad från de IRC-klienter man sett för STIK/STiNG är att Chatter kan ha flera fönster öppna samtidigt beroende på vad man gör, dessa kan

fönster för att erbjuda de funktioner och val man kan ta till vad gäller just det fönstret. Fönstret eller som man kan kalla det konsollen där konversationer sker har egna knappar för de vanligaste funktionerna. Det fina är att Jurgen verkligen försökt att få så många av de kommandon som ändå finns för IRC, imple-

menterade i GEM-fönster via knappar, kryssrutor och andra försatta val. Har man skapat en egen kanal och vill administrera denna, så finns exempelvis ett dialog-fönster där man kan ställa status, rättigheter, tema etc. De olika typer av fönster som finns i

storleksmässigt förminskas, förstoras, ikonifieras och placeras valfritt ovanför skrivbordet där man vill ha dem. Ett fönster för listningen av de personer som är anslutna till den kanal man listat, ett fönster där man diskuterar, ett fönster för anslutningsfasen, ett för en privat chat etc.

programmet har knappar för de vanligaste funktionerna, kommandon som chat, send, msg, invite, op, deop, deban, kick, ban@kick, voice m fl.

Filöverföring två klienter emellan har också ett fönster anpassat för nyttjande av DCC. I det kan man sammanställa ett antal filer i en datafilislista med att infoga dem till listan och markera en eller flera program, dokument eller bilder och sända dem när det passar. En överföringsruta startar och presenterar hur stor del av filen(-rna) som skickats iväg.

Fann snabbt att Chatter gör IRC-sessionerna väldigt bekväma, med skrivbordet jinne och de program, verktyg och protokoll som finns runt systemet gör datoranvändandet lättanvänt, så att säga. Olika tecensnitt i olika fönster, förgrund- och bakgrundsfärger, färgsättning till den text som flödar från användare, IRC-servrar, egen text, meddelanden från moderatorn etc gör informationen som flödar överskådlig. En favoritlista över IRC-servrar kan ställas iordning, så man kan välja fler anslutningsvägar, klipp ut, klistra och klistra in går att använda via urklipp, ställa in sökvägar, programmet kommer dessutom ihåg var och hur stora de olika fönstren skall vara ovanför skrivbordet. Chatter kan anropa IConnect vid uppstart och även koppla ned anslutningen när man lämnar IRC.

Mille Babic

Systemkrav för att köra Chatter är givetvis Magic med en version av 5.20 eller bättre, men NVDI version 3.0 eller bättre är också ett krav, IConnect v1.5 och Keytab release 6

Program och verktyg, som man kan använda med Chatter är att BubbleGEM stöds, ST-Guide (Holger Weets) för dokumentation, dragfont av Thomas Much gör att teckensnitt kan "släppas" på de fönster Chatter genererat, även färger kan släppas på fönstren med Drag&Drop och programmet Colors av Holger Weets (se separat artikel Mikael Folkesson).

Pop-up menyer finns tillgängliga med höger-klickning på

Indigo 2, tel. +45 86201655 email indigo2@cybernet.dk

Svenska kr. inkl. 25% moms.	Grafik - Atari	GEMulator v4.8	875
CD-brändare, SCSI	ArtWorx 2.0 til PowerUser	Magic Atari el. Milan 6.1	1093.75
Yamaha CRW4416 silver eks	ArtWorx 2.0 vektortegring	Magic Atari upd. -> 6.1	4375
Harddisk ultra SCSI	Imagecopy 4.1CD	Magic Atari upd. 6.0->6.1	250
2GB Fireball SE ekstern	Imagecopy upd. 4-4.1	Magic crossgrade -> Mac/PC	1375
2GB Fireball SE intern	Imagecopy upd. 2/3-4.1CD	Magic crossgrade -> Milan	582.5
4.5GB IBM 9ES 7200rpm ex.	MagicEye, stereogrammer	Magic Mac 6.1	1625
9GB Medalist 7200rpm ex.	Papillon 3.0 maleprogram	Magic Mac upd. -> 6.1	4375
Jaz 2GB 10ms externt	Photo Line 2.2	Magic Mac upd. 6.0 -> 6.1	312.5
ZIP 250MB, SCSI ekstern	Värktøj - Atari	Magic PC 6.1	1625
Printer	CD-Recorder Pro 2, Atari	Magic PC upd. -> 6.1	582.5
Brother HL1040 600dpi	HDdriver upd. 6.x -> 7.7	Magic PC upd. 6.0 -> 6.1	4375
Epson Stylus 850	HDdriver upd. 7.6 -> 7.7	TOS 2.06 DKSUK 2 eproms	312.5
Printertillbehör	HDdriver upd. 7.5 -> 7.7	TOS 4.04 Falcon	750
Blaek Stylus 4/6/Ph sort	HDdriver upd. 7.x -> 7.7	TosWin 2 Atari-emulator	14375
Blaek Stylus 4/6/740 CYM	HDdriver v7.7	Atari computer	
Blaek Stylus 4/6/800 CYM	ASIC Scripiter 1.1, Puser	Milan 040 162MB 850MB HD	8750
Blaek Stylus 800/850 sort	Scotter-PCB 2.1HC engelsk	Milan 040 Design-System	96875
Blaek Stylus Color sort	XFS, CD-ROM driver	Milan CD-ROM IDE 16x	781.25
Blaek Stylus Color CYM	Kontor - Atari	Milan MIDI-kort 1ind/lud	500
Blaek Stylus II/820 CYM	ArtFinans ekonomi 2.07	Milan PCI-SCSI kort	1250
Blaek Stylus II/820 sort	ASH Emaller 1.0 -> 2.0	Milan Romport x1	750
Blaek Stylus Photo 5-farve	ASH Emaller 1.1 -> 2.0	Milan Romport x3	9375
Brother toner HL820-1070	ASH Emaller 2.0	Milan SoundBlaster kort	781.25
DtP Calamus SL - Atari	ASH Emaller, Power User	Hardware div. - Atari	
Calamus SL98 -> SL99	CAB 2.7 PPP med ftp	DMA harddisk-chip ST(E)	582.5
Calamus SL99	CAB 2.7 til Power User	Falcon harddisk-kit 25"	125
Calamus upd. -> SL99	CAB update -> 2.7	Floppy controller HD/DD	612.5
Calamus SL, div. moduler	CAB update 2.6 -> 2.7	Floppy controller DD	125
CDK/konverter 98-96/95-94	Harlekin update 3.x -> 95	Laser toner, SLM605 2-pak	312.5
Eddie 5, ny teksteditor	Papyrus BASE database	Laser toner, SLM804	468.75
Eddie update 1 -> 5	Papyrus crossgrade 5-75	Link 97 SCSI til ZIP-drev	14375
Eddie update 2/3 -> 5	Papyrus upd 5.5 -> 75 UK	Link 97 SCSI-hostadapter	1062.5
Eddie update light -> 5	Papyrus update til 75 UK	MMU- eller Glue-chip	125
Calamus SL drivere	Papyrus Word v75 UK	Mon. adapter, Falcon	312.5
Epson Stylus C. drivere	Phoenix 5 til Power User	Mon. adapter, ST-SVGA	250
RTF import-driver fra FRS	Phoenix 5.0 database	Mus, Atari	250
VDI (NVDI) printer driver	Phoenix upd. -> 5.0	SCART kabel 2m, Atari	243.75
Calamus SL grafik-moduler	Texel 2.2 regneark	ST Bogen m. special-disk	62.5
Bridge -> 3.1 inkl. SL98/8	Texel 2.2 til Power User	Vanlage 2000 Falcon 16Mb	1750
Bridge 3.1 inkl. 8/98 upd	Texel update -> 2.2	Video shifter C025914-38	125
Filter	Texel update 2.1 -> 2.2	Musiksoftware - Atari	
Filter-disk til F-modul	Systemudvidelser - Atari	Pianist klassisk, Atari *	125
Franklin 2.2 linearitet	Jinnee 2.0 til Power User	Score Perfect 3.1-PC/Mac	875
Franklin light -> 2.2	Jinnee 2.0, ny desktop	Score Perfect 3.2-PC/Mac	625
Starscreening max. 750dpi	Jinnee upd. 1.0 -> 2.0	Score Perfect manual eng.	250
Calamus SL, skriftter	Jinnee upd. 1.1 -> 2.0	Score Perfect Pro 3.2 At.	1687.5
TypeArt 2 + Type2Type	Kobold 3.5 til PowerUser	Score Perfect upgrade	625
	Kobold update -> 3.5		
	NVDI 5.02 Atari/Mac/PC		
	NVDI 5.02 til Power User		
	NVDI upd. 5.x -> 5.02		
	NVDI update -> 5.02		
	Operativsystem - Atari		
	Gemulator upgrade til 4.8		

CT2B

Den franska firman Centek tillverkar en accelerator för Falken som trimmar upp maskinen i 50MHz. Extra Fastram (TT-ram) kan (och bör) användas och det hela fungerar som en dröm. Men vägen till drömmen kan vara nog så krokig.

Min gode vän Kjell Ringström beställde en CT2B från Centek, han bad mig bygga in den i hans Falcon. Löjligt, tänkte jag, det är ju bara att trycka ner den på processorns expansionspinnar och löda några kablar. Men det visade sig att min hybris så småningom skulle förbytas mot ett bett i gräset! För att göra en lång historia kort så fungerade det inte.

Vi skickade hela moderkortet till Centek i Nogent-sur-Oise, som inte hörde av sig på flera veckor. Det kom slutligen ett e-brev som förklarade att timingen för RAM-accessen hade kodats om på det programmerbara logikchipet på CT2B kortet.

Jaha, vad bra, då ska det väl funka? Men ingen dator dök upp. Efter flera obesvarade brev kom det ett otroligt ohysat brev som sade att jag var "stupid" för att jag hade skickat med även skalet till datorn när det räckte med bara moderkortet. Detta kostade ju mera i porto. Dessutom hade jag tydligen glömt att koppla ett motstånd rätt. Titta i manualen, den är kristallklar på den punkten! Nå, här blev jag i alla fall full i skratt, för "kristallklar" är det sista ord som jag skulle beskriva manualen med! Grabbarna på Centek är säkert mycket duktiga tekniker, men deras engelska är... hmm, vad säger man? Åt helvete. Det hela är ännu sorgligare med tanke på att en tysk kille skrivit om manualen till god engelska och dessutom tyska. Han erbjöd Centek denna omarbetsning gratis, men han fick heller inga svar på sina brev! Dessutom ville dom ha 87FF för portot tillbaka, och det vore väl OK, om dom hade bemötat sig att berätta detta!

Enligt andra kunder till Centek är det tydligen policy att förolämpa kunderna. Att svara på brev kommer inte på fråga.

Synd, för CT2B är en bra produkt som förtjänar bättre recensioner än att beskriva personalen som ociviliserad. Ni kan förresten kanske få träffa dem på NAS där de ska presentera Phenix, sin egenutvecklade atarikompatibla (nåja) dator. Förhoppningsvis har jag dragit förhastade slutsatser.

Efter sju sorger och åtta bedrävelser kom så Falken tillbaka från sin utflykt till Frankrike och till min förvåning gick allt som på räls. Centeks tekniker hade löst bort Falkens inbyggda CPU, som annars ska inhiberas genom att en pinne på den löds loss från moderkortet och förbinds med ett ben på en annan krets. Tydligen är vissa Falkar "problematisks" och fungerar bättre med borttagen original-CPU. Även kretsarna U62, U63, U67 och U68 tas bort och i det här fallet behöll Centek dem hos sig.

På sätt och vis kan man väl säga att detta också innebär att man bränner sina skepp, för det går inte att återställa Falken till ursprungsläge efter detta!

Det kostar 400FF att låta Centek installera CT2B vilket måste betecknas som en god idé med tanke på att så många saker kan gå emot en. Man kan göra fel, man kan ha ett "problematisks" moderkort som kräver att den inbyggda CPU:n löds bort, CT2B-kortet kan behöva justeras etc.

CT2B har en sockel för FPU på sig. Om du redan har en FPU flyttas den från moderkortet till CT2B. Har du ingen kan du köpa från Centek, men det är inget man absolut måste ha. Däremot är det nog ett måste att installera fastram, som är ena parhåsten i uppsnabbningen av systemet. Den andra är ju den nya CPU som drivs med 50 MHz. Hur mycket fastram man ska ha är kanske en smakfråga, men något bör man ha. Vid tiden för köpet kunde man visst bara använda max en styck 32Mb 72-bens rammodul. Strax efter köpet hörde vi att detta utökats till en kapacitet på 64Mb, men fortfarande med bara en minnesmodul. Senaste budet är 128Mb fastram.

Det är svårt att råda hur mycket man ska ha, men man får försöka bestämma sig en gång för alla iom att en senare uppradering innebär att den befintliga ramkretsen måste tas ut och ersättas med den nya. Ingen addering alltså.

För den som behåller sitt vanliga Falcon skal återstår en del metallarbeten att göra. Skydds-plåtarna måste sågas och klippas till för att passa de förändringar som CT2B kortet innebär. Har man ett falconmoderkort i en C-Lab låda eller i en tower slipper man detta moment.

Runt 3000:- kostar det att hotta upp sin Falk och då får man en maskin som äntligen spinner loss! Tunga program som Ghostscript och Calamus SL blir plötsligt riktigt trevliga att jobba med. Man kan med fördel också börja använda flera färger än man kanske gjorde förut, då ju ett större färgdjup slöade ner datorn betänkligt. DSP:n går också i 50MHz och videochipet får utökade möjligheter.

I och med att även IDE-hårddiskarna snabbas upp och man har tillgång till mera minne kanske man börjar fundera på Linux på sin Falk? Jag skulle nog hellre titta på MiNT som mognat till ett otroligt imponerande system. Dels finns här en överlägsen nätverkshandling, som är till glädje för alla som vill ut på Internet med sin Falk. Dels kan du köra dina TOS-program istället för att skaffa Linux-program som nog ändå fortfarande är i tyngsta laget för en Falcon. Om man inte gillar textbaserad Linux, vill säga. Varken MiNT eller Linux är intressanta för maskiner med bara 68000 processor. En 68030 är ett minimum.

Mille Babic, Andreas Dahlberg m fl är hejare på MiNT. Kanske de kan visa hur man gör för att installera allt? NAS verkar vara ett bra tillfälle?

Det finns en lång lista över program som fungerar smärtfritt med CT2B, en annan lista

med program som behöver patchas ("lappas") och en tredje med program som inte fungerar. Man kan alltid gå tillbaka till "originalläge" meddelst en omkopplare, men helst vill man slippa. I originalläget ska alla program fungera som fungerat tidigare.

En rad nyttiga program kan laddas ner från Centeks hemsida på Internet, exvis deras hårddiskdriver Cecile, och Centvideo, som ger flera nya upplösningar på skärmen. Prislista i Euro samt mjukvara, tekniskt info, mm hittar du på webben. Ta en titt själv på deras hemsida:

<http://www.siteconseil.com/centek/english/index.htm>

Centekens dotterkort är också förberett för Dolmen, en egenutvecklad ersättare för TOS:en, som ännu inte kommit då jag testade systemet.

Nej, Dolmen betyder inte samma sak på franska som på svenska! De stenbumlingar som Obelix släpar på i den lilla byn i Gallien kallas dolmen på franska. Om man tittar noga på ikonerna för Dolmen ser man att den föreställer en liten bautasten. Så det så!

Ska man alltså slå till och köpa en CT2B?

Om du är villig att skiljas från 3000:- är svaret ja. Tekniskt sett är produkten imponerande. Firmafolket på Centek är det inte, men man lär väl inte behöva umgås med dem till vardags? Om man inte är villig att köpa en ny Phenix, Hades eller Milan maskin som alla kostar betydligt mera än detta acceleratorkort.

Att jämföra med Nemesis är inte att tänka på. Nemesis är en bra mycket tamare produkt.

För 3000:- får man en slö PC eller ett schysst grafikkort till en snabb PC. Tycker nog att en Atarian har större nytta av denna uppsnabbare.

Räkna in de där 400FF i din kalkyl och tänk på att inte skicka med hela datorn, bara moderkortet, VÄL EMBALLERAT!!! till Frankrike. Tänk på att Posten ser alla paket som fiender!

Senaste nytt är att optionen att bygga själv tagits bort. Tydligen har det varit stora problem med detta. Numera måste du alltså skicka ner kortet till Frankrike och låta Centek göra jobbet. Vilket jag tycker är en bra idé.

Förhoppningsvis kommer någon CT2B Falcon dyka upp på NAS, som blir ett gyllene tillfälle att med egna ögon få se vad den går för. Cirka 200 CT2B kort har sålts hittills och en ny serie tas fram i detta nu för att tillfredsställa prestandahungrande Ataristers behov av fart och fläng...

Du kanske blir en av dem?

Martin Graitier
graitier@starmail.com

Gästkrönika

Ok, jag vill inte tråka ut er så jag skall fatta mig kort.

Jag heter Britt-Marie Babic.

Just nu bor jag i Göteborg, men jag föddes i Jonsered 1967. Har en dotter på 4 år som tar "nästan" all min tid så jag hinner inte sitta vid mina datorer så ofta. Åger en Atari 520 STE jag i början av 90-talet köpte på B&W stormarknad, den är uppgraderad till 4 MB RAM. Till den har jag en mängd disketter med shareware och spel jag samlat på mig och köpt genom åren, plus en massa tillbehör såsom hårdvaror, hårdisk på 50 MB och en handscanner, samt mjukvaror. Har även en AST dator.

Jag gick med i SAK 1998 efter lite "övertalning" av min bror och för att jag är intresserad och använder STen fortfarande. Har dock inte hängt med i alla svängar de sista åren vad gäller utveckling kring Atari, men det är aldrig för sent för bättring.

Är invald i SAK styrelse av årsmötet 1999, som ersättare. Mina specialintressen vad gäller möjligheterna med datorer är grafik, färg och form.

Britt-Marie Babic

bibbi.babic@ebox.tninet.se

STRAIGHT BBS

Jä så heter klubbens BBS! Eller rättare sagt den basen jag driver och har gjort sedan januari -91. Det började med en 1040STE med en Megafile 60 med hela 60Mb utrymme. Då tänkte man att "det kommer att räcka länge" :-). Modemet som jag först hade var ett Supra 2400 modem. Senare nr basen blev dygnet runt öppen införskaffades ett Supra 14400 modem. Det höll i sådär 3 år innan jag fått nog. Då köpte jag en SCSI hårddisk på 343Mb den kostade då 4600:- ja! du läste rätt.

Sköffade mig även en SCSI kontroller samt en Midi-tower låda till att ha allt i! Samma år bestämde jag mig för att "hotta" upp min gamla STE 4Mb hade jag redan och TOS'et var bytt till 2.06 så nu vill jag ha lite fart på grejerna. Jag bestämde mig då för att skaffa en accelerator och eftersom jag gillar att greja med hårdvara också så bestämde jag mig för att bygga en då man kunde köpa PAK 68/3 som byggsats för att komma lite billigare undan. Besällde den ifrån MW Electronic i Tyskland fick byggt ihop den och efter att inte ha fått igång den ordentligt så fick den åka ner till Tyskland för kontroll och då visade det sig att en av dom medföljande kretsarna var defekt så dom fick bara byta den och skicka tillbaka den. Så då satt man helt plötsligt med en 1040STE med 68030 processor samt matprocessor 68882 på 32Mhz! Det blev skillnad må jag säga! En riktig racer i jämförelse med innan. CD-Rom började nu sjunka i priser så det blev till att införskaffa en Toshiba 4101B 2x! Extendos hette programmet som gjorde så att det fungerade ihop med datorn. 94 var även året då dom första 28800 modemerna kom och man tyckte det var helt fantastiskt att det helt plötsligt kunde gå dubbelt så fort. Detta var även mitt

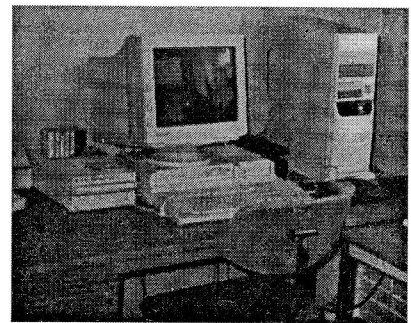
första modem på såkallad SysOp deal som gjorde att man som SysOp kunde köpa det billigare emot att ha reklam i BBS'en. Självklart ville man det då det även var ett Svensk tillverkat modem ifrån InterTex.

1995 då började det bli tal om multitasking och det som såg mest intressant ut var en ersättning för TOS och det hette då MagiX! som senare bytte namn till MagiC och som dom

flesta känner till idag. Då kom ju det att då räcker ju inte 4Mb långt när man har ett system som är igång jämt och behöver minne samtidigt som man även vill kunna göra något med datorn. Då fannas det ett kort till PAK'en som heter FRAK030 och

gör då att man kan få TT-ram på acceleratoren. Så då blev det till att införskaffa ett sådant som köpa 4Mb RAM minne till den. Dock var det ett problem! För att datorn skulle kunna upptäcka det där nya RAM minnet så behövde man egentligen ett TOS 3.06 (samma som TT). Men det löstes via ett litte program som kunde skapa färdiga TOS filer med MagiC/TOS 2.06 plus en TT-ram koll. Så det blev till att låna brorsans PROM brännare och bränna in MagiC/TOS 2.06 i PROM'ar och sedan sätta dom på PAK'en. Och vips så hittade den TT-ram minnet så det blev 8Mb totalt.

Basen växte ännu mer en hårdisk till införskaffades på 1.05Gb. Jag började även fundera på att expandera datorn lite till och då med en serieport till samt en LAN port! Det finns en kille vid namn Harun Scheutzwow som bygger och säljer dessa extra kort med extra modemportar mm. Det är förövrigt samma kille som gjort drivrutinerna som ersätter originalet i TOS (HSmodem) så han vet vad han sysslar

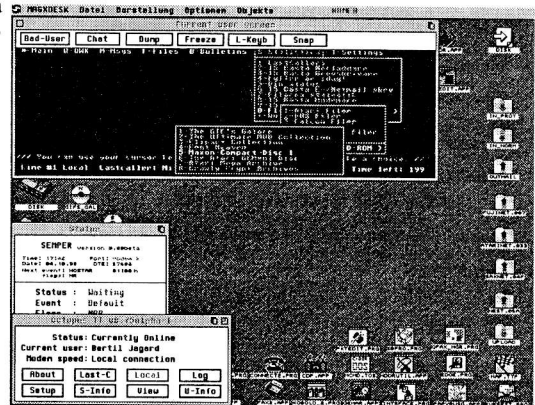
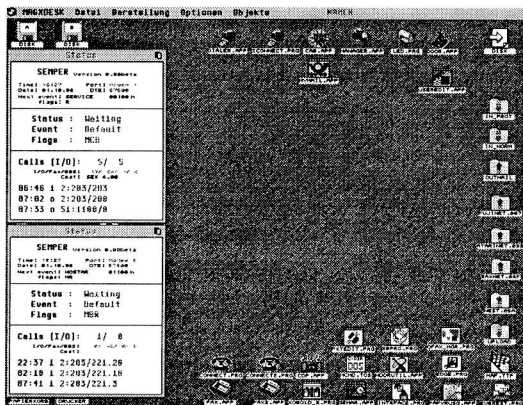

GÄSTKRÖNIKA

med så efter ha lödat lite igen så hade jag helt plötsligt två modemportar samt en LAN port! Detta gjorde det möjligt att köra Multiline BBS som jag gör idag efter ha införskaffat ett modem till senare samt uppgraderat det gamla modemet så numera är det V34+/V.FC dvs 33600Bps som båda modemerna klarar.

1996 då införskaffade jag en CD-Växlare med hela 7 skivor i så totalt är det 8 olika skivor on-line endast för dig som medlem. 1997 kom min första riktiga HD-Krash då min 343Mb hårddisk gav upp. Jag fick då köpa en ny och det blev en Quantum på hela 3.2Gb som i sin tur gjorde att jag fick skaffa ett nytt SCSI interface för att kunna använda så det blev till att köpa en Link97 ifrån Indigo2. Så numera är det totalt 4.3Gb hårddisk utrymme! Då tänker säkert många hur sjutton gör han backup.. Jo jag har faktiskt fått skaffa mig en DAT-streamer dvs en backup som använder DAT band då den kan lagra upp till 2Gb data.

Basen kör olika event under ett dygn och varje måndag körs backup på hela systemet samt övriga dagar görs backup på 4 partitioner som används mest dvs själva BBS grejerna. En dag i veckan byter jag band så jag har alltid minst 3 veckor tillbaka om det skulle hända något. Numera eller för ca ett år sedan har jag börjat köra BBS'en på min TT eftersom jag har grafikkort i den och kör med 256 färger i 800x600! På första bilden i artikeln ser ni hur Semper väntar på samtal på resp linje. Den andra bilden på min desktop är när jag själv är inloggad lokalt i basen men det ser exakt likadant ut om en användare är inloggad. Att fönstret är så litet beror på att om det är två användare on-line så kan jag se vad båda gör inne i BBS'en samtidigt. Så såhär ser det ut ifrån SysOp's sida på BBS'en. På bilden längst upp till höger ser ni själva BBS'en med CD-

Växlare, TT, Modem, Towerlåda. Det var lite kuriosas om BBS'en och dess historia ni är alla hjärtligt välkomna att ringa. Ni kan även läsa mer på <http://straightbbs.atari.org>

Mvh Bertil Jägar SysOp SAK...

Beställ tidigare nummer av AM

Som en service till medlemmar i SAK finns möjligheten att beställa äldre nummer av medlemstidningen AtariMagasinet. Detta gäller alltså ENDAST medlemmar. Varje nummer kostar 20:- Om tidningsdiskett finns så står det, Dock inte innehållet. Det kan du finna i listan över tidningsdisketter i PD-katalogdisketten. Betala den totala summan till postgiro 491 75 44 - 1 och skriv tydligt ditt namn och adress, Medlemsnummer samt vilka nummer och hur många av varje du vill beställa.

Nummer 2 1990

14 sidor. Formatering, kopiering och ramdisk. Modem - varför och till vad. MIDI för nybörjare. Speltips. Kåseri. Klubbsida.

Nummer 3 1990

26 sidor plus reklamklipp. Insändare. Debattsida. Amatörradio. Modem. Speltips. Virus. Klubbsida. Om PD-Program. MIDI för nybörjare. Kåseri. Om livet efter powerpack.

Nummer 1 1991

20 sidor. Klubbsidan. Problem med disketten? Script. Gör nollmodems-kabel. Om operativsystem.

Nummer 2 1991

24 sidor. Svenska program. First Basic. ER-Chart. I huvudet på en Atari. DTP - a å de. Midispalten. STOS. Fraktaler. Pipemania. Lemmings.

Nummer 3 1991

24 sidor. Rick Dangerous. Technocop. STOS. Disketteditorer. Anhängare. Atari (AA). Midispalten. C-LAB Notator/Steinberg Cubase. HiSoft Basic.

Nummer 4 1991

24 sidor. Lek&Hobby -91. Programmering i 1st Basic del 2. SuperCars 2. Team Suzuki. Mänskligt tänkande och AI. Railroad Tycoon. Idealist. Astronomi och astrologi. STOS. Portfolio.

Nummer 1 1992

24 sidor. Säkerhetskopiera. Le Redacteur 3. Midi/Syntar/Massa. Elementär programmering del 3. Calamus/SL snip. That's Write. Om virus. STalker 3. Om GFA Basic.

Nummer 2 1992

20 sidor. Nya programmeringsregler. Quick Find 1.5. STOS. Le Redacteur 3. DATA 92 Sollentunamässan. Om Falcon. HiSoft Basic. Modemarens underbara värld.

Nummer 3 1992

32 sidor. Falcon har landat (först i Sverige). Modemarens underbara värld. Tio tips vid modemande. Programera Basic. TOS 2.06. GFA Basic. Rad-register 2.5. Musik-midi-tips. GFA Basic och MultiTOS. Få ut det mesta av din Portfolio. ST Book. STOS.

Nummer 4 1992

32 sidor. Intervju med AdAstra. Atari i skolan. Tips för nybörjare. Starta BBS. Rykten om GFA Basic. Massa insändare. Midiot. Namenet. Demoartikel. Skriva på dator. Datateknikens utveckling. Programera Basic del 2. STOS.

Nummer 1 1993

32 sidor. Falken har siktats. Smått och gott för nybörjare. Bildformat. Hook. Familjepaketet. Program för nybörjare. Datorn i skolan. Fidonet vad är det. Eden. Midi. Om DTP. Demo Time. GFA Basic. Satellitprogram. Privatekonomi. STOS (editor). Debattinlägg om Falcon. Shareware och public domain.

Nummer 2 1993

36 sidor. Nybörjartips. Warp 9. GDOS. Skrivarproblem. QuickBBS 1.10. Om QWK. Vad händer med Atari. The Computer Crossroad -93. QWK-Läsare. Programera Basic. Om databrottslighet. Falcon 030 info. Demosidan. Daggskimmer.

Nummer 1 1994

28 sidor. Atari Works. SAK PD. Bra program på Svenska. Freeze Dried terminal. Papillion 1.0. Xinfo 0.99a. STDcat 5.0b. That's Write 2.07. Datorordlista. Höghastighetsmodem. SpeedoGDOS. BBS "Herrarkier" Demo Time.

Nummer 2 1994

32 sidor. Presentation av nya styrelsen. Nya stadgar. Årsmötesprotokoll. Geneva. LHarc. Patience. Hårdisk handboken. Octopus BBS. Expandera Megafilen. Onlinespel. Åttabitaratorer. Elite 2 The Final Frontier.

Nummer 3 1994

36 sidor. Tidningsdisk 94-3. ACC Scandinavia. Bygge: VGA-adaptar. Zero-X. Storm Tracker. Tabby Graphics Tablet. Medusa T40 specifikationer. Om CD-ROM till Atari. Bygge: Diskett-låda. Ease. Kobold. Rainbow 1.0. POV raytracer och Cannon

Fodder.

Nummer 4 1994

64 sidor. Tidningsdisk 94-4. SAK fyller 10 år. Enkätredovisning. Rapport ifrån skänemässan. Rapport ifrån Vision -94. Bygge: Scartkontakt. Vildjuret Jaguar. Papyrus. Bokför hemma. MagC. IT. Winx. Byhhe: Tangentbordskonsol. MiNT del 1. Resursskolan del 1. Musiksidan. Diamond Edge. Alien vs Predator. Intervju med UDS. Obsession och starball.

Nummer 1 1995

32 sidor. Tidningsdisk 95-1. SAK-kryssat. Notator Logic. noDESK. Blowup H/S. NVDI 3.0. MiNT del 2. Ishar III.

Nummer 2 1995

36 sidor. Tidningsdisk 95-2. Årsmötesrapport.

SAK/Skåne. Logic i praktiken. Soundsurfer. ST-Guide. Twilight. UVK 6.3. Snabbare serieport. IT-sidorna. Shareware-spalten. MiNT del 3. Resursskolan del 2 (sista).

Nummer 3 1995

36 sidor. Tidningsdisk 95-3. Bildrapport från NAS 95. Fried Bits III. Atariträff i Åmotsfors. Atari infopages. Freedom. Bavaria eventmanager. WWW-blåddrare. Stoop. Sharewaresidorna. 2/4Mb switch. PD-manual. Filmforum. Quickedit. Stardust.

Nummer 4 1995

32 sidor. Tidningsdisk 95-4. Rainbow II. Okami. Two-in-one. Sharewaresidorna. Filmforum. Att lära sig SE (C). Tre bra spel. IT-sidorna. skalsrf. STIK/WWW. Hover Strike.

Nummer 5 1995

36 sidor. Tidningsdisk 95-5. Gemulator 3/4. Convert K2000. Crazy Sounds. Byt HD-drivers. Sharewaresidorna. Transmission CD. Rainbow II SFX. Calamus fontdisketter. Arabesue 2. Jaguarens CD-ROM. Intervju med Roman Hodek (Linux).

Nummer 1 1996

36 sidor. Tidningsdisk 96-1. Emagics sista Logic version?. Sharewaresidorna Byta till HD-drive. Proffsen använder Atari: Frank Heller. Voxx. Jaguar: Rayman, Theme Park, NBA JAM. Sheer Agony. Substation. BadMood projektet.

Nummer 2 1996

36 sidor. Ingen tidningsdisk. Rapport ifrån Årsmötet. HAdes 040/060. Nya elregler. MagiC 4. Internet. Antmail. Sharewaresidorna med spel från Tjeckien. TOS Computing 96. Fight for life (Jaguar).

Nummer 3 1996

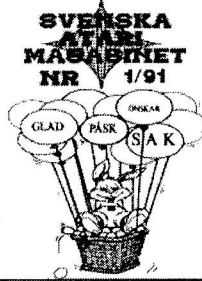
36 sidor. Tidningsdisk 96-3. Nordic atari Show 96. Vad säger enkäterna. Musikinspelning. Atari på Nya Zeeland. Den svenska Calamusbasen. Face Value. Programera i C. CacheEd. Fantastiska faxar och praktiska diskar. Koppla upp dig på rätt sätt. Defender 2000. Ordlistan.

Nummer 4 1996

36 sidor. Tidningsdisk 96-4. Afterburner 040. nAES. Atari på Nova Scotia. Newsie en nyhetsläsare. Intervju med Mille Babie. Donald A Thomas skriver om sina år på Atari. Shareware. Holmerup om hårddiskspelning. Programera i C med Pekka. Mutant Penguins (Jaguar). Ordlista.

Nummer 1 1997

28 sidor. Tidningsdiskett 97-1. Quincy en hårddiskspelare. Surfa på internet. OLGA ett system för objektänkning. Se på film med Atarin. Hur man loggar in på en BBS. HTML-editorer. Moduluppspelare. Edith en texteditor. Graftool ett grafikprogram. Atari i Californien.

AtariMagasinet

36 sidor
höstnummer

DESSUTOM

Enkätredovisning
Årsmötesprotokoll
BBS
POV 2.0
ZERO 6
LHARC
KOBOLD
GAMMA
JAGUARE

NYA PD-
DISKETTER!

PD-biblioteket

20:-/st

SAK 558 Aniplayer

Aniplayer är en filmuppspelare för Quicktime (MOV) Video för Windows (AVI), Autodesk Animator (FLI/FLC/FLH) Och MPEG (MPG). Ljudspelare för Audio Visual Research (AVR), Microsoft RIFF-WAVE (WAV) och Apple Interchange File Format (AIF) HD-disk.

SAK 559 Papyrus

Demo på Papyrus 7. Den i dag främsta dokumentprocessorn till Atari. Import/export av html, rtf, ascii, mm.mm. Klarar alla kända bild-format ex. jpg, gif, png, gem. Har mängder av andra funktioner som DTP. HD-disk.

SAK 560 Calamus

Demo på Calamus SL98. På dessa två HD-diskar ligger en demo på det kända DTP-programmet Calamus nu i version SL98. Hårddisk krävs för att testa detta program. Calamus är ett av dom bästa DTP-programmen till Atari, kan allt som ett bra DTP-program skall kunna. 2 HD-diskar.

SAK 561 Utils

Mani-Tuuls: Ett "verktygsprogram" för att användas under MagiC och Jinnee. De är gränssnitt mellan MagiC och stödjande program. MagiCcfg: Ett program för att ställa in diverse olika sk. flaggorna i MagiC cfg-fil. Diskcake: Ett program som visar hur dina filstrukturer ser ut, visas som tårbit. DD-disk.

SAK 562 Internet

mICQ - aIRC. mICQ möjliggör för Atarianvändare att använda det på så Internet populära ICQ (I SEEK YOU) och aIRC att anslutas till Internet Relay Chat för diskussioner. Båda kräver STiK eller STiNG för seriell anslutning till Internet. DD-disk.

SAK 563 Spel

Hellgate är ett häftigt sk. "shoot em up". Du spelar en tuff agent som kan allt. En hårddisk är en fördell. DD-disk.

SAK 564 Nvdi

Patch för att uppdatera Nvdi 5.0 till 5.01-5.02. DD-disk

SAK 565 Ghostscript

Ghostscript för Gem, gör det möjligt att läsa PDF/PS-filer på din Atari. Programmet finns både för

maskiner med eller utan FPU. Denna disk är för maskiner utan FPU. Kräver hård disk. Filerna ligger som självuppackande tos-filer. HD-Disk.

SAK 566 Ghostscript
Samma som disk 565 men för TT eller Falcon med 68030 procesor och en FPU. Packade tos-filer. HD-Disk.

SAK 567 Ghostscript
Innehåller typsnitt och Postscript-filer som är nödvändiga för att Ghostscript ska fungera. Packade tos-filer. 2 HD-Diskar.

SAK 568 SPEL
Demo på spelet Reeking Rubber. Kräver en Falcon med 14MG i Ram och cirka 5 meg ledigt utrymme på hårddisken. Går att köra på VGA eller RGB/TV. HD-Disk.

AtariMagasinet

NR 1/99 © Svenska Atariklubben

Ansvarig utgivare

Mille Babic

Chefredaktör

Vakant

Layout

Bertil Jägar

Tryck

Chalmers reproservice

Upplaga

300 exemplar

Adress

AtariMagasinet c/o
Svenska Atariklubben
Box 11416
404 29 GÖTEBORG
Fax: 0708 - 44 42 13

Websida

www.sak.nu/am

E-post

am@sak.nu

Internet leverantör

Information

Matrial i form av insändare, artiklar eller frågor som du vill vi skall publicera emottages gärna. Texten ska vara i rent ASCII-format och skickas på diskett eller via modem till oss. Bilder kan skickas i IMG, GIF, TIFF, JPEG eller liknande format.

Studiokvalite' ur en Falcon!

Kritiskt klart ljud med skir diskant och fast, djup bas, utan brus och störningar, är väl inte något som Falcons interna ljudkrets gjort sig känd för. Våra FAD och Jam interface lyfter ljudet till studiokvalite', utan krånglig installation och problematiska drivrutiner, med de flesta D2D-programmen (tex Cubase Audio, The Audio Tracker, Studio son, Quincy)!

FAD Falcon Audio Digital

Samma rena ljud som (18bits) Jam interfacen, men utan balanserade anslutningar. Studio-ljudnivån (1.25V) gör problem med störningar minimala.

2IN/2UT **1950:-** 2IN/BUT **2470:-** BUT **2090:-**

Jam OUT8!

Åtta balanserade utgångar för störningsfri ljudöverföring, utan extra brum och brus.

Nu med 24bitars D/A omvandlare för ännu

lägre brus! **2360:-**

Jam IN2, Jam IN8!

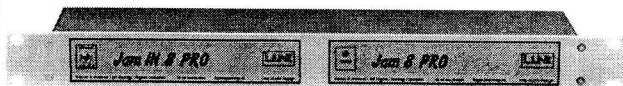
Åtta balanserade ingångar för störningsfri ljudöverföring, utan extra brum och brus.

2IN **1590:-** 8IN **2630:-**

Jam PRO!

Professionell version av Jam interfacen med Upp till Åtta balanserade ingångar och utgångar i EN professionell 19" rackbox!

2IN/BUT **3990:-** 8IN/BUT **4990:-**

Hänvisa till denna annons så får du **10%** rabatt på ovanstående priser!

Line audio box 14035 291 14 Rinkaby tel 044-225496 fax 044-225420
email: info@lineaudio.se Hemsida: www.lineaudio.se

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på DENNA sida. Tack!
Returadress: SAK, Box 11416, 404 29 GÖTEBORG.

**B FÖRENINGSS-
BREV**

GÖTEBORGS
POSTREGION
Porto betalt
Porto payé
P 410 829 300

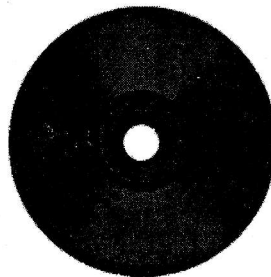
412
Lubac Trading AB
Långvägen 1
860 33 BERGEFORSSEN

410 829 300

Holmerup Musik & Data

Hos mig hittar du många av tillbehören du behöver till din Atarimaskin och din Falconbaserade studio och mycket annat. Välkommen att titta in på hemsidan och leta rätt på godbitarna. Tänk också på att SAK-medlemmar då och då får olika rabatterbjudanden som presenteras på sajten, så det kan löna sig att hålla ögonen öppna. Glöm inte bort att anmäla dig på mailinglistan, så att du inte missar andra erbjudanden och specialdealar. Har du inte tillgång till Internet så beställer du en prislista genom att faxa en förfrågan och din adress till mitt faxnummer 040 - 611 30 86. Några exempel på priser och produkter ser du nedan. Priserna inkluderar naturligtvis moms, men inte frakt.

CD-labelkit: Verktyg+urval av labels	395:-
CD-labels: 50st finns i flera olika färger	140:-
CD-labels: 20st vit "high glossy" fotokvalitet	223:-
Jewelcase insert: 25st fram+bak till CD-fodral, vit	116:-
Dynamite: Dynamikprocessorprogram till Falcon	1520:-
DeNoiser: Brusätarprogram till Falcon	1520:-
CDRecorder 2, CD-bränningsprg för Falcon+TT	1750:-
S/Pdif: Digitalinterface för Falcon, coax+optiskt	1750:-
MO-4: 4 extra midiutgångar från printerporten	1400:-
SRC: Omvandling i realtid mellan 36/44.1/48kHz	2050:-
Mouse interface: Koppla PC-musen till Atari	325:-

Behöver du göra en
CD-backup på din
Atari-hårddisk?
Behöver du en CD-
backup på din
samplingssynts
hårddisk?
Behöver du få gjort en
CD-skiva av dina egna
inspelade låtar?
Behöver du föra över
dina audiofiler till CD,
så att det även går att
läsa på en PC?
-I'm your man!

www.holmerup.com

sales@holmerup.com